

CEMAL NAR

**İSLAM AÇISINDAN
IRKÇILIK ULUSALCILIK
MİLLİYETÇİLİK**

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş / Hartlap'ta doğdu. İlkokulu kendi şehrinde, İmam Hatip Lisesini 1973'de Diyarbakır'da, Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1977 de Kayseri'de bitirdi ve aynı yıl Kahramanmaraş /Andırın Lisesine Din Dersi Öğretmeni olarak tayin edildi. 1980'de atandığı Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitimine katkı sundu, irşat ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003'de emekli olmak zorunda kalan yazar, halen okuma, yazma, irşat ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com sitesinde yayınlamaktadır. Sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde Youtube sayfasında sunmaktadır. Zaman içinde değişik gazete, dergi ve sitelerde yazdı. İnternette yazarın binlerce makalesine ve videosuna erişilmektedir.

Yayınlanmayı bekleyen birçok eseri yanında yazarın yayınlanmış kitapları şunlardır:

1- Anılar Ve İbretler 2- Bu Sistemden İslam'a 3- İslamlaşma Bilinci 4- İslam Sancısı 5- Arş Gölgesi 6- Tasavvufun Anahtarı 7- Âlimin Önderliği 8- İslam'da Devlet Ve Siyaset 9- İlim Ve Özgürlük 10- İlim Ve İktidar 11- İmanın Kıymeti ve Korunması 12- İman Ve Etkisi 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf 14- İnançta Arınma 15- İnançta Kirlenme 16- Okuma Aşkı 17- İslam'a Göre İrkçilik ve PKK Ekseninde

Kürt Sorunu 18- İnsana Ulaşmak 19- İslam'da Cihad Hak Batıl Mücadelesi 20- İnancın Kıvancı 21- Sistem ve Şeriat 22- Osmanlıdan Cumhuriyete Büyük Kırılma 23- Gönül Azığı 24- Laiklik Sorgulaması 25- Derdimiz İslam 26- Adı Konmamış Savaş 27- Batılılaşmayla Hesaplaşma 28- Aydınların Karanlığı 29- Kitap Sevgisi Yazma Aşkı 30- İmam Hatip Davası Ve Hacı Kalay 31- İslam'ın Özeti 32- İslam'da Irkçılık Ulusalçılık Milliyetçilik 33- İslam'sız Olmaz 34- İlimsiz Olmaz 35- Davetsiz Olmaz 36- Hesaplaşmadan Olmaz 37- Kıymet Bilmek 38- Hatırlatmalar 39- Laik Sistemde İslamî Siyaset Sorunu 40- Müslüman Kimliğin Kodları 41- Bize Düşen 42- İslam davası 43- Din Diyalog Ve İlimli İslam 44- İslam'da Sakal Ve Kıyafet 45- Okuduğun Kadarsın 46- İslam'da İnsan İlişkileri - Din Muameledir- 47- İslam'a Ensar Olmak 48- Tanıdığım Maraşlı Hocalar. 49- Acilen İslam Birliği 50- Engin Gönül Yüce Ruh 51- İslam'da İnsan Onuru Ve Çağa Yansıması 52- Güncelin Dili 53- Hizmetten Teröre Gülen Sorgulaması 54- Türkiye'de Dindar Siyaset Pratiği 55- İnternette Kral Sözler 56- İslam Düşüncesinde Sağlık Ve Şifa 57- Hastalara Armağan 58- Maraş Hazinesi 59- Birey Üstüne Eleştiriler 60- İlim Ve Alim Üstüne Eleştiriler 61- İrfan Hayatımız Üstüne Eleştiriler 62- Devlet Ve Medeniyet Yolu Hicret 63- Sevgili Peygamberimiz Mekke Döneminde İslam'a davet 1- 2. Ciltler 64- Peygamber Örneğinde Ahlak Ve Merhamet 65- Kalpten Dile Eğitim Ve Terbiye 66- Batılılaşma Cinnetine Aydınlar Ve Kurumlar 67- Kitap Ve Yazma Sorumluluğu 68- Allah'ın Yardımı Ve Zafer Şartları 69- İslam Açısından Laiklik Ve Sekülerizm 70- İmam Hatip Davası 71- İslam'a Göre Irkçılık Milliyetçilik 72- Osmanlıdan Cumhuriyete Irkçılığın Temelleri 73- Sistemin Irkçı Provokasyonları 74- Kürt Sorunu Ve PKK Terörü

İTHAF

*“Ben böyle bakıp durmayacaktım, dili bağılı,
İslâm'ı uyandırmak için haykıracaktım.
Gür hisli, gür îmanlı beyinler, coşar ancak,
Ben zâten uzun boylu düşünmekten uzaktım!
Haykır! Kime lâkin? Hani sahipleri yurdun?
Ellerdi yatanlar, sağa baktım, sola baktım;
Feryâdımı artık boğarak, na'şını, tuttum,
Bin parça edip şi'rime gömdüm de bıraktım;
Seller gibi vâdiyi enînim saracakken,
Hiç çağlamadan, gizli inen yaş gibi aktım.
Yoktur elemimden şu sağır kubbede bir iz;
İnler "Safahât"ındaki hüsrân bile sessiz!”*

Bana inlemeleri anamın ninnileri kadar yakın olan, hayatta hiç yan yana olamadıysak da bana manen her zaman en yakınlarımdan olan, yolda yoldaşım, dâvâda arkadaşım, derdim dermanımı kesince eteğinden yapışıp

*Gitme ey “âbim”, beraber oturup ağlaşalım,
Elelim bir yüreğin kârı değil, paylaşalım*

dediğim büyük şair, derin mütefekkir, yaman mücahit, sadık Müslüman, İslam için kükreyen arslan, üstat Mehmet Akif Ersoy Hazretlerinin kudsî ruhuna hürmet ve muhabberimle...

Cemal Nar

*İÇİNDEKİLER***Önsöz..... 7*****KONUVA GİRİŞ***

Irkçılığın Tarifi	12
Tarifin Değerlendirilmesi	17
Kavim Ulus Budun.....	27
Kavmini Sevmek Irkçılık Değildir.....	36
Millet	44
Milliyetçilik	63
Ümmet.....	72
Asabiyet.....	84
Irkçılığın/ Ulusalclılığın/ Milliyetçiliğın Özet Tarihi	96

İSLAM AÇISINDAN IRKÇILIK ULUSALCILIK MİLLİYETÇİLİK..102

İslam Ve İnsan.....	102
İnsanlar Eşit Yaratılmıştır	104
Çok Boyutlu Eşitlik	108
İslam'ın Irkçılığın Yasaklamıştır	112
Yersiz Atalarla Övünme	117
İslam Dünyasında Irkçılığın Hortlaması	124
Irkçılık İsyana Sebepdir	128
İslam ve Birlik.....	134
Birlik Sebepleri.....	142
Irkçılık Bölücülüktür	148
Irkçı Bel'am'ların Çirkin Fetvaları	154
Korkunç Bir İhanet	160
Sonsöz.....	164
Kaynaklar	166

Önsöz

Bizi “insan” olarak yaratan Rabbimize hamd ve şükür ederek över, razı olduğu dinini bize yaşayarak öğreten Hazreti Resul Muhammed Mustafa’ya, temiz ehl-i beytine ve mübarek ashabına salat ve selam ederiz.

İrkçılık, belli bir ırkın doğuştan gelen tabii bir üstünlüğünü savunan görüştür. Bu görüşe göre atalardan evlatlara genler ve kalıtım yoluyla geçen ruhî karakter ve fiziki özellikler sebebiyle ahlak ve şahsiyet, akıl ve zeka, bilgi ve beceri edinmede kabiliyet ve başarı gibi temel insani özellikler, belli ırklarda doğuştan vardır. Dolayısıyla bu ırklar başkalarına üstündür. İrkçuların inandığı saçmalık budur maalesef.

“Bunun tabii sonucu nedir?” diye sormaya gerek var mıdır? Çünkü cevap bellidir: Üstün olan ırk, öyle olmayan ırkları yönetecektir. Yönetilmeye mahkum olan ırklar ise, üstün olan yönetici ırkların emrinde, hizmetinde çalışacaklardır.

İşte ırkçılık, zulüm ve sömürüyü haklı kılan, ona kılıf hazırlayan çirkin ve aşağılık bir görüştür. Tarih boyunca üstün sayılan ırkların diğer ırklar üzerinde egemenlik kurma ve sömürme girişimlerinde meşrulaştırıcı bir gerekçe olarak kullanılmıştır ırkçılık. Böyle bir toplumda birlik ve beraberlikten, sevgi ve kardeşlikten, adalet ve eşitlikten bahsedilebilir mi?

Son birkaç yüzyılımız bu kavmiyetçilik, ırkçılık, bölücülük belası ve fitnesiyle geçti maalesef. Dünya savaşları yaşadık bu yüzden. Osmanlı Devleti dağıldı, döküldü, bölündü ve nihayet yıkıldı bu sebepten. Canımız gitti, malımız gitti, emeğimiz ve enerjimiz gitti bu mel'un yolda. Toplumda derin yaralar açıldı, insanımız dininden, imanından, birlik ve beraberlik duygu ve düşüncelerinden, sevgiden, saygıdan ve sıcak komşuluk ilişkilerinden oldu.

Bu canavar neyimizi yutmadı ki...

Bu bela olmasaydı biz bambaşka bir devlet ve millet olacaktık bugün. Daha zengin, daha güçlü, daha hatırlı, daha mutlu olacaktık. Hepsinin birincil katili ırkçılıktır.

Nedir bu bela? Başımıza nerden geldi? Nasıl kurtuluruz?

Bunlar önemli sorulardır. Çünkü bunlar en büyük sorunlarımıza ışık tutmaktadır. İşte biz de bu kitapta bunları irdelemeye, araştırmaya ve bir çare sunmaya çalışacağız. Aslında hep var olan, hani şu bildik çare var ya, işte o çareler çaresi zenginliğimize işaret etmeye çalışacağız inşallah.

Kitaba emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Her işimizin eninde de sonunda da hamdolsun âlemlerin Rabbi Allah Tealaya.

KONUVA GİRİŞ

Önsöz’de ırkçılık için, “belli bir ırkın doğuştan gelen tabii bir üstünlüğünü savunan görüştür. Buna göre atalardan evlatlara genler ve kalıtım yoluyla geçen karakter ve fiziki özellikler sebebiyle ahlak ve şahsiyet, akıl ve zeka, bilgi ve beceri edinmede kabiliyet ve başarı gibi temel insani özelliklerin belli ırklarda doğuştan vardır. Dolayısıyla bu ırklar başkalarına üstündür” demiş ve onun “saçmalık” olarak nitelendirmiştik.

Nihayet insanın “zalim ve cahil”¹ sıfatlarından ve zafiyetlerinden kaynaklanan ırkçılık, insanlık tarihi içinde uzun bir geçmişe sahiptir. Eski Yunan, Roma, Mısır toplumlarında egemen uluslar kendilerinin tabii olarak başkalarına üstünlüklerine inanırlar,

¹ **“Biz emaneti göklere, yere, dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten kaçındılar, zira sorumluluğundan korktular, ama onu insan yükledi. İnsan bu emanetin hakkını gözetmediğinden cidden çok zalim, çok cahil bulunuyor.”(Ahzab, 72.)**

Emanet: farzlar, yükümlülükler, Allaha itaat, akıl ve düşünme kabiliyeti şeklinde tefsir edilmiştir. Kader sırrı yani Allahın takdirine razı olma, diyenler de vardır. İnsana verilen benlik de emanetin bir unsurunu teşkil eder. Benlik bütün mahluklar içinde yalnız insana verilmiştir. Eğer insandaki ene (ben) gerçek mahiyetini anlayıp Rabbine yönelmezse dünyayı zulüm, inkâr ve şirkinin dehşeti ile dolduran bir mahiyete dönüşür. Vallahü a'lem.(Bu kısa açıklama Suat Yıldırım’ın mealinden alınmıştır.)

kendilerinden olmayan kavimleri ikinci sınıf insan, dolayısıyla köle ve hizmetçi olmak üzere yaratılmış topluluklar olarak değerlendirirlerdi. İsrailoğulları gibi kimi toplumlarda ise ırkçılık dini bir nitelik kazanmıştı.² Kendilerinin seçilmiş ulus olduklarına inanan İsrailoğulları,³ İslâm'ın tebliğ edildiği dönemde, sırf kendi milletlerinden olmadığı için haset ederek Hz. Muhammed (s.a.s)'in peygamberliğini kabul etmemişlerdi.⁴

“Onların bu tutumları: Bize ateş, sadece sayılı günlerde dokunacaktır, demelerinin bir sonucudur. Onların vaktiyle uydurdukları şeyler de dinleri hakkında kendilerini yanıltmıştır.”
(Al-i İmran: 3/24)

İslam Dünyasında kökü Emevîler'e kadar uzanan ve Osmanlı döneminde ümmeti paramparça eden ırkçılık belası bugün de özelde Türkiye'nin, genelde bütün bir İslam Ümmetinin başına gelen en büyük musibet ve yaşadığı en feci felakettir.

² “Onların bu tutumları: Bize ateş, sadece sayılı günlerde dokunacaktır, demelerinin bir sonucudur. Onların vaktiyle uydurdukları şeyler de dinleri hakkında kendilerini yanıltmıştır.” (Al-i İmran: 3/24)

³ “Hem yahudiler, hem de hıristiyanlar "Biz Allahın evlatları ve sevgilileriyiz." dediler. De ki: "Öyleyse niçin Allah sizi günahlarınız sebebiyle cezalandırıyor?" Hayır, bilakis siz Onun yarattığı birer beşer topluluğusunuz. Allah dilediğini affeder, dilediğini cezalandırır. Göklerde, yerde ve ikisi arasında olan her şeyin hakimiyeti Allahındır. Dönüş de Ona olacaktır.”(Maide, 5/18.)

⁴ “Allah'ın kullarından dilediğine peygamberlik ihsan etmesini kışkırdıkları için Allah'ın indirdiğini (Kur'an'ı) inkar ederek kendilerini harcamaları ne kötü bir şeydir! Böylece onlar, gazap üstüne gazaba uğradılar. Ayrıca kafirler için alçaltıcı bir azap vardır. Onlara: "Allahın indirdiği bu Kur'ana da iman edin" denildiği vakit: "Biz sadece bize indirilene inanırız" derler. Kur'an, ellerindeki Tevratı tasdik eden hak kitap olmasına rağmen, kendi kitaplarından başkasını inkâr ederler.” (Bakara: 2/90-91)

İnsan toplumunun ırklara, kabilelere ayrılmasının sebep ve hikmeti, onların tanışmaları ve her türlü bilgi ve beceride yardımlaşmaları isteğidir. Bu amaca bağlı olarak insanlar ayrı ayrı ırk, renk, dil ve yerlerde yaratılmışlardır. Zulüm ve sömürüye neden olacak doğuştan gelen kalıtsal bir üstünlük asla söz konusu değildir. İnsanların ve toplumların iyilik ve üstünlükleri yalnızca inançlarına, yaşama biçimlerine bağlıdır, Allah'ın emirlerine uyma, yasaklarından kaçınma konusundaki titizliklerinden kaynaklanır.⁵

Hiç şüphesiz medenî bir toplum, hayvanlar gibi içgüdülerinin buyruğunda yaşayan insanlardan değil, özgür iradeleriyle seçtikleri inanç ve ilkeler çevresinde toplanan insanlardan oluşur. Bu yüzden "İslâm Toplumu", İslâm'ı bir din, bir sistem, bir hayat tarzı ve yaşama biçimi olarak gören ve düzenleyen, bunu bilinçli bir tercihle isteyen inanan insanların oluşturduğu bir toplumdur. Belirleyici tek etkenin inanç olduğu bu toplumun oluşmasında başka hiçbir maddi ya da manevi etkenin temel katkısı yoktur. Aynı akide çerçevesinde çevreleşen ve birleşen insanlar, kan bağları olmasa da kardeşirler.⁶

Buna karşılık, aynı inancın paylaşılmaması durumunda, ana, baba, evlat ve akraba arasında bile bir yakınlıktan söz edilemez. İman etmediği için babasının çağrısına uymayan Hz. Nuh'un oğlu onun ailesinden sayılamaz.⁷

Böyle bir durumda aynı inancı paylaşan müminler, küfrü İslâm'a tercih etmeleri durumunda ne babalarını, ne kardeşlerini, ne de kavim ve kabilelerini "veli", yani yönetici, dost ve yardımcı kabul edinebilirler.⁸ Hiçbir mümin, babası, oğlu, kardeşi ya da diğer bir

⁵ Hucurat, 13.

⁶ Hucurât, 10

⁷ Hud, 146

⁸ Tevbe, 23

yakını da olsa, Allah'a ve Peygamberine düşman olan kimseye sevgi besleyemez.⁹

İleride geniş olarak değineceğimiz bu temel çerçeveyi çizdikten sonra şimdi İslam'a göre ırkçılığın ayrıntılarına girebiliriz.

İrkçılığın Tarifi

Dünyanın en zararlı düşünce ve felsefelerinden olan ırkçılığın ne olduğunu iyi anlamak için önce lügat açısından tarifini yapmaya çalışalım isterseniz. D. Mehmet Doğan'ın, "Büyük Türkçe sözlük" kitabında "ırk" şu manalara gelir:

1. Aralarında kan bağı bulunan insan topluluğu, bir soydan gelen insan topluluğu, Sovyet nesep sülale.

2. Cilt rengine göre ayrılan insan topluluğu :Sarı ırk, beyaz ırk, siyah ırk Kızılderili ırkı.

3. Damar.

4. Bazı canlı türlerinde kar ek tedbirli olan fertlerin teşkil ettiği alt bölüm, şube.

İrk ayırımı: İrklar arasında fark gözetme, beyaz ırkın üstün görüp siyah ırk aşağı görme ve buna göre davranma.

⁹ Mücadele. 22

Irkçı: Irk davası güden, mensup olduğu ırkı diğer ırklardan üstün gören, topluluğu teşkil eden esasın ırk olduğunu ileri süren kimse.

Irkçılık: Irk esasını kabul eden görüş, ırkçılığı benimseyen görüş.¹⁰

Süleyman Haydi Bolay, "Felsefi Doktrinler ve Terimleri Sözlüğü" adlı eserinde ırkçılığı şöyle tanımlar: "Belirli insan ırklarının varlığına, bu ırkların eşit olmadığına, üstün ırkların aşağı ırkları yönetme hakkı olduğuna inanan öğretisi."¹¹

Irkçılığın tanımı "Sosyal Bilimler Sözlüğü"ne şöyle girmiştir: "Irk (Race) renk,, boy, ses, vücut yapısı vb. Gibi, kalıtımla gelecek kuşaklara aktarılabilen özellikler bakımından benzeşen ve insan topluluklarının dikey olarak sınıflandırılmasına imkan veren kategoriler.

Irkçılık (Racism) davranışların, eylemlerin, dünya ve toplumdaki her türlü gelişme ve değişiminin, egemenlik ilişkisinin ırk faktörüne bağlanarak açıklanması; bir ırkı diğerlerinden ayırıp ona üstünlük atfederek anlayış ve eylemlere meşruluk kazandırma. Kendi ırkını diğer ırklardan üstün görerek onlar üzerinde

¹⁰ D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, iz yayıncılık, 11inci baskı, 1996, İstanbul. s. 510.

¹¹ Ak çağ yayınları, altıncı baskı, 1996, Ankara. s, 181.

hegemonya kurmayı meşru sayıp bu uğurda mücadele verilmesini öngören ideoloji.”¹²

Şamil İslam Ansiklopedisinde ırkçılık tanımı şöyledir: “Belli bir ırkın doğal üstünlüğünü savunan teori ve görüş. Kalıtım yoluyla geçen fiziki özelliklerle kişilik, zeka ve kültür özellikleri arasında bir sebep-sonuç bağlantısı bulunduğu inancından kaynaklanır. Tarih boyunca üstün sayılan ırkların diğer ırklar üzerinde egemenlik kurma ve sömürme girişimlerinde meşrulaştırıcı bir gerekçe olarak kullanıldı. Toplumlar arasındaki birlik ve dayanışmayı yok etmesi, zulüm ve sömürüye neden olması yüzünden İslâm tarafından kesin biçimde yasaklandı.”¹³

Ancak bütün bu tanımların üstüne zamanımızda yazılan ve bizim din, tarih, sanat ve medeniyetimiz için büyük bir hazine olan DİA (Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi), bu konularda çok zengin bilgiler verir. Tanımı bir de oradan görerek bitirelim isterseniz: “Sosyal grupların kalıtımla geçen bedenî özellikler sebebiyle farklılaştığını ve bu farklılıkların onlar arasındaki statü ve ilişkinin belirleyicisi olması gerektiğini iddia eden akım.

“İrk” kelimesi Arapça'da "kök, bitkinin gövdesi, yaprağın sapı, damar, asıl, İrsî özellik, nesep, menşe, ata" gibi anlamlara gelir. İbn Manzûr'un naklettiği bir beyit eski Araplar'da ırk kelimesinin "soy

¹² Ömer demir, Mustafa acar, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, vadi yayınları, üçüncü baskı, 1997, Ankara.

¹³ Bkz. *Şamil İslam Ansiklopedisi*, İrk vr İrkçılık md. Yine Davut Dursun, *Sosyal Bilgiler Ansiklopedisi*'inde ırk ve ırkçılık hakkında derli toplu bilgiler verir, bakılabilir.

üstünlüğü ve asalet" anlamında kullanılabildiğini göstermektedir. İslâmî dönemde buna yakın bir anlamda, fakat çoğunlukla reddedici bir yaklaşımla yine bir Câhiliye dönemi kavramı olan asabiyet kullanılmaktaydı. Ancak bu kelime, çağdaş bir kavram olan ırkçılığın anlam genişliğinden uzak olup genellikle kabilecilik çerçevesinde bir içerik taşıyordu. Zamanla bilhassa İranlılar'ın müslüman olmaya başlamasıyla birlikte kısmen ırk ayırımını ve buna dayalı çekişmeleri de ifade eden şuûbiyye kelimesi kullanılmaya başlandı.

Günümüz Türkçe'sinde aralarında kan bağı bulunan, aynı soydan gelen büyük insan toplulukları ırk kelimesiyle ifade edilmekle beraber aynı anlamda veya daha az içerikte olmak üzere nesil, nesep, zürriyet, soy, sülâle, ulus gibi başka kelimeler de bulunmaktadır.

Sosyal grupların kalıtımla geçen bazı özellikleri sebebiyle farklılaştığını, bu farklılıkların onlar arasında statü ve değer farklarına da yol açtığını ileri süren akımlara ise ırkçılık denmektedir.

Modern Arapça'da ırk kelimesi genellikle yukarıdaki sözlük anlamıyla sınırlı kalırken şa'b, nesil, ümmet, cîl, cins, kavim gibi kelimeler kısmen belli bir insan soyunu veya zümresini ifade etmekte, Türkçe'deki ırk karşılığında genellikle "unsur", ırkçılık karşılığında ise "unsûriyye" kullanılmaktadır. Zaman zaman unsur-unsûriyye yerine cins-cinsiyye, kavim - kavmiyye kelimelerinin kullanıldığı da görülmekle birlikte özellikle kavmiyyenin (kavmiyet) Türkçe'deki milliyetçilik karşılığında kullanımı daha yaygındır.

İrk kelimesinin karşılığı olarak Batı dillerinde Latince asıllı

race, rasse, ırkçılık teriminin karşılığında ise racisme, racialisme, racism veya rassismus gibi kelimeler kullanılmaktadır. Batı dillerinde bu terimler ırkın, insanın özelliklerinin ve kapasitesinin temel belirleyicisi olduğu ve ırkî özelliklerin, bir ırkın diğerine üstünlüğünü doğurduğu inancını ifade etmektedir.^{14[92]}

Modern disiplinlerde ırk kavramı başlıca şu anlamları içermektedir:

1. İnsan türünün alt sınıfları.
2. Etnik grup.
3. Belli bir sosyokültürel grup.

Bu son tanımlama nesnel ölçülere dayanmaz. Meselâ Kuzey Amerikalılar'a göre siyah ırk mensupları Brezilya'da beyaz olarak tanımlanmaktadır.

Modern Batı'da ırkçı teoriler de üç farklı iddia sebebiyle birbirinden ayrılmaktadır. Bir iddiaya göre insan türü biyolojik olarak farklı gruplardan oluşmaktadır; İrsiyet, tevarüs edilmiş yetenek ve eğilimlerin açıklanmasını mümkün kıtan bir faktördür. İkinci görüşte grup özelliklerinin kanla geçtiği ileri sürülürken son görüş ırkçılığın teorisyenlerince ortaya atılmış olup bazı insan gruplarının diğerlerinden fizikî, zihnî ve manevî açıdan üstün

olduğunu iddia eder.”¹⁵

Tarifin Değerlendirilmesi

İslâm, zulüm ve sömürüye yol açan tüm inanç ve düşünceleri yasaklamıştır. Hiç şüphesiz İslâm dini bu tanımlarda ifadesini bulan ırkçılığı da tanımaz. Onu yanlış ve zararlı bularak şiddetle reddeder. İslam’a göre insanlar bir erkek ve bir dişiden yaratılmış, sonra bunlardan neşet eden insanlık farklı diller, renkler ve kavimlere ayrılmıştır. Böylece Kur'an ırkların aynı kökten geldiklerini ifade ederek, üstünlük iddialarının temelsizliğini ortaya koymuştur. Bu anlamda İslam insanların farklı ırklardan geldiğini kabul eder. Fakat bu farklılığın onlar arasındaki ilişkilerde belirleyici rol oynamasını reddeder.

Bütün insanlar, ırklar, kavimler, milletler Hz. Adem (a.s) ile eşi Havva'dan yaratılmıştır. İnsan toplumunun ırklara, kabilelere ayrılması da onların tanışmaları ve yardımlaşmaları amacına bağlıdır. Zulüm ve sömürüye neden olacak kalıtımsal bir üstünlük hiçbir zaman söz konusu değildir. İnsanların ve toplumların iyilik ve üstünlükleri yalnızca inançlarına, ahlak ve faziletlerine, yaşama biçimlerinde Allah'ın emirlerine uyma, yasaklarından kaçınma konusundaki titizliklerinden kaynaklanır.¹⁶

Bu bakış açısı inanca ve ahlaka yansıdığı gibi, sosyal ve hukukî düzenlemelere de yansımıştır. İnsanlar seçme ve seçilmede, devlet yönetiminde vazife almada, hukuk önünde, sosyal imkânlardan ve

¹⁵ Bkz. DİA, Recep Şentürk - Kadir Canatan, yıl: 1999, cilt: 19, sayfa: 124-131

¹⁶ Hucurat, 49/13.

fırsatlardan istifadede hep eşittirler. İlke olarak İslâm'ın insan kavramında ırka dayalı bir üstünlük kabul edilmez.

Allah Teâla dileseydi bütün insanları aynı ırktan, renkten, dilden ve dinden olarak da yaratabilirdi. Fakat öyle dilememiş, insana irade vermiş, onu zenginleştirmiş, seçeneklerini artırmıştır. Çünkü bu dünya bir imtihan alanıdır. İnsanlar Allah Teâla'yı bilmede, sevmeye ve itaat etmede sınanmaktadır. Seçenekler bu açıdan düşünüldüğünde gerçekten büyük bir zenginliktir. İleride geniş olarak görüleceği gibi bu farklılıklar tanışma, sevişme, yardımlaşmada büyük önem arzederler.

Bir başka açıdan düşündüğümüzde hiç şüphesiz bu değişik ve farklı ırklar, Allah'ın ilminin, kudretinin, iradesinin ve azametinin birer alamet ve işaretidirler. Elbette bu ırklar, barış içinde birlikte yaşamının kanun ve kurallarını da Allah Teâla'dan almışlardır. İslam Dini barışçı ve eşitlikçi hukuki düzeni ile inanca dayalı, uygulamasını dünya ve ahiret mes'uliyetinden alan ve bu yüzden pratikte uygulama başarısını gösteren ahlâkî ilkeleriyle bunu sağlamıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'deki ilkeler Hz. Peygamber'in ve onun ashabının hayatında somut İfadesini bulmuştur. Daha sonraki devirlerde de akaid, kelam, fıkıh, ahlâk ve tasavvuf alanlarında eser veren âlimler tarafından ırkçılık sürekli olarak reddedilmiştir. Bu açıdan İslâm dini kendinden önceki bazı din ve kültürlerde bulunan

ırkçı veya kast sistemine dayalı anlayışlarla mukayese edildiğinde inkılâpçı bir tutum sergilemiştir.¹⁷

İslâm'a göre ırk unsuru insanlara doğal bir üstünlük sağlamadığı gibi medenî bir toplumun oluşmasında da temel etken de değildir. Medenî bir toplum, hayvanlar gibi içgüdüleriyle birlikte yaşayan insanlardan değil, özgür iradeleriyle seçtikleri inanç ve idealler çevresinde toplanan insanlardan oluşur. Bu nedenle İslâm toplumu İslâm'ı bir din, bir hayat düzen ve biçimi olarak benimseyen insanların oluşturduğu toplumdur. Belirleyici tek etkenin inanç olduğu bu toplumun oluşmasında başka hiçbir maddi ya da manevi etkenin katkısı yoktur.

İbrahim Canan'ın da dikkat çektiği gibi¹⁸ insanlık tarihinde diğer tefrika sebepleri arasında en ziyade görülen ve dünya durdukça görülmeye devam edeceğe benzeyeni ırkçılıktır. İnsanlık bu yüzden pek çok istilâ, sürgün, savaş, zulüm ve katliâmlara, yani her çeşidiyle fitnelere sahne olmuştur. Gittikçe daralan ve tek cem'iyet, tek âile hâlini almaya yüz tutan insanlığın terakkisinde bir engel olabilecek bu ırkî ayırımın kesin bir dille yasaklanması gerekiyordu. Bu sebeple Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) ırkçılığı, unsuriyet düşüncesinden kaynaklanan ayırımı, mükerrer ifadelerle kesin olarak yasaklamıştır.

Kur'ân-ı Kerim şu âyette insan kardeşliğini tesbit eder: "Ey insanlar, hakikat biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi, sırf birbirinizle tanışmanız için büyük büyük cem'iyetlerle, küçük küçük

¹⁷ Bkz. TDV İslam Ansiklopedisi, Irkçılık md.

¹⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/255-257.

kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki, sizin Allah nezdinde en şerefliiniz, takvaca en ileri olanınızdır. Allah her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olandır."¹⁹

Şu âyet de Müslümanların kardeşliğini beyan eder: "Mü'minler ancak kardeşlerdir. O halde iki kardeşinizin arasını (bulup) barıştırın. Allah'tan korkun, tâ ki esirgenesiniz."²⁰

Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) de: "Müslümanlar kardeşlerdir, birinin diğerine (hâricî sebepten gelen) bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük sâdece takvâ ilemdir" der.

Yine Kur'ân-ı Kerim'de, ırkçılığı reddeden mühim âyetlerden biri olarak şu âyet de burada kayda değer: "De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, kabileniz, elinize geçirdiğiniz mallar, kesad(a uğramasın)dan korkageldiğiniz bir ticaret ve hoşunuza gitmekte olan meskenler size Allah'tan, O'nun peygamberinden ve O'nun yolundaki bir cihaddan daha sevgili ise artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyedurun. Allah fâsıklar gürûhunu hidâyete erdirmez"²¹

Burada, kişiye en yakın olan anne, baba, mal vs. sevgisinden üstün tutulması emredilen Allah ve Resûlü'nün sevgisiyle, dinî ahkâm ve emirlere bağlılık ve meselâ iman kardeşliğinin kastedildiği açıktır. Zira emirlere uymadan Allah'ı sevdiğini iddia etmek boş bir lâf olur.

¹⁹ Hucurât, 13.

²⁰ Hucurat 10.

²¹ Tevbe, 24.

İleride çok geniş olarak açıklanacağı gibi Kur'ân-ı Kerim kan bağından çok iman bağıнын esas alınması fikrini pek çok âyetlerde işler. Bunlardan biri, Tûfan sırasında babasının risâletini inkâr ederek gemiye binmekten imtina eden Hz. Nuh'un oğlu ile alâkalıdır. Nuh (aleyhisselam) Cenâb-ı Hakk'a: "Ey Rabbim, benim oğlum da şübhesiz benim âilemdendir..." diyerek oğlunun kurtulmasını talep edince, Cenâb-ı Hakk kendisine: "Ey Nûh, o kat'iyen senin âilenden değildir. Çünkü o(nun işlediği), sâlih olmayan (kötü) bir iştir"²² cevâbını vererek, "kötü iş üzere olanların" mü'minlerce bağra basılmaması dersini verir. Nitekim Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) de Selmân-ı Fârisî, Cerir İbnu Abdillâh gibi muayyen bâzı şahısları ve hatta "her müttaki kimseyi" Âl-i Beyt'ten (yâni kendi âilesinden) sayarken, istikbâlde vukua gelecek bir fitneyi -ki fitnetü'sserrâ (refah fitnesi) diye vasıflar- çıkaracak kimsenin (kan itibâriyle) ehl-i beytinden olmasına ve bu sebeple kendisini Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'den zannedecek olmasına rağmen, kendisinden olmadığını, "zira hakiki dostlarını muttakilerin teşkil ettiğini" beyân eder.²³

Bu temâyı te'yiden, Kur'an-ı Kerim'de Hz. İbrahim'den "güzel bir örnek verilir" "İbrahim'de ve onun maiyyetinde bulunanlarda sizin için hakikaten güzel bir örnek vardı. Hani onlar kavimlerine: "Biz, sizden ve Allah'ı bırakıp da tapmakta olduğunuz nesnelere kat'iyen uzağız. Sizi inkâr ettik. Siz Allah'a bir olarak imân edinceye

²² Hud, 45-46.

²³ Kz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/255.

kadar bizimle aranızda ebedî düşmanlık ve buğz belirmiştir" demişlerdi..."²⁴

Kur'an-ı Kerim, bir başka ayette Hz. İbrahim ve maiyyetinde olanların bu "örnek" davranışlarının bütün Müslümanlarca benimsenmesini, müşterek bir prensip yapılmasını emreder: "Ey iman edenler, babalarınızı, kardeşlerinizi -eğer küfrü sevip imân üzerine tercih ediyorlarsa- veliler edinmeyin, içinizden kim onların velilikleri altına girerse onlar zâlimlerin tâ kendileridir"²⁵

Ebû Zerr'e bir vesile ile: "İyi bak, sen Allah'a olan takvân ile üstünlük elde etmedikçe ne kırmızı, ne de siyahtan (acem ve Arabtan) daha hayırlı değilsin" diyen Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) de kavim ve kabilecilik ile, gerek filleriyle ve gerekse sözleriyle mücâdele etmiştir. O'nun (aleyhissalâtu vesselâm) dilinde "cahiliyye da'vası", "asabiyyet da'vası", "cahiliyye asabiyyeti" vs. gibi değişik tâbirlerle ifadesini bulan kavmiyetçilik kesin olarak yasaklanmıştır: "..Allah indinden en şerefliiniz takvaca en ileri olanınızdır. Arabın Arap olmayan (acem) üzerine bir üstünlüğü yoktur. Arap olmayanın da Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Siyah derili olanın beyaz derili üzerine bir üstünlüğü yoktur. Beyazın da siyah derili üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük sâdece takva iledir."

²⁴ Mümtehine, 4

²⁵ Tevbe, 23.

"Kim hevâsına uyarak bâtil yolda cenk eder, kavmiyetçiliğe (asabiyyet) çağrıda bulunur veya kavmiyetçiliğin sevkiyle öfke ve tehevüre kapılırsa, cahiliyye ölümü üzere ölür."

"Ümmetimin helâk olması üç şeyden ileri gelecektir:

1- Kaderiyye (ilahî takdiri inkâr ederek, "kişi yaptığının yaratıcısıdır" demek),

2- Unsuriyyet da'vası,

3- Dinî mes'eleleri rivayet ederken titiz davranmayıp, gevşek olmak, lâubali olmak."

"Asabiyyet (kavmiyetçilik) davasına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dava yolunda mücadeleye girişen bizden değildir."²⁶

"Kim câhiliyye davasında (kavmiyetçilikde) bulunursa cehenneme iki dizi üzerine çökmüş demektir. Dediler ki: "Ey Allah'ın Resûlü, oruç tutsa, namaz kılsa da mı?" "Evet," cevabını verdi; "oruç tutsa da, namaz kılsa da."²⁷

H. Âişe, H. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in bu mevzûdaki tutumunu belirtme sadedinde şöyle der: "Dünyada takva sahibi kimse kadar ne bir kimse, ne de bir başka şey Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'in hoşuna gitmemiştir." Bütün bunlar ırkçılık ve asabiyyet davası hepsini sıfıra indiriyor.

²⁶ Ebu Davud, Edeb, 121, 5121. H. Münavi, a.g.e., 5/386.

²⁷ Hakim, Müstedrek, 4/ 298.

İslâm alimleri, yaratıldığı asla bakarak gurur ve tekebbürde bulunmayı, iblisin Allah'ın lânetine uğramasına ve cennetten kovulmasına sebep olan ameline benzetirler. Zira o, âyet-i kerimede ifade edildiği üzere, Cenab-ı Hakk tarafından Âdem'e secde etmesi emredilince, kendi hevasından gelen şahsî re'iyine uyararak: "Ben ondan (Âdem'den) hayırlıyım. (Çünkü) beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın" ²⁸der ve emre itaat etmez.

Şu halde bu ayet-i kerime de asla tekebbüre kapılma veya başkasını istiskal etme duygusunun -diğer birçok menfi duygular gibi- fitrattan gelen ve pek ciddi vartalara atabilecek mahiyette olan bir duygu olduğunu, bunu ilk yaşayanın da şeytan olduğunu, her an bu şeytanî duyguya karşı dikkatli davranarak Allah'ın lânetine kadar gidebilecek durumlara düşülmemesini ders vermektedir. ²⁹

Aynı akide çevresinde birleşen insanlar, kan bağları olmasa da kardeşirler.³⁰ Buna karşılık, aynı inancın paylaşılmaması durumunda, baba oğul arasında bile bir yakınlıktan söz edilemez. İman etmediği için babasının çağrısına uymayan Hz. Nuh'un oğlu onun ailesinden sayılmaz.³¹

Aynı inancı paylaşan müminler küfrü tercih etmeleri durumunda babalarını ve kardeşlerini veli edinemezler.³²

²⁸ A'raf, 12

²⁹ Geniş bilgi için bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/255-257.

³⁰ Hucurât, 49/10

³¹ Hud, 11/46.

³² Tevbe, 9/23.

Hiçbir mümin, babası, oğlu, kardeşi ya da diğer bir yakını da olsa, Allah'a ve Peygamberine düşman olan kimseye sevgi besleyemez.³³

Hz. Peygamber (s.a.s) de câhilî bir âdet olan ırkçılığı sık sık gündeme getirerek eleştirmiş ve yasaklamıştır. Veda haccı sırasında, Veda Hutbesi olarak bilinen ünlü konuşmasında Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın Araba, beyaz renklinin siyaha, siyah renklinin beyaza bir üstünlüğü olmadığını, üstünlüğün yalnızca takva ile olduğunu ilan etmiştir.

Mekke'nin fethinde, Kabe'yi tavaf ettikten sonra yaptığı konuşmada Hz. Peygamber (s.a.s) aynı gerçeği şöyle dile getirmiştir: "Sizden câhiliyye ayıplarını ve büyüklenmesini gideren Allah'a hamd olsun. Ey insanlar, tüm insanlar iki gruba ayrılırlar. Bir grup iyilik yapan, iyi olan ve kötülükten sakınanlardır, ki bunlar Allah nazarında değerli olan kimselerdir. İkinci grup ise günahkar ve isyankar olanlardır ki bunlar da Allah nazarında değersiz olanlardır. Yoksa insanların hepsi Adem'in çocuklarıdır; Allah Adem'i de topraktan yaratmıştır."

İrk üstünlüğü düşüncesinin temelsizliği başka bir hadiste de şöyle ortaya konur "Hepiniz Adem'in oğullarısınız, Adem de topraktan yaratılmıştır. İnsanlar babaları ve dedeleri ile övünmekten vazgeçsinler. Çünkü onlar Allah nazarında küçük bir karıncadan daha değersizdirler."³⁴

Hz. Peygamber (s.a.s) insanların aynı kökten geldiklerini ve

³³ Mücadele. 58/22.

³⁴ Tirmizi Tefsir sure, 49.

üstünlüğün yalnız takva ile ölçülebileceğini belirtmekle yetinmeyerek Allah'ın insanları ırklarına göre değerlendirmeyeceğini de ısrarla vurgular. Bir hadislerinde "Allah kıyamet günü sizin soyunuzdan sopunuzdan sormayacaktır. Şüphesiz Allah katında en üstün olanınız kötülüklerden en çok sakınanınızdır." buyurmuştur. Aynı anlam diğer bir hadiste de şöyle dile getirilir: "Allah sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz; fakat O sizin kalblerinize ve amellerinize bakar."³⁵

Bütün bu gerçek ve uyarılar karşısında ırkçılık davası güden kişinin müslümanlık iddiasının bir anlamı yoktur. Hz. Peygamber (s.a.s), "İrkçılık davasına kalkışan bizden değildir, ırkçılık üzerine savaşa girişen de bizden değildir buyurarak böyle bir kişinin yerini tesbit etmiştir.³⁶

İslâm, getirdiği evrensel kardeşlik ilkesi ile Cahiliyye döneminde şiddetle hüküm süren ırkçılık adetini ezip yok etti. Kendilerini soylu ve üstün gören Mekke aristokratlarının zulüm ve baskılarına rağmen İslâm, Romalı Süheyb, Habeşli Bilal ve İranlı Selman gibi aşağılanan insanların çabalarıyla başarıya ulaşarak evrensel bir toplum oluşturdu.

Dün ve bugün Müslümanlar arasında ırkçılık görülüyorsa maalesef bu Emeviler döneminde İslam egemenliğinin yerini alan saltanatla birlikte birçok cahiliye adeti gibi ırkçılığın da yeniden hortlayıp canlanması ileldir. Yani İslam'dan uzaklaşma sebebiyledir. Daha o günlerde bile ne yazık ki Arap olmayan müslümanlar

³⁵ Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9.

³⁶ Müslim, İmare, 53, 54, 57

tümden mevali sayılıyor, Kureyş dışındaki Araplar bile küçümseniyordu.

Emevilerin sürdürdüğü ırkçı politika kısa zamanda Arap olmayan müslümanlar arasında da ırkçı eğilimlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Özellikle Farslar ve Türkler arasında başlayan bu eğilim giderek “Şuubiye” olarak anılan ırkçı, ulusalcı hareketlere dönüştü. Emevilerin yıkılmasında önemli bir etken olan Şuubiye hareketi Abbasiler döneminde etkisini yitirmekle birlikte bütünüyle yok olmadı.³⁷

Çağımıza gelince, bu sefer Batıda üstün bir değer haline gelen ırkçılık, “Batılılaşma” hareketleriyle İslam topraklarına girdi ve Osmanlı Devletinin yıkılmasında büyük bir rol oynadı.

Bu tarihi macera son bölümde ele alınacaktır. Çünkü ırkçılığın tarihi konumuza bir değer katarsa da bizim doğrudan amacımız değildir. Bu yüzden okuyucuyu sıkmamak için o bölümü en arkaya aldık. Yoksa ilmi bir tertibin gerektirdiği belki de bu konunun hemen tanımdan sonra ikinci bölüme oturması idi.

Kavim Ulus Budun

Kavim (çoğulu: akvâm) aslı Arapça olan bir kelimedir. Arapça sözlüklere baktığımızda kişinin erkek akrabalarından, kabilesinden başlayarak yakınları, giderek eş, dost gibi insan topluluklarıdır. Bu anlamda millet yerine de kullanılmıştır. Türkçe sözlüklerde ise genellikle “Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve

³⁷ Bkz. Şamil İslam Ansiklopedisi, Irk md.

soy bakımından da birbirine bağılı insan topluluğu, budun” olarak geçmektedir. Ulus da bu anlamda kavim ve millet yerine kullanılmaktadır.³⁸

Büyük Müfessirimiz Elmalılı Hamdi Yazır Hucurat Suresi 13. Ayet olan “Ey o bütün insanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık, hem de sizi şaab şaab, kabîle kabîle yaptık ki tanışasınız, haberiniz olsun ki Allah yanında ekreminiz en takvalınızdır, her halde Allah alîmdir, habîrdir” ayetinin tefsirinde ilginç bilgiler verir:

“Şuûb: Şa'b'ın çoğulu; Kabâil: Kabile'nin çoğuludur. Araplar, topluluk taksimini insan bedeninin yaratılışını esas alarak yapmışlardır. Şöyle ki: İnsanın kafatasını meydana getiren kemiklerden herbirine “kabile” ve hepsine “kabâil” denir ve bu baş kemiklerinin birbirine kavuşup bitiştiği eke de “şa'b” denilir.

Bir babanın sulbünden dallanan çok bir topluluğa bundan alınmış olarak “kabile” denildiği gibi çeşitli kabileleri toplayan ve hepsi bir asla mensup olan büyük cemiyete de “re's”, (baş) veya “şa'b” denilir. Bu şekilde bir asla mensup olan toplumların hepsinin başı ve büyüğü olan toplum “şa'b”dır ki, kabileleri içinde bulundurur.

Kabile “amare”leri içinde bulundurur ki “sadır”, yani göğüs derecesindedir. “Amâre” “batın”ları içinde bulundurur ki, Türkçe'de göbek deyimine benzer. Batın “fahız”ları içine alır, “fahız”lar de

³⁸ Bkz. TDK Sözlüğü; Mu'cemu'l Vasit, g.v.m. md.; H. Karaman, B. Topaloğlu, Arapça Türkçe Yani Kamus, s. 360.

“fasile”leri içine alır, toplamı altı tabaka eder. Bazıları fasileden sonra yedinci olarak “aşiret”i saymışlardır.

Mesela: Huzeyme bir şa'b, Kinâne bir kabile, Kureyş bir amâre, Arab batınlarına, şuûbun da Acem yani Arab'ın dışındaki kavim batınlarına işaret olduğunu söylemişlerdir.”

Müfessirimizden alıntımız burada bitmesi gerekirken, konu ile alakalı olduğu için birkaç cümle daha iktibas etmeyi faydalı gördüm:

“Netice olarak bir erkekle bir dişiden yaratılıp da şuûb ve kabilelere ayırış, daralıp daralıp dağılmak ve döğüşmek söğüşmek için değil, tanışıp yardımlaşarak sevişmek ve güzel ahlakları tatbik ederek daha büyük, daha güzel toplumlar meydana getirip korunmak içindir. Zira muhakkak ki Allah indinde en itibarlı, en takvalıdır, nefislerin olgunlaşmasının ve şahısların mertebe ve derecelerinin bütün medarı takvadır. Şu veya bu kimsenin nesebinden veya filan kavmin soyundan olmak değildir. "Sûra üfürülünce artık aralarında neseb yoktur." (Müminûn, 23/101) Allah yanında yüksek derecelere ulaşmak isteyenler takvaya sarılmalıdırlar.”

Yukarıda geniş tarifini yaptığımız ırkçılık için “kavim” kelimesinden alınarak tarih içinde hep “kavmiyetçilik” denilmiştir. Ne var ki bu kavram Müslümanlar nezdinde kötülenmiş bir kavramdır. Batıdan ırkçılığı alanlar, ona “kavmiyetçilik” deselerdi daha baştan kaybedeceklerini biliyorlardı. Bu yüzden bir hile yaptılar. Bir istismara giriştiler. Aslında “din” ve “o dini yaşayan

insanlar” anlamına gelen “millet” kelimesi³⁹ kelimesini kötüye kullanarak, yanlış olduğunu bile bile “kavim” anlamına kullandılar. Haliyle “kavmiyetçilik” anlamındaki ırkçılık için “milliyetçilik” dediler. Şimdilerde ise kavmin ve milletin yerine “ulus” kelimesi uydurulunca⁴⁰ haliyle ırkçılık için “ulusçuluk” demek icap eder.

Bu istismar ve kötüye kullanmanın herkes farkındadır. Kemal Karpat der ki: “Milliyetçilik düşüncesi devlet ve Milli Eğitim aracılığıyla topluma, din gibi kabul ettirilmiştir. Bu düşünce sahipleri, bu kavrama arzulusu oldukları batı ülkeleri ve özellikle de Fransa'da milliyetçiliğin dinden ne kadar uzun olduklarını çok iyi biliyorlardı. Fakat Osmanlı milliyetçileri, halk tarafından dışlanmamak için, millet kelimesine dayanan Milliyetçilik kavramını almayı tercih etmişlerdir. Çünkü millet kavramı Müslüman halklar tarafından bilinen ve sevilen bir kavramdır. Bu çok eski kadim kavram, aslında “din” anlamındadır. Fakat öteden beri aynı zamanda siyasi bir topluluğun kimliğini ve bu kimliğin dayandığı manevi esasları ifade ettiği için, din ve maneviyattan kopuk hemfikirliiler bu terimi tercih etmişlerdir.

Bir de Milliyetçilik yerine "ulusçuluk" terimini kullananlar vardır. Moğolca ulus kelimesinden türeyen ulusçuluk kelimesi, belirli bir topluluğu ve bilhassa bu toplumun yaşadığı alanı da karşılamaktadır. Uzun zamandır kullanılmayan bu terim cumhuriyet

³⁹ İleride müstakil başlık altında geniş olarak incelenecektir.

⁴⁰ Bu “uydurma” sözüne alınanlara Türk Dil Kurumunun Sözlüğünden şu cümleleri ithaf edelim: “ulus İng. Nation. Derebeylik düzeninin yıkılışı ve anamalcı düzenin oluşumu döneminde ortaya çıkan, toprak, ekonomik yaşam, dil, ruhsal yapı ve ekinsel özellikler yönünden ortaklaşalık gösteren en geniş insan topluluğu biçimi. BSTS / Toplumbilim Terimleri 1975”

döneminde tekrar canlanmışır. Çünkü cumhuriyet döneminde din tamamen dışlamıştır. Bu yüzden Osmanlı dönemindeki milliyetçiler gibi, halkı aldatmak için "millet" kelimesini istismar etmeye tenezzül etmemişlerdir."⁴¹

Aslında kadim Türk toplum yapısının oluşmasını burada kısaca görelim isterseniz. Konuyu iyi anlamak için şu altı maddeyi alt alta yazalım:

1-Oğuş = Aile

2-Urug = Soy

3-Bod = Boy, Kabile

4-Ok = Siyasi bir teşkilata bağlı kabile

5-Bodun = Siyasi istiklali olan veya olmayan boylar birliğı

6-İl(EI) = Devlet, İmparatorluk.

Aile, Eski Türk toplumsal hayatında bütün sosyal bünyenin çekirdeğı durumundaydı. Kan akrabalığına dayanıyordu. Türk ailesi genellikle "küçük aile, çekirdek aile" tipindeydi. Yani evlenen erkek veya kız, baba ocağından hisselerini alarak ayrılır, yeni bir aile kurardı. Baba evi ise en küçük oğula kalırdı.

⁴¹ Kemal Karpat, Osmanlı'dan Günümüze Orta Doğı'da Millet, Milliyet, Milliyetçilik, Timaş Yayınları, İstanbul,2011. s. 11.

Urug, soy, sop manasına gelmektedir. Aileler ve soy soplur bir araya geldiği zaman boy'u teşkil ediyordu. Boy'un başında Bey bulunurdu. Bey'in görevi boydaki i dayarışmayı muhafaza etmek, hak ve adaleti korumak ve düzenlemektir. Boy Bey'leri cesareti, mali kudreti ve doğruluğu ile tanınmış kişiler arasından seçilir. Aile ve soyların temsilcileri, seçici heyeti meydana getirirdi. Bu heyet, eski Türk Devletlerinde mevcut meclislerin küçük çaptaki ilk tipidir.

Eski Türklerde siyasi teşkilatlanmanın en üst kademesini "il" meydana getiriyordu. Boy'ların ve bodun'ların merkezden idare edilmesi sayesinde bütün bir halk il'de birleşmiş oluyordu. " denilen ortak idari ve hukuki düzenle yönetilirdi.⁴²

Bu anlamda ırkçılık, ulusçuluk, kavmiyetçilik, asabiyetilik, şuubiyye, nasyonalizm aynı mananın Türkçe, Arapça veya Batı dillerinde ifade edilme biçimleridir. Öyleyse bu kavramlar kavmî, millî, ulusal değerleri evrensel değerlerin üstünde tutan, ulusa bağlılığın evrensel değerlere bağlılıktan, ulusal çıkarların bireysel çıkarlardan daha önemli olduğunu öne süren anlayış ve yaklaşımların genel adıdır. Kendi ulusunu sevip onu yüceltmeyi amaçlamaktan, kendi ırkını diğer tüm ırklara üstün görerek onları egemenliği altına alma isteğine kadar uzanan çeşitli biçimlerinden söz edilebilir. Bu nedenle, belli bir siyasal program ya da doktrinden çok, böylesi program ve doktrinleri esas kabul eden tüm siyasal anlayışları dile getirir.⁴³

⁴² Bkz. <http://www.1923turk.com/showthread.php?t=803>

⁴³ Bkz. Ahmet zalp, şamil İşlam Ansiklopedisi "Milliyetçilik" md.

Müslümanlar, bugünkü kavmiyetçiliği yenmek ve ırkçılığın zararlarından kurtulmak için kavimleri birleştiren temel unsurlar üzerinde çalışmalı, bölücü ve ayırıcı her anlayış ve oluşum karşısında hassâsiyet göstermelidir. Kendi kavimlerini haksız rekabete sokacak yersiz iftihar ve övünmelerden sakınmalıdırlar.

Zaten herkes de bilir ki İslâm tarih ve kültürü yalnızca bir kavmin etkinliklerinden ibaret değildir. Bunu ifade eden şu ya da bu kavmin tekeli görüşlerine itibar edilemez. Bütün tekeli görüşler, İslâm tarih ve kültürünün bir bütün olarak algılanamaması sonucunu doğurmaktadır. Bu yüzden bir kavmi önceleyen, bir kavmi her iyilik ve medeniyetin sahibi görenler, maalesef İslâm'ı dar bir çerçeve içerisine oturtmakta ve İslâm'ın evrensel renklerine sırt çevirmektedir. Oysa İslâm, kimseye özel bir konum vermez. Hiçbir Müslüman, verâset yoluyla kazanılmış ayrıcalıklara sahip olamaz. Bizim ölçülerimiz bölgesel ve ulusal, irkî ve genetik ölçüler değil; evrensel ilâhî ölçülerdir.

İslâm bireylerin, toplumların birbirlerine yabancılaşmalarını önler. Çünkü İslâm inanç, ibadet, hukuk ve ahlak esaslarıyla cemaat içinde bütünleşmeyi ve cemaat dayanışmasını öngörür. Zaten bir ana babadan yaratılan insanların kavimlere, soylara ve boylara ayrılmasındaki hikmet de halklar birbirleriyle tanışıp bilişsinler ve yardımlaşsınlar içindir. Müslümanlar, kendilerini herhangi bir milliyetle sınırlandırmazlar. İslâm adına verilen her mücâdele, evrensel amaçlar içerdiğinden, bölgeler veya siyasal sınırlara göre yapılamaz. Müslümanlar ırk ve kavim esasına dayalı ulusal bir mücâdeleye girişmezler.

Hangi ırktan ve kavimden olursak olalım, sonuçta bizler evrensel bir ümmetin üyeleriyizdir. Bu ümmetin üyeleri ortak bir iman ve bilinçle İslâm'ın inanç, ibadet, hukuk ve ahlakı etrafında toplanırlar. Hiç şüphesizdir ki İslâm hukuku bütün kavmî gerçekliklerin üzerindedir. Kavmî gerçeklikler, iyiliğin ve kötülüğün, hayrın ve şerrin, çirkinliğin ve güzelliğin kaynağı olamaz. Bu kaynak beşerî değil, ilâhîdir. Bunu bilmeyen ve kavmî ayrıcalıklar üzerinde ısrar edenler, Allah'a iftira ediyorlar. Âlemlerin Rabbi olan Allah Teala, ayrıcalık yapmaz. İslâmî inançlar hiçbir zaman geçici inançlar değildir. Evrensel İslâm toplumu inancı, bütün zamanlar içindir.

Bilindiği gibi İslam, evrensel özelliklere sahiptir. İslâm, birleştirici tüm değerleri içerdiği için, tüm insanlık âilesine ulaşmak ister. Biraz sonra anlatacağımız "ümmet" gerçeğinin tarihte karşılaştığı en büyük tahribat, ırkçı, kavmiyetçi, milliyetçi ulus-devlet anlayışı olmuştur. Ümmet bilincinin yeniden kurulabilmesi için ümmet çapında evrensel düşünülmesi, yerel, bölgesel, ulusal farklılıkların aşılabilmesi gerekir. İslâm toplumunun yeniden inşâsı, kâmil insanın, kişilikli, bilinçli bireylerin yetişmesiyle başlar. Sağlıklı bir toplumsal bünye, nitelikli, derinlikli, ufuklu, erdemli bireylerden oluşur. Klişelerle, sloganlarla, tarafgirlikle köklü bir cemaat teşkil edilemez. Gerçek bir cemaat yapısı güçlü kişiliklerle inşâ edilebilir. Sağlıklı bir cemaat için bireylerin benliklerini arındırmaları gerekir. Bireyler, hayatın her alanında Allah'a yönelen bir bilinçle, eylemle, davranışla mükemmelliğe ulaşırlar. Sağlıklı, tutarlı bir kişilik bilincine sahip olanlar, sağlıklı bir cemaat bilinci oluştururlar. Sağlıklı bir ümmet bilincine, ancak sağlıklı bir cemaat bilinciyle ulaşılabilir.

İslam “Tevhid” dinidir. Tevhid, bireyin iç ve dış hayatının, düşünce ve davranışlarının bütünlüğünü ifade eder. Tevhid, sosyal planda insan topluluklarının bütünleşmesini, siyasal planda da ümmet çapında bir devleti gerçekleştirmek ister. İslâm, ümmet bilinci pratikte bütün dünyaya dağılmış olsa bile bütün Müslümanları aynı amaçlar etrafında toplanmış tek bir toplum sayar. İslâm, bireysel, sosyal, siyasal, din ve dünya görüşü olarak bütün Müslümanları birleştirir, bütünleştirir.

Allah Teala bütün Müslümanları, sadece kendi hayatlarını yaşamak için değil, bütün bir insanlığın saadet ve selameti için meydana çıkarılmış, iyilikleri emreden, kötülüklerden alıkoyan, iman eden, namaz kılan, zekât veren, Allah'a ve Rasûlüne itaat eden en hayırlı, en dengeli, orta yolda giden vasat bir ümmet olarak tarif etmektedir. Müslüman olmak, aynı zamanda hakikatin, adâletin, faziletin ve takvânın sözcüsü, temsilcisi olmak anlamına gelir.

Bu bakımdan Ümmet çapında bütün müslümanlar, hangi ırk ve kavimden olurlarsa olsunlar, iyilik ve adâlet temelinde birbirlerinin yardımcıları ve dostlarıdır.

Yanlış anlaşılmasın, Müslümanlar, Müslüman olmayanların da iyi olmaları ister ve bunun için çaba harcarlar. Müslümanlar, Müslüman olmayanların da her türlü fitne, fesat ve kötülükten kurtulmalarını isterler. Müslümanların en büyük davası, Allah'ın da en çok sevdiği amel, sürekli olarak insanları Allah'a çağırmaktır. Allah'ı tanımak, Allah'ı sevmek, saymak ve bütün irâdesine teslim olmak demektir. Allah'ın iradesi karşısında akan sular durmalıdır. Allah ve Resulübir şeye emredince Müslümanların onu alıp almama

seçenekleri yoktur. Müslümanlar için her şartta, her durumda, en üstün tutulması gereken, İslâm'a ait temel inanç ve ilkelerdir.

Bu bakımdan Allah'ın iradesine teslim olmayan, O'nun kanunlarını tanımayan kâfirler ve müşrikler ile Müslümanların hiçbir ortak yanları yoktur. İrkçılık da Allah Teâlâ'nın lanetlediği çok kötü bir düşüncedir. Onlar ile de bir Müslümanın uzlaşması mümkün değildir. Allah'ın mutlak irâdesine karşı savaşanlardan Müslümanlara hayır gelmez. Onlar için yapılabilecek en büyük iyilik, Müslüman olmaları ve günahkârlarından bağışlanmaları için çalışmak ve dua etmektir.

Müslümanlar, ortak inanç ve ilkeler etrafında, ortak amaçları gerçekleştirmek üzere toplanan bir cemaat, bir ümmettir. İslâm ümmeti; ırk, renk, dil ve kültür sınırlarını aşan bir bilinci temsil etmektedir. Hiçbir Müslüman, insanî ilişkiler çerçevesinde hiçbir insanın etnik kökenini araştırma ihtiyacı duymaz, duymamalıdır.

Bu kavim/ulus anlayışından sonra İslam'da "ümmet" anlayışına geçebiliriz.

Kavmini Sevmek İrkçılık Değildir

Hız. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in kötülediği kavim, aşiret sevgisi zulme, adaletsizliğe alet edilen sevgidir. Yâni kendi kavminden olanları kayırmak, daha üstün görmek suretiyle adaletsizlik etmek, başka kavimden olanları küçük, düşük, değersiz addederek hakir görmek suretiyle zulmetmek.

Bizzat Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e Ashab'dan bazıları sorar: "

- Kişinin kavmini sevmesi memnû olan kavmiyetçilik (asabiyyet) sayılır mı?" Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın cevabı şudur:

- "Hayır, fakat asabiyyet, kişinin zulümde kavmine yardım etmesidir."⁴⁴

Kavminin tevessül ettiği zulümde, yardımcı olunmaması için, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şu teşbihte bulunur: "Kim haksızlıkta kavmine yardım ederse, kuyuya düşüp, kurtarılmak için (beyhude yere) kuyruğundan çekilen deveye benzer." Böylece haksızlıkta kavme yapılan yardımın hiçbir fayda getirmeyeceği, esas itibarıyla kavmine bir kısım ızdırab ve zararlara bâis olacağı güzel bir teşbihle ifade edilmiş olmaktadır.

Ancak burada bir meseleye dikkat çekerek açıklamakta fayda vardır. O da kişinin soyunu sopunu, hısım akrabasını tanıması, sevmesi, hediyeleşmesi, sıkıntılarını gidermede maddi manevi destek olması ve onlara iyilikte yardım ederek ilgiyi koparmaması, ziyaretleşmeleri gereğidir. Buna dinimizde "sıla-i rahim" denmiştir ve farz kılınmıştır. Yine kişinin kavmini sevmesi, Müslüman atalarını hayırla yad etmesi, onların hayırlı işleriyle iftihar ederek övünmesi ve kendisine örnek alması, bunu nimet bilip şükretmesi, İslamın

⁴⁴ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/259.

teşvik ettiği iyiliklerdendir. Asla ırkçılık olarak düşünülüp değerlendirilemez.⁴⁵

Bakınız insanın nesil için hayırlı ve güzel dualar etmesi Kur'an'da nasıl örneklendirilmiştir:

Ey Rabbimiz! Bizi sana boyun eğenlerden kıl, neslimizden de sana itaat eden bir ümmet çıkar, bize ibadet usullerimizi göster, tevbemizi kabul et; zira, tevbeleri çokça kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin."⁴⁶

Nesil ana babalardan meydana gelir. Sonra da ümmeti oluşturur. Burada asıl olan ırk, kan, toprak, tarih değil, iman, ibadet ve itaattir. Bu da peygamberin önderliğinde bir ümmet demektir:

"Ey Rabbimiz! Onlara, içlerinden senin âyetlerini kendilerine okuyacak, onlara kitap ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir peygamber gönder. Çünkü üstün gelen, her şeyi yerli yerince yapan yalnız sensin."⁴⁷

Evet, ırkını, soyunu sopunu, kavmini sevmek ve ona hizmet etmek ırkçılık değil, aksine Allah rızası gözetilerek iyi niyetle yapılırsa belki bir gurbet, yani manevi yakınlık, bir taat ve bir ibadettir. Bilindiği gibi zekat ve sair sadakalar ve yardımlar

⁴⁵ Akrabayı Ziyaret Etmek için bkz: 30/Rûm, 38; Sila-i Rahmi Kesmekten Sakınmak için bkz: 47/Muhammed, 22; Akralık Bağlarını Korumak için bkz: 4/Nisâ, 1; 13/Ra'd, 21, 25; 47/Muhammed, 22; Akrobaya İyilik Etmek için bkz: 2/Bakara, 83; 4/Nisâ, 36; Akrobaya Vermek için bkz: 2/Bakara, 177, 215; 16/Nahl, 90; 17/İsrâ, 26; 24/Nûr, 22; 30/Rûm, 38.

⁴⁶ Bakara 2/128.

⁴⁷ Bakara 2/129.

yapılırken öncelikle aileden, hısım akrabadan, konu komşudan, sonra mahalle ve şehirden başlamak tavsiye edilmiştir. Buralarda fakir yoksa, veya başka yerlerde çok daha acil durumlar varsa, zekat ve sadakalar, maddi yardımlar dışarıya, başka diyarlarda yaşayan kardeşlere öncelikli olarak gönderilebilir. Malum yakınlar genellikle aynı kavimden, aynı ırktan olurlar. Yeter ki bu yardım, dinin emirlerine ters düşmesin.

Bir Müslüman kişi, ırkçılığın zıddına, kavmini sevdiği kadar, başka ırklardan olan din kardeşlerini de sever. "Bütün müslümanlar kardeşler" ayetine iman eder⁴⁸ ve kardeşlerini sever ve kayırır. Onların menfaat ve maslahatına çalışır. Bunu inkar, ilgili ayetleri inkar olduğu için, insanı dinden çıkarır. Sevgili Peygamberimiz de "birbirimizi sevmedikçe, kendimiz için istediğimizi kardeşlerimiz için de istemedikçe olgun mümin olamayacağımızı" bildirir.

İslam kan bağının, akrabalığın, ilişkilerinin önemini inkar etmez. Bunları kabul ederek bağların güçlendirilmesini, ilişkilerin geliştirilmesini öngördü. Bu nedenle Kur'an'da mü'minler akrabalık bağlarının kesilmesi konusunda sakındırılır: "Allah'tan ve akrabalık (bağlarını kırmak)tan sakının"⁴⁹

Mü'minler, münafıklar örneğiyle böyle bir davranış ihtimaline karşı şiddetle uyarılır: "Demek iş başına gelecek olursanız, yeryüzünde bozgunculuk yapacak, akrabalık bağlarını

⁴⁸ Hucurat, 10.

⁴⁹ en-Nisa, 4/1.

koparacaksınız öyle mi? Onlar Allah'ın lânetleyip sağırıştırdığı, gözlerini kör ettiğı kimselerdir."⁵⁰

Kur'an'a göre "mü'minler kardeşirler"⁵¹ ama; akrabalar birbirine daha da yakındır: "Rahim sahipleri (kan akrabaları) Allah'ın kitabına göre birbirine daha yakındırlar"⁵²

"Rahim sahipleri (anne tarafından akrabalar) da Allah'ın kitabında birbirlerine öteki mü'minlerden ve muhacirlerden daha yakındırlar"⁵³

Bu nedenle birbirlerinin mirası hakkında öncelikle hak sahibidirler. Ancak bunun dışında da akrabaların gözetilmesi, onlara yardım edilmesi gerekir:

"Allah adaleti, ihsanı, akrabaya vermeyi emreder"⁵⁴

"Sizden fazilet ve servet sahibi kimseler, yakınlığı bulunanlara, yoksullara, Allah yolunda göç edenlere birşey vermemeye yemin etmesinler..."⁵⁵

Akrabalık bireye daha başka görev, yetki ve sorumluluklar da yükler. Sözelimi haksız yere öldürülen kişilerin yakınları katilin cezalandırılması konusunda yetki sahibidirler:

⁵⁰ Muhammed, 47/22-23.

⁵¹ Hucurat, 10.

⁵² el-Enfal, 8/75.

⁵³ el-Ahzab, 33/6.

⁵⁴ en-Nahl, 16/90.

⁵⁵ en-Nur, 24/22.

"Kim zulmen öldürülürse, onun velisi (olan mirasçısı)na yetki vermişizdir". Hz. Peygamber (s.a.s)'in uygulamaları gereğince de, hata yoluyla olan öldürmelerde, suçlunun ödemesi gereken diyet yakınlarınca ödenir."⁵⁶

Evet, İbrahim Canan'ın dikkat çektiği bir noktaya biz de bir kere daha vurgu yapalım,⁵⁷ İslâm'ın ırkçılığı, kavmiyetçiliği reddetmesi kişinin mensub olduğu hânedanı veya kavim ve kabilesini veya milletini sevmemesi manasında anlaşılmalıdır. Hatta Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) Efendimiz'in: "Kişi kavmini sever" hadisine göre, kavim, kabile sevgisi fitrî bir şe'niyettir, onu ruhumuzdan tamamıyla söküp atmak mümkün de değildir.

Fahreddin-i Râzî, Kur'ân'da insanlar arasında birbirine karşı böbürlenme yasaklanırken, tefâvüt ve övünme vasıtalarının çokluğuna rağmen, bunlardan hiç biri ve meselâ zenginlik zikredilmeyip nesebin zikredilmesini, bununla övünmenin daha ciddi bir sebebe dayanması ile izâh eder ve neseble elde edilen şerefin kesbî olmadığını, hiçbir surette elden çıkmayacağını belirtir.

Esasen Kur'an-ı Kerim ırk şe'niyetini inkâr etmez. Bizzat ırkçılığı reddeden ayette -ki yukarıda kaydettik- ırk şe'niyetinin kabul edildiği görülmektedir. İnsanlar aynı annesizden yaratılıyor, fakat "büyük büyük cem'iyetlere, küçük küçük kabilelere" ayrılıyor. Bir başka âyette de: "Lisanlarınızın ve renklerinizin birbirinden ayrı olması da Allah'ın (azamet ve kudretine delâlet eden)

⁵⁶ el-İsra,17/33

⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/258.

alâmetlerdendir. Şüphesiz ki, bunlarda bilenler için ibretler vardır"⁵⁸ denir.

Hatta bir kısım hadisler, Müslümanı kendi kavim ve milletini sevmeye teşvik eder: "Sizin en hayırlınız, (asabiyete kaçarak, zulme yer vermedikçe), aşiretini müdâfaa edendir."⁵⁹

Hatta bir kısım sahih rivayetler açısından, İslâm'ın ısrarla emrettiği sıla-i rahim'in (ki bu, akrabaya yapılan iyilik demektir ve şahısla akrabasının durumuna tâbi olarak bu, bazan bir mal ile, bazan bir hizmetle, bazan bir ziyaret, bir selâm ve benzeri şeylerle yapılabilir) gerçekleşmesi, yerine getirilmesi için kişinin ensâbını öğrenmesi gerekmektedir:

"Nesebinizden sıla-i rahim yapacaklarınızı öğrenin. Zira, sıla-i rahm (akrabalık hukukunu edâ) akrabalar arasında muhabbet, malda bereket, ömürde uzama (sebebi)dir."⁶⁰

Buharî ve Müslim'de gelen bir rivayet aynı manayı te'yd eder: "Rızkının genişletilmesinden ve ömrünün (sevab yönüyle) uzatılmasından hoşlananlar sıla-i rahimde bulunsunlar."⁶¹

Bununla birlikte İslâm, akrabalık bağlarının, giderek ulusal bağların toplumu belirleyecek, ilişkileri düzenleyecek başlıca ilke sayılmasına izin vermez. İslam'ın öngördüğü toplum kan bağı, soy ya da çıkar birliği gibi maddi temeller üzerine kurulamaz; insanların

⁵⁸ Rûm, 22.

⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, 4/258.

⁶⁰ Tirmizî, Birr, 49.

⁶¹ Buhari, Edeb, 12; Müslim, Birr 20-21.

doğal biçimde ve iradeleri dışında sahip oldukları nitelikler İslâm toplumunun belirleyici ilkesi olamaz.

İslâm'a göre toplumun oluşmasında, bireysel ve toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde belirleyici tek ilke, insanların özgür iradeleriyle seçerek başladıkları akidedir. İnanç bağı İslâm toplumunun temelini oluşturur. Tüm bireysel ve toplumsal şart ve nitelikler ancak bu ortak inanç, ortak bağ içerisinde bir anlam kazanır. İncanın birleştirmedeği insanlar arasındaki kan yakınlığı, soy birliği gibi tüm bağlar anlamını, geçerliliğini yitirir. Kur'an bu olguyu Hz. Nuh'un kıssası ile açık ve kesin biçimde gözler önüne serer. Aynı inancı paylaşmayan insanlar, aynı toplumun değil, aynı ailenin bile üyesi sayılamazlar: "Nuh seslendi; Rabb'im! dedi; oğlum benim ailemdendir, senin sözün elbette haktır ve sen hakimlerin hakimisin! (Rabb'i), 'Ey Nuh' dedi, o senin ailenden değildir. O(nun yaptığı) yaramaz iştir. Bilemediğin şeyi benden isteme. Sana cahillerden olmamanı öğütlerim" ⁶²İnanç birliği gerçekleşmedikçe, kan bağının en güçlü olduğu aile bireyleri arasındaki bağlar bile kopar, karşılıklı haklar ve yükümlülükler sona erer: "Allah'a ve ahiret gününe inanan bir toplumun babaları, oğulları, kardeşleri ya da akrabaları da olsa, Allah'a ve Resulüne düşman olanlarla dostluk ettiğini görmezsin."⁶³

⁶² Hud,11/45-46.

⁶³ el-Mücadele, 58/22.

"Ey insanlar, eğer imana karşı küfrü seviyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi veliler edinmeyin. Sizden kim onları veli edinirse, işte zalimler onlardır."⁶⁴

Bir insanın anadilini sevmesi ve ona hizmet etmesi de ırkçılık değildir. Bu tabii bir sevgidir. Kaldı ki bütün diller Allah Teala'nın kudretini gösteren alametlerdir ve saygıyla karşılanır. Herkese kendi anadilinin şirin gelmesinden daha tabii ne olabilir? Dil ile din aynı şey değildir!

Türkçe bizim dilimizdir ve bu güne kadar bir hayli değişmiş, birçok aşamadan geçmiştir. Dinimizi ve kültürümüzü onunla anlattığımız, ihtiyaçlarımızı onunla karşıladığımız için bize göre mübarektir. Bununla beraber başkalarının da anadilleri hakkında böyle düşünmesinin bize ne zararı var? Varsın onlar da kendi anadilleri için "bize göre mübarektir" desinler, bundan daha tabii ne olabilir?

Öyleyse ırkı, dili, rengi ve coğrafyası ne olursa olsun, sevmemeyi gerektirecek özel bir durum olmadıkça, her Müslümanı kardeş bilip severiz. Din bize bunu mecbur eder.

Millet

Yazık bu "millet"e. Çünkü aynen "asabiyet"te olduğu gibi "millet" kelimesinde de müthiş bir tahrif var, tağyir var. Yani bozma ve değiştirme var. İyinin kötüye kurban edilmesi var.

⁶⁴ et-Tevbe, 9/23.

Kur'an-ı Kerîm'de "millet" kelimesini inceleyen Süleyman Ateş, Kur'an Ansiklopedisi"nde şunları yazar:

De ki: "Rabbim, beni doğru yola iletti. Dosdoğru dîne, Allah'ı birleyen İbrahim'in milleti(dîni)ne. O, ortak koşanlardan değildi." (En'âm: 55/161)

Râğıb'm açıklamasına göre millet , dîn gibi Allah'ın, kullarını kendi rızâsına iletmek için, peygamberleri aracılığı ile bildirdiği kurallarıdır.

Millet kelimesinin türediği "melel" kökünün birçok anlamı vardır.

"Melel" usanmak, millet, sıcak kül, ateş kuru, çukur; temellül, ağrıdan dolayı yatakta kıvrılmak, melîlet, vücut ısısının yükselmesi, mülâl sırt ağrısı; imlâl yazdırmak demektir. İşte bu kökten türemiş olan millet, dîn ve şerîat anlamında kullanılmıştır. Peygamberlerin yazdırmasıyla oluştuğundan şerîate millet denmiştir. Ancak millet, bireylerin özel ibâdet tarzlarına değil, toplumun dinine denilir.

Aşağıdaki âyetlerden açıkça anlaşılacağı üzere millet, kuralları getiren peygambere veya topluma izafe edilir, Allah'a veya toplumun bireyelerine hemen hemen hiç nisbet edilmez. Allah'ın milleti, yahut Zeyd'in milleti denilmediği gibi, namaz Allah'ın milletidir de denilmez. Ayrıca dîn kurallarının ayrıntıları için değil, tümü için millet ta'bîri kullanılır.⁶⁵

⁶⁵ Râğıb, Müfredat.

Sonra sana: "Allah'ı birleyerek İbrahim'in milletine uy; o, ortak koşanlardan değildi" diye vahyettik. (Nahl: 70/123)

Sen onların, kendi dinlerine uymadıkça ne Yahudiler, ne de Hıristiyanlar senden razı olmazlar. "Asıl doğru yol, Allah'ın yoludur" de. Sana gelen ilimden sonra eğer onların arzularına uyarsan, andolsun ki, Allah'tan sana ne bir dost, ne de bir yardımcı olmaz. (Bakara: 92/120)

Nefsini aşağılık yapan(beyinsiz)den başka, kim İbrâhîm milletinden yüz çevirir? Andolsun ki, biz onu dünyâda beğenip seçmiştik, âhirette de o, iyilerdendir... 135- "Yahûdî veya Hıristiyan olun ki, doğru yolu bulaşınız." dediler. De ki: "Hayır, biz dosdoğru İbrâhîm milleti(dîni)ne (uyarız). O, (Allah'a) ortak koşanlardan değildi." (Bakara: 92/130, 135)

De ki: "Allah doğru söyledi, öyle ise dosdoğru, Allah'ı birleyici olarak İbrâhîm milleti(dîni)ne uyun. O, ortak koşanlardan değildi." (Â-i İmrân: 94/95)

Hangi insan, dîn yönünden, iyilik edici olarak yüzünü Allah 'a teslim edip dosdoğru İbrâhîm milleti(dîni)ne tâbi olandan daha güzel olabilir? Allah, İbrahim'i dost edinmişti... (Nisa: 98/125)

Bu âyetlerde millet, İbrahim'e, yalnız Bakara: 120. âyette de topluma nisbet edilmiştir. Bu âyette kendi dinlerine uymadıkça Yahudilerin ve hıristiyanların, Hz. Muhammed'den razı olmayacakları belirtilmektedir.

İnsanın yaptığı iyi ve kötü davranışlarının tam karşılığını alacağı gün, âhiret günüdür. Onun için yüce Allah kendisini, herkesin yaptığı işlerin tam karşılığını alacağı, yani adaletin tam tecellî edeceği o günün sahibi olarak tanıtmıştır. O gün İlâhî adaletin önünde herkes, işlerinin tam kar-şılığını alır: "Zerre miktarı hayır yapmış olan hayrını, zerre miktarı şer yapmış olan da şerrini görür."⁶⁶

Râğıb'ın da belirttiği gibi millet kelimesi, toplumsal dîn, şerîat⁶⁷ anlamındadır."⁶⁸

Görüldüğü gibi "millet" ve "milliyetçilik" gibi dinimizi ve şeriatımızı ifade eden iki mübarek iki kelimedenden, nasıl oldu da büyük bir illet olan "ırkçılık" anlamı türetildi? "Ak" nasıl "kara"ya kurban edildi. "İyi" nasıl bir hile ile "kötü"yü temize çıkarmaya alet edildi. Zehirli ve mikrop dolu pis bulaşık suları nasıl oldu da yakut ve billurdan kadehler içinde renga renk olarak sunuldu...

Bu macerayı baştan alarak görelim isterseniz.

"Millet" kelimesi için "mübarek" demiştik. Neden mi? Çünkü "millet" bize Arapçadan gelen bir kelimedir ve sözlükte manası "din, diyanet, şeriat, tazminat, gidilen yol demektir."⁶⁹

⁶⁶ Zelzele: 91/8.

⁶⁷ Müfredat.

⁶⁸ Bkz. Prof. Dr. Süleyman Ateş, Kur'an Ansiklopedisi, Kuba Yayınları: 13/350-351.

⁶⁹ Bkz. Bekir Topaloğlu – Hayrettin Karaman, *Arapça Türkçe Yeni Kamus*, 3. Baskı, İst. 1969. S. 416-417; Şamil İslam Ansiklopedisi, *Millet* md.; DİA İslam Ansiklopedisi, *el- milel ven-Nihal* md.

DİA İslam Ansiklopedisi biraz daha ayrıntı verir: "İbrânîce ve Ârâmîce'de meyel "konuşmak, söylemek", mille de "kelime, söz" mânasına gelir. Bununla da ilişkili olarak Arapça'da "ezberden yazdırmak, dikte etmek" anlamındaki imlâl (imlâ) kökünden türeyen millet, işitilen ve okunan bir şeye dayanması⁷⁰ veya dikte edilmesi ve yazılması⁷¹ bakımından "din" karşılığında kullanılmış, ayrıca kelimeye "izlenen, gidilen yol" mânası verilmiştir.⁷² Bu çerçevede "el-milletü'l-İslâmiyye"⁷³ el-milletü'l-Yehûdiyye, el-milletü'n-Nasrâniyye" veya "milletü'l-İslâm, milletti İbrâhîm, milletü'l-Mesîh"⁷⁴ milletü Yehûd⁷⁵ milletü'l-Mecûs, milletü's-Sâbie, milletü'l-hak, milletü't-tevhîd, milletü'l-küfr" gibi tamlamalarda belli dinleri ifade eder.

Millet kelimesi Kur'ân-i Kerîm'de on beş yerde geçmekte⁷⁶ ve sadece tebliğ eden peygambere nisbetle "din" anlamında kullanılmaktadır. Bu kullanımların üçünde putperest dinleri,⁷⁷ birinde yahudilerin ve hıristiyanların,⁷⁸ ikisinde önceki peygamberlerin dini, sekizinde Hz. İbrahim'in dini⁷⁹ konu edilmekte,

⁷⁰ İbnü'l-Hâim, s. 105.

⁷¹ Âlûsî, 1, 371; Sıddîk Hasan Han, 11, 337.

⁷² Tehzîbü'l-lu.ğa, "mü" md.; Zemah-şerî, s. 790; Âlûsî, 1, 371.

⁷³ el-milletü'l-Muham-mediyye.

⁷⁴ mille-tü'n-Nasrâniyye.

⁷⁵ milletü'l-Ye-hûdiyye.

⁷⁶ M. F. Abdülbâki, el-Muccem, "mil" md.

⁷⁷ el-A'râf 7/88, 89; İbrâhîm 14/13; el-Kehf 18/ 20.

⁷⁸ el-Bakara 2/120.

⁷⁹ el-Bakara 2/130, 135; Ai-İ İmrân 3/95; en-Nisâ4/125; el-En'âr 6/161; Yûsuf 12/38; en-Nahl 16/ 123; el-Hac 22/78; EP (Fr.), VII, 61; DİA, IX, 313.

onun tebliğ ettiği dinini tek gerçek tevhid dini (Hanîflik) ve Allah'a teslimiyet olduğu belirtilmektedir.⁸⁰

Arapça'da millet "din" anlamında olmasına ve onun yerine kullanılmasına rağmen her iki kelime arasında fark olduğu belirtilmektedir. Din şahsî itaat ve inançtan doğmaktadır, dolayısıyla her ferdin kendi dinî davranışdır. Millet ise dinin toplumsal ve kurumsal boyutudur. Şahsî itaat ve inançların şekillleşmesi ve gelişmesi millet kavramını oluşturmaktadır. Millet, dinî bir toplum birliği meydana getiren ve o toplumdaki sosyal hayatın temelini teşkil eden inançlar ve törenler sistemidir.⁸¹

Şehristânî de millet kelimesinin toplumsal yönüne vurgu yaparak onu "belirli kurallara tâbi sosyal birlik, bir dine mensup olanlar topluluğu" olarak açıklamaktadır.⁸²

Kur'an'da Hz. İbrahim'in "iyilik örneği ve önderi" anlamında⁸³ bir ümmet olduğu belirtildiğinden⁸⁴ onun dininden de millet diye bahsedilmekte, ancak klasik dönemde bu kelimeye daha çok "din ve şeriat" mânası verilmektedir. Nitekim Mes'ûdî bunu "eş-şerâi' ve'1-milel, el-mezâhib ve'1-milel, el-ârâ' ve'1-milel" şeklinde kullanmaktadır.⁸⁵ Kelime "el-mille" veya "ehlü'l-mille" olarak

⁸⁰ Yûsuf 12/38; Sâd 38/7.

⁸¹ Izutsu, s. 216

⁸² el-Mliel ue'n-nihal, 1,38

⁸³ Şevkânî, III, 228-229

⁸⁴ en-Nahl 16/120.

⁸⁵ et-Tenbîh, s. 4, 155, 334.

kullanıldığında ise Hz. Muhammed'in tebliğ ettiği din ve müslümanlar kastedilmektedir.

Millet-i İbrâhîm terkinin yer aldığı âyetlerde Resûl-i Ekrem'in tebliğ ettiği dinin özü bakımından Hz. İbrahim'in diniyle aynı kabul edildiği hususu vurgulanmakta, gerek yahudilerin ve hristiyanların gerekse Araplar'ın saygı gösterdiği İbrahim milletinin ayırt edici özelliğinin Hanîflik ve tevhid İnancı olduğu bildirilmektedir.⁸⁶ Bir âyette "mille-i âhire" ifadesiyle⁸⁷ Hıristiyanlık veya Kureyş'in atalarının dinine, diğerlerinde ise bâtil dinlere⁸⁸ atıfta bulunmaktadır.

Bu âyetlerden birkaç örnek görelim isterseniz.

"Ne Yahudiler ne de Hıristiyanlar, sen onların dinlerine (milletlerine) tabi olmadıkça asla senden razı olmazlar. Sen de ki: "Allahın hidayet yolu olan İslam, doğru yolun ta kendisidir. Sana gelen bunca ilimden sonra onların heva ve heveslerine uyacak olursan, Allaha karşı hiçbir koruyucu ve yardımcı bulamazsın."⁸⁹

"Kendini bilmeyen ahmaktan başka kim İbrahim'in dininden (millet-i İbrâhîm) yüz çevirir ki? Biz onu dünyada nübüvvetle

⁸⁶ Âl-i İmrân 3/95; en-Nahl 16/ 123

⁸⁶ Sâd 38/7

⁸⁷ Sâd 38/7

⁸⁸ el-Bakara 2/120; el-A'râf 7/88, 89; Yû-suf 12/37; İbrâhîm 14/13; el-Kehf 18/20

⁸⁹ el-Bakara 2/120.

müşerref kılıp seçtik. O ahirette de salihlerden olacaktır.”⁹⁰

“Bir de: "Yahudi veya hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız" dediler. De ki: "Biz Hakka doğru yönelmiş bulunan İbrahim'in dinine (millet-i İbrahim) tabi oluruz. O hiçbir zaman müşriklerden olmadı.”⁹¹

“Sen: "Sadakallah: Allah sözün doğrusunu söyledi." de. Haydi bakalım Allahı bir tanıyarak İbrahim'in dinine uyun. Pek iyi bilirsiniz ki o, asla müşriklerden olmamıştı.”⁹²

“Sonra da sana vahyettik ki: Doğru yola yönelerek İbrahim'in dinine tabi ol; zira o müşriklerden değildi.”⁹³

Şimdi biz tefsir, hadis, fıkıh, lügat gibi bütün kitaplarımızda “millet” kelimesini hep böyle anlamış bir “millet”iz. Şu ikinci “millet” kelimesinde kullandığımız gibi onu sadece “kavim, ulus”manasına havale etmek, bizim zihin dünyamıza bıçak saplayarak suikast etmekten farksızdır. Bunu göstermek babından ilk yazdığımız ayetlerin tefsirini Elmalılı Hamdi Yazır’dan bir okuyalım isterseniz. Ama dilimize işlenen cinayetler sebebiyle daha dün yazılan bu tefsiri şimdiki nesiller anlamamaktadır. Bu yüzden sadeleştirilerek yapılan bir baskısını tercih edeceğiz maalesef.

Ayet: “Ne Yahudiler ne de Hıristiyanlar, sen onların dinlerine (milletlerine) tabi olmadıkça asla senden razı olmazlar. Sen de ki:

⁹⁰ el-Bakara 2/130.

⁹¹ el-Bakara 2/135.

⁹² Ai-İ İmrân 3/95.

⁹³ en-Nahl 16/ 123.

"Allahın hidayet yolu olan İslam, doğru yolun ta kendisidir. Sana gelen bunca ilimden sonra onların heva ve heveslerine uyacak olursan, Allaha karşı hiçbir koruyucu ve yardımcı bulamazsın."⁹⁴

Elmalılı Tefsiri: "Yahudiler Hz. Peygamber'e "Gel bizimle bir müddet hoş geçin, bizi memnun et de sana tabi olalım." diye bir teklifte bulunmuşlar. Bu teklifteki art düşüncelerini anlatmak için şu âyet inmiş: Ey Muhammed! Ne yahudiler, ne de hıristiyanlar sen onların milletlerine tabi olmadıkça asla senden memnun olmazlar, hiçbir şekilde onların gönüllerini hoş edemezsin, meğer ki, milletlerine tabi olasın.

Halbuki senin için, ikisinin de milletine tabi olmak mümkün değildir. Çünkü birbirlerine "hiçbir şey değil" diyen bu iki millet aslında birbirlerine son derece zıttırlar. İki zıddın birleşmesi mümkün olmadığından bu iki milletin ikisine birden tabi olmanın, ikisini birden razı etmenin yolu yoktur. Yahudiler yahudi, hıristiyanlar hıristiyan kaldıkça ikisinin de senden razı olmaları mümkün değildir. Şu halde sen peygamberlik diline mahsus olan bir belağat ve edeple onlara sadece de ki; Allah'ın hidayeti, işte uyulacak hidayet ancak odur. Hidayet diye ona denilir, sizin hidayet dediğimize değil.

Bir başka mânâ ile Allah rehberi yok mu? İşte esas uyulacak rehber odur. Allah'ın Resulü, Allah'ın kitabı, Allah'ın dini dururken, başkasına tabi olmak sapıklıktır.

Özetle hak din, Allah'ın dinidir. Aranacak, uyulacak olan odur.

⁹⁴ el-Bakara 2/120.

Ben size değil, siz bana uyacaksınız. "uyulmaya layık olan haklıdır". Yol hak yolu, hidayet Allah hidayetidir. Onlara işte böyle söyle ve şunu da bil ki; vallahi eğer sen, sana gelen bunca ilimden sonra, mesela onların heva ve heveslerine, keyiflerine uyacak olsaydın Allah'dan senin ne bir dostun, ne de bir yardımcın bulunur. Ortada kalır, helak olur gidersin. Çünkü Allah katında küfre ve şirke yardım yoktur.

Millet: Lügatte esasen söyleyip yazdırmak veya ezbere yazmak mânâsına gelen masdarıyla, yani "imlâ" mânâsıyla ilişkili olan bir isimdir. Zemahşerî'nin "Esas"ta beyanına göre; asıl mânâsı "tutulup gidilen yol" demektir ki, eğri veya doğru olabilir. İşte bu anlamdan alınarak din ve şariat mânâsında kullanılmıştır. Şehristanî'nin "el-Milel ve'n-Nihal"deki beyanına göre din, şariat, millet denilen şeyler hadd-i zatında hep aynı şeylerdir. Ancak itibar edilen ve gözetilen mânâyâ göre, yine de her bir i bir başka yönden diğerinden farklı bir anlam kazanır. İtikat ve iman bakımından din, amel ve tatbikat bakımından şariat, sosyal bakımdan, yani sosyal realite bakımından millet denilir. Gerçekte itikad edilen ne ise, amel edilen de odur. Amel edilen ve uygulanan ne ise esas itibariyle üzerinde ittifak edilen şey de odur.

Şu halde millet, bir cemiyetin etrafında toplandığı ve üzerinde yürüdüğü, diğer bir deyişle, ictimaî duygu ve telakkilerinin tabii olduğu ve kitlesinin bağlı bulunduğu hakim ilkeler ve takib edilen gidişattır, sülûk edilen yoldur. Bu yolun hak olanı, hak olmayanı, eğri olanı, doğru olanı vardır. Şu kadar var ki, yolun hak olanı güzel sonuca, hak olmayanı da hüsrana ve kötü akibete götürür.

Demek ki millet, sosyal kurul dediğimiz toplumun kendisi değildir. Ona cemaat, kavim, ümmet veya ehl-i millet denilir. Mesela Yahudilik ve Hıristiyanlık birer millettir fakat yahudiler ve hıristiyanlar ehl-i millet, sahib-i millettirler, diğerleri de öyle...

Bununla beraber "millet" kelimesi "ehl-i millet" mânâsına da mecaz olarak kullanılmaktadır. Mesela; "millet şöyle yaptı, millet böyle yaptı" denilir ki bu, kavim demektir. Müteallıkı zikredip, müteallakı murad etmek kabilindedir veya doğrudan doğruya mecaz-ı hazfîdir. Nitekim âyette "İbrahim milleti" tamlaması, her iki mânâyâ da tefsir edilebilir.

Âyette "heva ve hevesleri" buyurulması, gösteriyor ki, yahudi ve hıristiyanların takip ettikleri din ve millet, yukarıdan beri, inkar edilemez delil ve burhanlarla isbat edildiği üzere, kendi heva ve hevesleriyle, gönüllerinin keyfince uydurulmuş hurafeler, din adına ortaya konulmuş bozmalardır. Bunlar hakka değil, keyiflerine tabidirler; milletleri, peygamberlere indirilen kitaplardan ve hak yol olan tevhidden, İslâm ve ihsan esaslarından çıkmış, bambaşka bir şey olmuştur. Cenab-ı Allah, bütün bu eski dinlerin temel ilkelerini Kur'ân'da açıklamış, bunları tasdik ve teyid edip yeniden onaylamış ve o ilkelerden ayrılanların, gerçek dine değil, kendi hevalarına uyduklarını göstermiştir. Bunların din dedikleri şeylerin aslında hevedan ibaret bulunduğunu hatırlatarak peygamberini bunlara uymaktan şiddetle sakındırmıştır.

Bir âyet öncesinde son derece okşayıcı ve güven verici bir ifade kullandığı peygamberine, onun arkasından bu sert uyarıyı irâd buyurması ne kadar mânâlıdır. Bu ihtarın peygamberden ziyade

ümmetine yapılmış olduğuna şüphe yoktur.”⁹⁵

Şu zamanlarda ümmetin bunu anlamadığı düştüğü sefil halinden belli değil midir? “Batılılaşma” bu sakındırıldan başka bir şey midir? Milliyetçilik maskesi altında ırkçılık yapmak da onlardan gelen bir illete kurban olmak değil midir?

Aynı ayete son zamanlarda yazılan ve Diyanetin bastırıldığı “Kur’an Yolu” isimli tefsirde verilen açıklama da şöyledir: ““Din” diye çevrilen millet kelimesi, "Allah'ın, peygamberleri aracılı-ğıyla insanlara bildirdiği, onları Allah'a yakınlaştıran yol; dinî ilkelerin ve kural-ların bir toplum tarafından benimsenip gelenekleştirilmiş şekli" anlamına gelir. Başka bir tanıma göre millet, Allah'ın koyduğu kuralları ve İlkeleri, din de kişinin uyguladığı kuralları ve ilkeleri ifade eder. Buna karşılık dinin aslî biçimine oldu-ğu gibi, az çok yozlaştırılmış şekline de millet denilebilir. Nitekim âyette millet kelimesinin, ikisi de tahrife uğramış olan Yahudilik ve Hıristiyanlık için kullanılmış olduğunu görüyoruz. Millet dinden bir başka farkı da, sadece bir peygambere veya bir topluluğa nispet edilebilir olmasıdır. Meselâ "İbrahim'in milleti, hıristiyan milleti, İslâm milleti" denilebildiği halde "Ahmed'in milleti, Ali'nin milleti" denilmez; buna karşılık din kelimesi her durumda kullanılır. Ayrıca Allah'ın dini (dînullah) denilir, fakat Allah'ın milleti (milletullâh) denilemez.(Râgıb el-İsfahânî, el-Müfredât, "mil" md..)”⁹⁶

⁹⁵ Hak Dini Kur’an Dili, Asıl Baskı olanı, Eser Kitabevi, İst. 1971, s. I, 483 vd. sadeleştirilmiş, Azim Dağıtım, İst. Ty. S. I, 399vd.

⁹⁶ Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Prof. Dr. Mustafa Çağrı, Prof. Dr. İbrahim Kafi Dönmez, Prof. Dr. Sabrettin Gümüş, Kur’an Yolu:I/119-121.

Hadislerde millet kelimesi Kur'an'daki anlamları yanında "doğuştan getirilen özellikler, fitrat" mânasında da geçmektedir.⁹⁷ Bütün çocukların İslâm milleti üzere doğduğunu, ancak daha sonra başka dinleri benimseyecek şekilde eğitilebildiklerini ifade eden hadisin⁹⁸ bazı rivayetlerinde millet yerine "fitrat"ın geçmesi iki kavramın eş anlamlı olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Hadislerde ayrıca İbrahim milletinden ve onun hanîf ve müslim olduğundan bahsedilmekte⁹⁹ Hz. Muhammed'in ashabının İbrahim milletini takip ettiği belirtilmektedir.¹⁰⁰ Bir kısım hadislerde "Abdümuttalib'in milleti"¹⁰¹ ve "Resûlullah'ın milleti"¹⁰² tabirleri de geçmektedir. Hıristiyanların ve yahudilerin yetmiş iki fırkaya (millet) ayrıldığını, müslümanların ise yetmiş üç fırkaya ayrılacağını, bunlardan sadece birinin kurtuluşa ereceğini bildiren rivayette görüldüğü gibi¹⁰³ hadislerde bir dinin mensupları arasındaki gruplar için fırka yanında millet de kullanılmıştır.

İslâmî literatürde millet kelimesinin, "Allah'ın kulları için kitaplarında ve peygamberlerinin diliyle koyduğu esaslar" şeklinde yer alan tanımıyla din ve şeriatla eş anlamlı olduğu belirtilmekte, ancak bakış açısına bağlı olarak aralarında fark bulunduğu dikkat çekilmektedir. Allah'ın koyduğu kurallar bakımından millet, onları

⁹⁷Wensinck, el-Mıfcm, "mü" md.

⁹⁸ Müsned, 11, 253, 381; Müslim, "Kader", 23; Tirmizî, "Kader", 5

⁹⁹ Müsned, III, 442.

¹⁰⁰ Müsned, III, 5, 123, 406, 407, 442; Dârimî, "İsti'zân", 54; Ebû Dâvûd, "Edâhî", 4

¹⁰¹ Bu-hârî, "Cenâ'iz", 81, 102, "Menâkıbü'l-en-şâr", 40, "Tefsîr", 28/1; Müslim, "îmân",

¹⁰² Ebû Dâvûd. "Cihâd", 82; Tirmizî, "Cenâ'iz", 54.

¹⁰³ Müsned, 11, 332; IV, 102; Ebû Dâvûd, "Sünnet", 1; Tirmizî, "îmân", 18

yerine getirenler bakımından din kelimesinin kullanıldığı, ayrıca millet tabirinin Allah'a veya diğer insanlara değil sadece onu tebliğ eden peygambere nisbet edildiği, dolayısıyla "Allah'ın dini, Zeyd'in dini" denildiği halde "Allah'ın milleti, benim milletim, Zeyd'in milleti" denilmeyeceği¹⁰⁴ millet ve şeriatın Allah'ın kullarından yapmalarını istediği, dinin ise Allah'ın emrinden dolayı kulların yaptığı şey olduğu¹⁰⁵ şeriata kendisine uyulması bakımından din, üzerinde birleşip bir araya gelinmesi bakımından millet adı verildiği¹⁰⁶ Allah'ın koyduğu prensiplerin bunları 'nun adına bildiren kimseye nisbetle millet ve bunlarla amel eden kimselere nisbetle din diye anıldığı¹⁰⁷ söylenmiştir.

Ebü'l-Hüseyn el-Basrî, şeriattan farklı olarak millet ve din adının fûrû hükümlerine değil tevhid, asıl ve ihlâs gibi temel unsurlara (usul) verildiğini¹⁰⁸

Sıddîk Hasan Han, şer' ve şeriatın bir peygamber tarafından getirilen ilâhî esaslara ve daha çok cüz'î ahkâma tekabül ettiğini, küllî usul için mecazen kullanıldığını, buna karşılık millet kelimesinin Allah'a, meleklerle, peygamberlere ve kitaplara iman gibi usul için hakiki, fûrû için mecazi anlamda geçtiğini, bunda nesih ve peygamberlere göre farklılık söz konusu olmadığını belirtir.¹⁰⁹

Kavram yönünden şeriat ve millet arasındaki farkı aynı

¹⁰⁴ Râgib el-İsfahânî, el-Müfre-dât, "mil" md.

¹⁰⁵ Kurtubî, II, 93.

¹⁰⁶ Seyyid Şerîf el-Cürcânî, Şerhu'l-Meuâkîf, I, 14; et-Ta'rîfât, "dîn" md.

¹⁰⁷ Ebüssu-ûd Efendi, V, 149.

¹⁰⁸ el-Mu'temed, II, 341.

¹⁰⁹ Ebcedü'l-'alûm, II, 338-339

şekilde tesbit eden Âlûsî dinin bu çerçevede milletle eş anlamlı sayıldığını, ancak Allah'ın koyduğu prensiplere insanların kabulü açısından din denildiğini, çünkü kelimenin kökünde "boyun eğme, itaat" anlamı bulunduğunu söyler.¹¹⁰

Bu tanım ve açıklamalardan millet, din ve şariat kelimelerinin eş anlamlı olmakla birlikte ilâhî prensipler bütününe Allah'ın koyduğu kurallar olması bakımından millet ve şariat, kulların itaati ve yerine getirmesi bakımından din denildiği, ayrıca peygamberlere ve zamana göre değişmeyen temel prensipler için din ve millet, değişebilen cüz'î hükümler için şariat kelimesinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tehanevî "Keşşaf'ı Istilahi'l Fünun" isimli eserinde millet ile din, şariat, ahkam vb. kavramlar arasındaki ince ayrıntıları ve detay farkları verir.¹¹¹

İslâm'ın diğer dinlerden ayrı bir millet olduğu hususunda ittifak bulunmakla birlikte diğer dinlerin (küfrün) tek millet sayılıp sayılmadığı ihtilâf konusudur. Bâtılda birleşme bakımından bunların tek millet olduğunu ileri sürenlere göre, "el-Küfrü milletün vahidetün" hadisinde olduğu gibi, din ayrılığı bu ilişkilerde gayr-i müslimler arasında bir engel teşkil etmez; diğer dinleri inanç farklılıklarına bağlı şekilde ayrı ayrı milletler sayanlar ise müslümanlarla olduğu gibi onların kendi aralarındaki ilişkilerde de din ayrılığını engel görürler.

Fukahanın karşılıklı münasebetlerini kurallara bağladığı din temeline dayalı vatandaşlık ve azınlık hukuku anlayışı, Osmanlı

¹¹⁰ Rûhu'l-me'ânî,}, 371.

¹¹¹ Bkz. Keşşaf, I-II, Kahraman y. İst. 1984, s. II, 1346,

Devleti'nin son zamanlarında ve modernleşen diğer İslâm ülkelerinde batılılaşmanın etkisiyle terkedilmiş, vatandaşlık din esasına dayanmaktan çıkarılmış, "zimmî" kategorisi ilga edilmiştir; böylece müslüman ve zimmî arasında millet farkından doğan hukukî sonuçlar da ortadan kalkmıştır.

Şimdi soralım; din ve şeriat manasına gelen bu mübarek millet kelimesi nasıl oldu da ırk ve ulus anlamına kaydırıldı?

Modern dönemde Batı'da ortaya çıkan "nation" kavramı Türkçe ve Farsça'da millet kelimesiyle karşılanmış, böylece millet terimi İslâmî literatürde taşıdığı dinî içeriğinden soyutlanarak salt sosyolojik ve siyasal bir kavram haline almıştır. Bundaki amaç, dinin reddettiği ırkçılık düşüncesini İslâmî bir kamuflaj içinde Müslümanlara yutturmak düşüncesidir.

Bir devletin millet esasına dayalı olması gerektiği düşüncesi XIX. yüzyılda Batı'da, XX. yüzyılda diğer ülkelerde ve Türkiye'de hâkim siyasî düşünce durumuna gelmiştir. Ancak milletin tanımı ve ölçütü konusunda her dönemde siyasî yaklaşımlar ışığında farklı nazariyeler ortaya atılmıştır. Dil, din, coğrafya, ortak tarih ve vatandaşlık gibi unsurların tek başına veya birkaçı bir arada milliyetin ölçütü olması gerektiği hususunda tartışmalar yapılmıştır.

Bununla beraber modern dönemde "bir milletin bir devletle aynîleşmesi" anlamına gelen milliyetçilik akımı, kitleleri milliyet duygusu etrafında toplayıp harekete geçiren en önemli unsur kabul edilmiştir. John Locke İngiltere'de, Jean-Jacques Rousseau Fransa'da, Giuseppe Mazini İtalya'da, Johann Gottfried von Herder Almanya'da ve Ziya Gökalp Türkiye'de milliyetçilik düşüncesinin

öncüsü olarak görülür.

Milliyetçilik, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Asya ve Afrika'da da hızla yayılmıştır. Türkiye'de Atatürk, Mısır'da Sa'd Zağlûlve Cemal Abdünnâsır, Çin'de Sun Yat -sen gibi liderler bu süreçte rol oynamıştır. I. Dünya Savaşı'nın ardından Milletler Ligi, II. Dünya Savaşı'nın ardından Birleşmiş Milletler Teşkilâtı dünyada milletler arasında iş birliğini ve barışı sağlamak amacıyla kurulmuştur.¹¹²

Millet kelimesi zaman zaman mecazi anlamda ehl-i millet, sahib-i millet yerine, gerçek anlamdaki millete uyan insan topluluğu karşılığında da kullanılır. Ama bu kullanılıştta da “ulus”, “kavim” ya da “nation” kavramları ile ilişkilendirilemez. Mecazi kullanılıştta, doğal olarak, belirleyici öge ulus kavramında olduğu gibi soy, tarih, dil vb. değil, dindir. Bu nedenle sözgelimi “İslam milleti” deyimi gerçek anlamıyla “İslam dinini”, mecazi anlamıyla da “müslüman olan tüm uluslar toplamını” ifade eder. Buna karşılık “millet” kelimesi ne gerçek, ne de mecazi anlamıyla “Arap”- milleti” ya da “Türk milleti” biçiminde kullanılamaz. Çünkü Arap ya da Türk adları bir dini değil, bir soyu belirtir.¹¹³

Kelime, son asırlarda belki kendisine sosyal bakımdan yüklenen anlamdan da etkilenip, belki de ustaca bir manevra ile bilerek yapılmış bir yanlışlık olarak modern dönemde Batı'daki "nation" kavramının karşılığı olarak Türkçe ve Farsça'ya geçmiş ve bu dillerde tamamen sosyolojik ve siyasal bir içerik kazanmıştır.

¹¹² Bkz. TDV İslam Ansiklopedisi, *Millet* md.

¹¹³ Bkz. Ahmet Özalp, Şamil İslam Ansiklopedisi, *millet* md.

Evet, Müslümanların ilim ve kültür hayatında asırlardır “din ve şeriat” manasına kullandıkları “millet” kelimesi, ırkçılığın yayılması devrinde bir de bakıyoruz ki bir kısım insanların dillerinde süratle anlam kaymasına uğramış ve aslı manasından saptırılarak büyük bir ihanetle çok çirkin cinayetler işlenmesine vesile edilmiştir. Bunun altında yatan ise hile aldatmadan, kafa karıştırarak halkı kandırmadan başka bir şey değildir.

Sonuç itibariyle “millet” kavramının Türkçedeki “ulus”, “kavim” kelimesiyle ilgisi yoktur. “Millet” kelimesinin Türkçede “ulus”, “ırk” ve “toplum” anlamında kullanılması kesinlikle yanlıştır. Bu kavram, belirli bir dine inananlar topluluğunu anlatmaktadır. Ümmet ise, belli bir peygamberi takip eden mü’minleri anlatır. Türkçede, ‘şoför milleti’, ‘kadın milleti’, ‘erkek milleti’ gibi söyleyişler de yanlış kullanılan sözlerdir. Halk, millet kelimesini belli bir topluluk adı olarak kullanmakta ise de bu galattır, Kur’an kültürüne terstir. “Küfrün tek millet olduğu” gerçeğini hatırlarsak, bu kavramın ifade ettiği anlam biraz daha iyi anlaşılabilir.¹¹⁴

Nitekim biz de çocukluğumuzda bu kafa karışıklığını hayretler içinde yaşadık. Özel olarak Kur’an öğrenmek için mahallemizdeki “Okumaya” gittiğimizde hocamız din dersi saatinde “haydi hep beraber” der, bize topluca söyletirdi. Biz de neşe içinde bağırarak söyledik:

-Anan kim?

¹¹⁴ Bkz. Hüseyin K. Ece, İslâm'ın Temel Kavramları, s. 414-415.

- Havvaaa!

- Baban kim?

- Âdeeeem!

- Hangi millettensin?

- İbrahim milletindeeeeen?

Sonra okula gittik. İlk çatışmayı yaşadık fikir dünyamızda. Çünkü öğretmenimiz bana “hayır, öyle değil” diyerek, anamın Hatice, babamın Özdemir, milletimin de Türk milleti olduğunu söylüyordu ciddi ciddi.

Acaba bu nasıl oluyordu?

Biz hangi milletten idik? Türk milletinden mi, İbrahim milletinden mi?

Cumhuriyetin ırkçı eğitiminde orta eğitim gibi uzun bir müddet bu tür yanlışı hep doğru olarak bildik. Şimdi bu yanlışları hala zihninde taşıyanları ve batılı hak gibi savunanları gördükçe, buna sebep olanların bu millete kadar büyük kötülük ettiğini anlıyor ve ahirette nasıl hesap vereceklerine hayret edyorum. Zira binlerce, belki milyonlarca insanın kanının dökülmesine sebep olanlar, hiç şüphesiz “sebep olan yapan gibidir” kaidine göre bu katilliklerden hissedar olarak hesap vereceklerdir.

Şimdi bu tahrifi, bu bozmayı, bu ihanet ve cinayeti görelim isterseniz.

Milliyetçilik

Milliyetçilik, belirli bir coğrafyada ortak kültürel veya etnik kökene sahip toplulukların siyasî ve tarihî meşruiyetiyle yüceltilmesini hedefleyen siyasal, sosyal, kültürel, dinî düşünce ve yaklaşımlarla ideolojik anlamda millî devletin güçlenmesini en önemli hedef sayan bir fikir akımıdır. Milliyetçiliğin 1789 Fransız İhtilâli'nin ardından geliştiği kabul edilir. Kısa zamanda meydana getirdiği yeni devlet örgütlenmeleri itibarıyla bütün zamanların etkili siyasî ideolojisi olan milliyetçilik modern bir kavramdır. Fakat kişinin üyesi bulunduğu sosyal gruplara ve kültürel unsurlara sevgi ve bağlılık göstermesi insanlık tarihiyle başlayan tabii bir süreçtir. İnsanın fitratında böyle bir özellik vardır.

Günümüzde kullandığımız kelime veya kavram sözlüklerine baktığımızda millet için neler yazılmış bir görelim. Önce Türk Dil kurumunun sözlüğüne bakıyoruz:

“Millet. Ar. Millet. a.

1. Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus: “Bu eser, Türk milletinin hürriyet ve istiklal fikrinin layemut abidesidir.” -Atatürk.

2. Bir yerde bulunan kimselerin bütünü, herkes: “Millet bütün paralarını alınca borcunu öder.” -N. Cumalı.

3. hlk. Benzer özellikleri olan topluluk: “Şu kadın milletinin kıskançlığının hiç sonu yok.” -A. Midhat. (Güncel Türkçe Sözlük)

Millet. < Ar. millet: millet; halk; aynı dinden olanla. || miri milleti: yakınları || gar mi yağdı İlicenin düzüne || ahmah millet uydı elin sözüne || kimse bahmaz erzürümün yüzüne (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü)

Millet. Ahali, halk, topluluk. (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü)

Bir de D. Mehmet Doğan'ın sözlüğüne bakalım:

Millet.-ti (A.i.) 1. Din, inanç, şeriat, ilahi hükümlerin tamamı: millet-i İbrahim.

2. Mezhep, dini meslek.

3. Bir din veya mezhebe mensup olanların tamamı, ümmet: İslam milleti.

4. Topluluk, cemaat. Küfür tek millettir.

5. Sınıf, kategori, cins, taife. Talebe milleti.

6. Halk. Millete söz geçirmek mümkün değil.

7. İnanç, ortak tarih, dil, gelenek, kültür, ideal ve vatan birliği olan topluluk, kavim. Türk milleti. (Bu mana 19. Asırdan itibaren yaygınlaşmıştır)¹¹⁵

Şimdi de bilimsel açıdan konuyu işleyen sözlüklere bakalım.

¹¹⁵ Büyük Türkçe Sözlük, s. 774.

Ömer Demir ve Mustafa Acar'ın yazdığı "Sosyal Bilimler Sözlüğü"de "millet (Nation) Ulus. Tarihsel olarak imparatorlukların çözülmesiyle ortaya çıkan ve aralarında ortak dil, din ve kültür bağı bulunan, ortak bir ülkü etrafında birleşmiş, aynı kaderi paylaşan ve bağımsız bir siyasal kimlikle aynı topraklar üzerinde yaşayan insan topluluğudur."¹¹⁶

Yine bu sözlük milliyetçiliği şöyle tanımlar: "Milliyetçilik (Nationality) Ulusçuluk. Nasyonalizm. Milletine ait olan bütün değerlere sahip çıkma, onları koruma ve yüceltme, başka milletlere ve onlara ait değerleri küçük görme yasasına dayanan ideoloji."¹¹⁷

Burada ırkçılık ve şovenizmi hatırlamak gerekir. Irkçılık üzerinde daha önce genişçe durmuştuk. Kısaca hatırlayacak olursak "ırk, renk, boy, ses, vücut yapısı vb. gibi, kalıtımla gelecek kuşaklara aktarılabilen özellikleri bakımından benzeşen ve insan topluluklarının dikey olarak sınıflandırılmasına imkan veren kategoriler. Irkçılık ise, davranışların, eylemlerin, dünyada toplumdaki her türlü gelişme ve değişimin, egemenlik ilişkisinin ırk faktörüne bağlanarak açıklanması; bir ırkı diğerlerinden ayırıp ona üstünlük atfederek anlayış ve eylemlere meşru kazandırma. Kendi ırkını diğer ırklardan üstün görerek onlar üzerinde hegemonya kurmayı meşru sayıp bu uğurda mücadele verilmesini öngören ideoloji."¹¹⁸

Şovenizm ise Milliyetperestliktir. Napolyon'un hayranı bir

¹¹⁶ A.g.e., s.158.

¹¹⁷ A.g.e., s.158.

¹¹⁸ A.g.e., s. 108.

asker olan N. Chauvin'in 6 10dan esinlenerek üretilen ve birikme yağı batağına aşırı bağlılık, ya da yabancılara olan düşmanlıktan kaynaklanan, başkalarına hayat hakkı tanımayan, abartılı vatanseverlik duygusunun biçimlendirdiği Milliyetçilik faaliyetlerini ifade etmek üzere kullanılan terimdir. (s. 212)

Süleyman Hayri Bolay "Felsefi Doktrinler ve Terimleri Sözlüğü" isimli eserinde milliyetçiliği şöyle tanımlar: "Esasını, milli an'aneye, geleneğe, örf ve adetlere uygun olmayan bütün hareketleri, müesseseleri, meslekleri reddederek her şey milli an'aneye uydurmayı hedef edinmenin teşkil ettiği siyasi ve içtimai meslekler. Milliyetçilik her şeyi milli açıdan değerlendiren bir dünya görüşüdür.

Nasyonalizm, millet mefhumunu fertten aileden hatta insanıyetten üstün tutar. O, kitlelerin millet olma gayretlerinde rehber edindikleri prensiplerin doktrin haline gelmesidir. Fransız inkılabından sonra gelişen nasyonalizm, bilhassa Almanya'da Fichte'nin "Alman milleteine nutuklar"ında ileri sürdüğü birçok fikirleriyle felsefi temelini kuvvetlenmiştir...

Fransız ihtilalinden sonra yaygınlaşan Milliyetçilik fikri bizde azınlıklara sirayet etmiş; Milliyetçilik hareketi imparatorluğun unsurlarının kopmasına ve dağılmaya yüz tutmasına yol açınca imparatorluk çökmeden Türk milliyetçiliği hareketi ortaya çıkmıştır. Bunun da fikri temellerini Durkheim'in sosyolojisinden ve millet anlayışından faydalanarak Ziya Gökalp atmıştır. Ona tarihi ve ilmi araştırmalar ile destek veren Köprülüzade Fuat'tır. Gökalp'in ve Atsız'ın bütün Türkler'i ve bütün Türk tarihini bir bütün sayan "Turancı" milliyetçiliğinin yanında, 1071'den bu yanaki tarihi esas

alan "Anadolucu" milliyetçiler de ortaya çıkmıştır. Bunların başında H. Z. Ülken, Remzi Oğuz Arık, Ziyaretten Fahri Fındıkoğlu, Yahya Kemal, Şevket Raşit, Nurettin Topçu, Necip Fazıl ve Mehmet Kaplan gelmektedir. Yalnız, Topçu ve Necip Fazıl, Anadolu milliyetçiliğine İslami bir muhteva kazandırmışlardır. Bunlara bir manada Yahya Kemal da katılabilir. Diğerleri daha çok laik düşünceli Anadoluculardır."¹¹⁹

Bütün bu tariflerden ortaya çıkan gerçek şudur: Milliyetçilik düşüncesi, bir inanç olarak dine inansa da onun devlet ve toplumu düzenleyen ve yöneten kanunları ile, yani İslam Şeriatı ile hiçbir alakası olmayan, tamamen batı kaynaklı, laik, seküler, pozitivist karakterli bir fikir akımıdır. Bu düşünce akımı çıktığı zaman içinde birçok iyi niyetli insanlar memleketi kalkındırmak için bu düşüncenin benimseyicisi olmuşlardır. Hatta hem Doğulu hem de Batılı gibi yaşamak bu zamanın genel bir karakteridir. Son zamanlarda Necip Fazıl ve Nurettin Topçu gibi insanların milliyetçiliğin içerisine dini bir muhteva katmaları bu genel manzarayı değiştirmeyen, sadece onların iyi niyetini gösteren bir durumdur.¹²⁰

Bir kere daha açık olarak ifade edelim ki İslamcılar ile milliyetçiler arasındaki en temel fark, milliyetçilerin laikliği kabul etmesi, İslam medeniyetinden ve ümmet yapılanmasından çıkarak batı medeniyetine girmeyi ve ulus devlet olmayı kabullenmeleridir.

¹¹⁹ A.g.e., s. 280.

¹²⁰ *İslam'a Göre Irkçılık Kürt Sorunu Ve PKK* kitabımızda bir din eğitimi almış mektepli olarak bizim de bu iyi niyetle bir müddet yaşadığımızı anlatmıştık.

Kendi öz medeniyetinden çıkarak yabancı ırkların ve dinlerin medeniyetine girmenin ve onların yaşam biçimini kabullenmenin, bu yaman çelişkinin milliyetçilikle ne kadar alakadar olabileceğini artık varın siz düşünün. İşte bu bizim aydınımızın yaşadığı yaman tezattır. Bir yazarımız bunu “mankurtluk” olarak açıklıyordu.

Mankurt, bir efsane kahramanıdır. Türk dünyasının en büyük yazarlarından biri olan ve eserleri yüzlerce dile çevrilip milyonlarca kişi tarafından okunan bir Kırgızistan Türkü Cengiz Aytmatov’un 1980 yılında yazmış olduğu “Gün Uzar Yüzyıl Olur” (Gün Olur Asra Bedel) adlı romanında yer verdiği bir Kırgız efsanesinde “mankurt” sözcüğü ve “mankurtlaştırmak” deyimini geçmektedir. Yirminci yüzyılın en büyük romancılarından biri olan Cengiz Aytmatov tarafından bütün dünya dillerine ve edebiyatına olduğu gibi dilimize ve edebiyatımıza da kazandırılan bu sözcük ve deyim bir öyküsü vardır.

Bizde “Avarlar”, Avrupa’da ise “Juan-Juan” olarak bilinen ve Kırgızistan Türkleri’nin baş düşmanı olan acımasız bir topluluk vardır. Bu topluluktaki insanlar, çevrelerindeki büyük küçük topluluklara, fırsat buldukları zaman saldırırlar, onların yerleşim yerlerini yakıp yıkarlar, insanları öldürdükten sonra çevrede ne varsa yağmalarlar ve bazı kişileri de tutsak ederlermiş. Tutsak ettikleri kişileri kendi bölgelerine götürüp incelerlermiş. Güçlü ve dayanıklı olanları “mankurtlaştırmak” için ayırırlarmış. Geri kalan güçsüzleri ise başka yerlere satmaya çalışırlarmış. Satılanlar bir bakıma şanslı sayılırlarmış; çünkü onlar belki bir gün götürüldükleri yerlerden kaçıp yurtlarına dönebileceklerdir. Fakat geride kalanlar, mankurtlaştırılarak sonsuza dek köle olarak yaşayacaklardır.

Mankurtlaştırılma işlemi ise çok acımasız işkencelerle dolu bir süreçtir. Bu süreçte kişi sağ kalabilirse, mazisini unutarak kendisine bunu yapanlara köle olur. Artık kurtulma şansı da yoktur.¹²¹

Müslüman alimler ve düşünürler İslam hukukunu reddederek dinden çıkmış Batıcı aydınlarla alakalarını kesin bir şekilde kesmişler ise de, henüz dinden çıkma düşüncesini içine sindiremeyen, içtenlikle Müslüman kalmak isteyen, ama batılılaşmadan da vazgeçemeyen zavallı mustağriplere, arada kalmış perişanın milliyetçilere merhametli ve müsamahalı davranmışlar ve onları kazanmaya çalışmışlardır. Bunun bir ifadesi olarak milliyetçiliğe lügat manasından kalkarak dincilik demişler ve milliyetçilere yeniden dindar olmaya, dini yaşamaya ve yaşatmaya çağırmışlardır. Bu anlamda kullanılmak üzere " müspet Milliyetçilik" kavramını oluşturmuşlardır. "Menfi Milliyetçilik" dedikleri esas Milliyetçilik ise, şu malum batı kaynaklı, dini dışlamış, şeriatı reddetmiş, laik, seküler milliyetçiliktir. Hiç şüphesiz bu milliyetçilik bir ırkçılıktır, kavmiyetçiliktir, nasyonalizmdir, şovenizmdir. Yukarda tarif edildiği gibi, aşağıda da inşallah, geniş olarak açıklanacağı gibi bu tür ırkçılık ve milliyetçilik İslam'da reddedilmiş ve lanetlenmiştir.

Bir kez daha yineleyelim ki din ve şeriat anlamına gelen "millet" ile usçuluk, kavmiyetçilik, asabiyet, şububiye, nasyonalizm de denilen "milliyetçiliğin" hiçbir alakası yoktur. Milliyetçilik, ulusal değerleri evrensel değerlerin üstünde tutan, ulusa bağlılığın evrensel değerlere bağlılıktan, ulusal çıkarların bireysel çıkarlardan daha önemli olduğunu öne süren anlayış ve yaklaşımların genel adı.

¹²¹ Konu hakkında Yavuz Tanyeri'nin bir yazısı için bkz. (<http://www.bilgicik.com/yazi/mankurt-mankurtlastirmak-nedir/#dipce2>)

Kendi ulusunu sevip onu yüceltmeyi amaçlamaktan, kendi ırkını diğer tüm ırklara üstün görerek onları egemenliği altına alma isteğine kadar uzanan çeşitli biçimlerinden söz edilebilir. Bu nedenle, belli bir siyasal program ya da doktrinden çok, böylesi program ve doktrinleri esas kabul eden tüm siyasal anlayışları dile getirir.¹²²

Ülkemizde, hemen her alanda yaşanan kavram kargaşası, kendini "milliyetçilik" kavramında da belli etmektedir. Bu nedenle öncelikle kavramla adı arasındaki tutarsızlık ve çelişkiyi belirlemek gerekir. Millet kelimesi, din" ve "şeriat" kelimeleriyle aynı anlamı taşır. Kelime ancak mecazi olarak belli bir toplumu dile getirmek üzere kullanılabilir. Ama bu durumda da, doğal olarak bir kabileyi, ırk ya da ulusu değil, gerçek anlamının belirlediği din ve şeriata inanan, bağlanan insanların tümünü belirtir: Buna göre kelimenin türevi olan milliyet, insanların kendisine bağlandığı din ve şeriati ifade eder. Milliyetçilik ise, aynı din ve şeriata bağlılığın adıdır.

Oysa günümüzdeki yaygın kullanımında kelimeye, asli anlamı görmezden gelinerek, "ulus" anlamı yüklenmekte ve büyük bir karışıklığa neden olunmaktadır. Çünkü "ulus" belli bir inancı, din ve şeriati değil; bir soydan gelen insanları belirtir. Bu nedenle, bir ulusa bağlılığı temel alan anlayış ve yaklaşımlar milliyetçilik kelimesiyle değil, anlamına uygun biçimde ulusçuluk ya da kavmiyetçilik kelimeleriyle isimlendirilebilir.

Milliyetçilik din, dil, toprak, menfaat birliği gibi faktörlerin tesiri altında ortak değerlere sahip olanların yakınlaşma

¹²² Ahmet Özalp, *Şamil İslam Ans.* Milliyetçili md.

duygusundan kuvvet almakla birlikte bir ideoloji olarak millî devleti esas alır. Bu yüzden feodal beylikler, imparatorluklar, dinî birliğe dayalı toplumlar, kabile toplumları için milliyetçilik ideali diye bir şey söz konusu olmamıştır. Bir Müslüman ümmet birliğini savunurken haliyle milliyetçiliğe ter düşecektir. Bunun zıddı da geçerlidir. Yani bir milliyetçi ister istemez ümmetçiliği reddedecektir. Hem ümmetçi hem de milliyetçi olmak, zıtları birleştirmek gibi imkansız bir düşüncedir.

Biz burada bu düşüncenin Müslümanlar arasında nasıl yayıldığına tarihini anlatacak değiliz. Bunu kısmen da olsa "İslam'a Göre İrkçılık Kürt Sorunu ve PKK" isimli kitabımızda yazmıştık. Ancak şu kadarını söyleyelim ki bu, bu düşünceyi batıdan alıp getiren insanlar, bu düşüncenin adını ırkçılık veya kavmiyetçilik değil de Milliyetçilik olarak koymada aslında bir yanlışlığın olduğunu kabul etmektedirler. Fakat böyle bir isimlendirmenin halk tarafından reddedileceğini kesin olarak bildiklerinden, bilerek bir hile ve aldatmacaya başvurduklarının elbette ki çok iyi farkındadırlar. Fakat ne yazık ki Millî Eğitimin okullarda resmi ideoloji olarak zihinlere kazdığı bu düşünce, farkında olmadan o sıralardan geçen bütün bir gençliğin beynini yıkamış, körpe zihinleri lanetli ırkçılık fikirleri ile doldurmuştur.

Biz şimdi bu konuyu burada kapatırken, ileride milliyetçiliğin, yani ırkçılığın kavmiyetçiliğin çok çeşitli açılardan açtığı zararları incelerken konuya tekrar döneceğimizi belirtelim.

Ümmet

Ümmet, Arapça bir kelime olup, "emme" fiilinden isimdir. Çoğulu "ümem"dir.¹²³ Sözlükte ana, yol, din, cemaat, aile, nesil, boy, zaman anlamlarına gelir. İstılahta ise, kendi irâdeleriyle veya bir zorunluluk neticesinde aynı yerde, aynı zamanda veya aynı dine tabi olma, aynı Peygambere uyma neticesinde bir arada yaşayan insan topluluğudur.

Âlimlerin çoğu, ümmet kelimesini aynı dine tabii olanlar şeklinde kullanmışlardır. Buna göre Müslümanlara “ümmet-i Muhammed” denir.¹²⁴

Ümmet kelimesi, çoğulu olan ümem ile birlikte Kur'ân'da altmış küsur yerde geçmektedir. Pr. Dr. Süleyman Ateş, “Kur'an Ansiklopedisi” isimli eserinde bunları toplar ve açıklar.¹²⁵ Biz kelimenin değişik anlamlarını içeren bazı ayetleri oradan iktibas edelim:

“İnsanlar bir tek ümmet idi. Allah peygamberleri, müjdeciler ve uyarıcılar olarak gönderdi; onlarla beraber, anlaşmazlığa düştikleri konularda insanlar arasında hükmetmek üzere, içinde gerçekleri taşıyan Kitâb indirdi. Kendilerine Kitâb verilmiş olanlar, kendilerine açık deliller geldikten sonra, sırf aralarındaki kıskançlıktan ötürü o(Kitâb hakkında ayrılığa düştü(ler). Bunun

¹²³ Bkz. Râğıb el-İsfahânî, el-Müfredât, İstanbul 1986, 27, "emme" mad.

¹²⁴ Bkz. Şamil İslam Ansiklopedisi, “Ümmet” md.

¹²⁵ Kuba Yayınları: 22/5-9.

üzerine Allah, kendi izniyle inananları, onların üzerinde ayrılığa düştükleri gerçeğe iletti. Allah, dilediğini doğru yola iletir.”¹²⁶

Burada insanların, bir tek ümmet olduğu, Allah'ın peygamberler ve uyarıcılar gönderip, insanların ayrılığa düştükleri konularda, aralarında hak ve adaletle hüküm vermesi için, peygamberlerle beraber gerçeği içeren Kitâb indirdiği; fakat insanların, kendilerine açık kanıtlar geldikten sonra, sırf aralarındaki çekememezlik ve taşkınlık yüzünden Hakk'ın indirdiği Kitâbda ihtilâfa düştükleri; Allah'ın, inananları, izniyle işin gerçeğine ilettiği; O'nun, dilediğini doğru yola ilettiği belirtilmektedir.

Ümmet: Bir peygamberin gönderildiği toplum, bir nesil, kuşak, hayvanlardan her cins, toplumsal din anlamlarına gelen ümmet kelimesi, Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli anlamlarda kullanılmıştır:

“Bu sizin ümmetiniz bir tek ümmettir; ben de sizin Rabbinizim, bana kulluk edin (benden korkun)!”¹²⁷ âyetinde ümmet, toplumsal din anlamındadır.

“İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten men'eden bir ümmet olsun.”¹²⁸ âyetlerinde ümmet din bağıyla birbirine bağlı cemâat anlamındadır.

¹²⁶ Bakara: 92/213.

¹²⁷ Enbiyâ: 73/92, Mü'minûn: 74/52.

¹²⁸ Âl-i İmrân: 94/181.

“Andolsun, onlardan azabı sayılı bir ümmete erteleseک 'Onu tutan nedir?' derler.”¹²⁹ “Bir ümmet sonra anımsadı.”¹³⁰ âyetlerinde ümmet “süre” anlamındadır.

“İbrahim, Allah 'ı birleyerek O'na itaat eden bir ümmet idi, müşriklerden değildi.”¹³¹ âyetinde ümmet lider, önder anlamındadır.

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz. İyiliği emreder, kötülükten men'edersiniz ve Allah'a inanırsınız.”¹³² âyetinde ümmet “dinbirliğine dayalı toplum” anlamındadır.

Bu kavram daha birçok ayet ve hadis-i şeriflerde de konu edilmektedir. Buna birkaç misal verelim isterseniz.

Allah Teâlâ buyurur: “İnsanlar tek bir ümmet idi. Allah, peygamberleri müjdeciler ve uyarıcılar olarak gönderdi. Anlaşmazlığa düştükleri konularda insanlar arasında hükümsin diye o peygamberle beraber, gerçekleri içinde taşıyan kitab indirdi. Oysa kendilerine kitab verilmiş olanlar, kendilerine açık deliller geldikten sonra, sırf aralarındaki kıskançlıktan ötürü, o kitab hakkında anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah, kendi izniyle inananları, onların üzerinde ihtilaf ettikleri gerçeğe iletti. Allah, dilediğini doğru yola iletir.”¹³³

¹²⁹ Hüd: 52/8

¹³⁰ Yûsuf: 53/45.

¹³¹ Nahl: 70/120.

¹³² Al-i İmrân: 94/110.

¹³³ el-Bakara, 2/213

"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz. İyiliği emreder, kötülükten men edersiniz ve Allah'a inanırsınız."¹³⁴

"İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten men eden bir ümmet olsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir."¹³⁵

"Hepsi bir değildir. Kitab ehli içinde, gece saatlerinde ayakta durup Allah'ın âyetlerini okuyarak secdeye kapanan bir ümmet (topluluk) da vardır" (Âlu İmrân, 3/113).

"Yarattıklarımızdan (öyle) bir ümmet var ki, hakka iletirler ve hak ile adalet yaparlar" (el A'raf 7/181).

Rasûlullah (s.a.s) Efendimiz de buyururlar ki: "Bu ümmet (İslâm ümmeti), diğer ümmetlere karşı üstün kılındı."¹³⁶

"Her ümmet kendi peygamberine tabi olur."¹³⁷

İslâm ümmetinin birçok ırkı barındırması, herhangi bir probleme sebep olmaz. Kur'ân-ı Kerîm ırkların çokluğunu kabul ediyor. Ancak bunları kaynaşma vesilesi olarak haber vermiştir:

"Ey insanlar, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah'ın yanında en üstün olanınız, (Allah'ın buyruklarının dişına çıkmaktan)

¹³⁴ Âlu İmran, 3/110.

¹³⁵ Âl-i İmran, 3/104.

¹³⁶ Ahmed b. Hanbel, V, 383.

¹³⁷ Buharî, Tefsir sure 17,11.

en çok korunanıdır. Allah herşeyi bilir ve herşeyden haberdardır."¹³⁸

Bu ayet-i kerime vesilesiyle bir kere daha ifade edelim ki İslam'da insanlar hak ve hukuk önünde eşittirler. Allah Teala katında ise üstünlüğün tek ölçüsü, takvadır; yani sorumluluklarını bilerek Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket etmektir.

Hz. Muhammed (s.a.s)'in ümmetinin arasında, hiçbir ırkın veya rengin diğerine üstünlüğü düşünülemez. Nerede yaşarsa yaşasın, hangi coğrafyada bulunursa bulunsun, hangi ırktan, hangi renkten olursa olsun, hangi anadili kullanırsa kullansın, hangi iş ve mesleği yaparsa yapsın, hangi makam, servet ve şöhrette olursa olsun, her Müslüman Ümmet-i Muhammet sayılır ve hukuk önünde eşittirler. Kimsenin kimseye doğuştan bir üstünlüğü yoktur, olamaz da. Hatta bu hukuk ve statü eşitliği Resulullah'ın (sav) akrabaları için de geçerlidir. Bu konuda sevgi ve saygıdan başka bir beklenti de olmamıştır.

Hatta bu ölçü o kadar güzel ifade edilip uygulanmıştır ki, Son Peygamber'in Araplar içinde ve onlardan biri olarak gelmesi, Araplara ümmet içinde bir ayrıcalık getirmemiştir. Onlar da diğer ırklar gibidirler. Hz. Muhammed (s.a.s) vedâ hutbesinde Arap kelimesini özellikle kullanmış; "Arabın Arap olmayana ve Arap olmayanın da araba karşı üstünlüğü" gibi bir düşünceyi kesinlikle reddetmiştir. İslam'a göre, bütün ırkları Allah yaratmıştır. Bu ırklarda farklılık, kaynaşmaya ve yardımlaşmaya bir yoldur.

¹³⁸ el-Hucurât, 49/13

Nihayetinde insanların hepsi bir babadandır. O baba da toprak asıllıdır. Üstünlük beşerî ölçülerle değildir. Üstünlük takva iledir.

Ümmetlerin kendilerinden önceki ümmetleri “atalar kültü” denilebilecek şekilde taklit etmesi doğru değildir. Kişiler gibi ümmetler de şahsi sorumluluk sahipleridir. Bir ümmet başka bir ümmetin yükünü çekmez. Veya sırf bundan dolayı tebcil edilmez. Kutsal kitabımız bu geçeklere şöyle dokunur:

“Onlar bir ümmetti, gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.”¹³⁹

“Onlar bir ümmetti; gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da size aittir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.”¹⁴⁰

İleride göreceğiz inşallah, Yahudi ve Hıristiyanlar bu gerçekleri anlamadıkları için, veya anladıkları ama hırs, haset, asabiyet ve ırkçılıkları yüzünden bildikleri halde Sevgili Peygamberimizi (sav) tanımayacak, İslam’ı din edinmeyerek helak olacaklardır.

İslam, ümmet dahilindeki her milletin kendi dilini, edebiyatını, şiiirini, kültürünü yaşayıp devam ettirmesini çok tabii olarak kabul etmiştir. Kur’ân ve sünnetin Arapça olması, birlik ve beraberliği getirdiği gibi, bu dilin haliyle ümmet içinde tabii bir şekilde yükselmesini de sağlamıştır. Ancak ümmet olarak

¹³⁹ Bakara 2/134.

¹⁴⁰ Bakara 2/141.

Müslümanların ibâdet dili Arapçadır. Kur'an Arapça olduğu için, başka dillere tercüme edilen meallerin Kur'an'ın bizzat kendisi olmadığı ve sayılmadığı için, namazdaki sûre ve duaları Arapça okumak gerekir.

Ezan da bir İslam şiarı, yani sembolü, remzi olduğundan, üstelik dünya çapında birlik ve beraberliğe sebep olduğundan, bir sünnet olarak Sevgili Peygamberimizin (sav) dudaklarından alındığı gibi okunmaktadır. Müslümanlar bu konuda bu zamana kadar bir sıkıntı yaşamamışlar, bunu seve seve yapmışlar, bunu yaparken de akıllarına asla "Arapçılık" gelmemiştir. Ne var ki son asırlarda yeniden hortlayan ırkçılık hastalığı ile kimi ırkçılar bunu dillerine dolamış, her millet kendi diliyle ibadet etmeli diyerek ümmet birliğini parçalamak istemişlerdir. Ancak yüzleri kara olarak kalmaya mahkumdurlar. Çünkü ümmetin kahir ekseriyeti bu lanetli düşünceyi reddetmektedirler çok şükür.

Ümmeti tanımada son olarak şunu da söyleyelim, Hz. Muhammed Son Peygamber olunca, artık geçmiş Peygamberlerin görevi bitmiştir. Şayet bütün Peygamberler dünyaya yeniden gelecek olsalar bile, Hz. Muhammed'i (sav) peygamber bilerek onu tasdik edecekler ve Kur'an'a göre amel edeceklerdir. Bu yüzden artık Hz. Muhammed'den (sav) sonra kıyamete kadar dünyaya gelen her insan istese de istemese de "Ümmet-i Muhammed" içindedir, öyle sayılır. Başka bir peygamber olamayacağı için sevgili peygamberimiz onun da peygamberidir.

Bu bakımdan ondan sonra gelen bütün insanlığa "Ümmet-i Muhammed" denmiştir. Bunlardan onu kabul edip iman edenlere "ümmet-i icabet" denmiştir. Yani davete icabet etmiş, evet demiş

ümnettir. O'nu ret edip henüz iman etmeyenlere ise, hala muhatap alınarak davete devam edilmesi sebebiyle "ümme-i davet" denilmiştir.

İslam, birey için olduğu kadar toplum ve devlet için de olan bir dindir ve bu alanlara dönük düzenlemeler ve yasalar içermektedir. Bu düzenlemeler ve yasaları alıp uygulamakta birey ve devleti muhayyer bırakmamış, kendi yasalarına mecbur etmiştir. Bu açıdan bakıldığında İslam'da teşri yetkisi, yani yasamanın kaynağı Allah Teâlâ'dır. O bu yetkisini Resulüne de vermiştir. İctihat müessesesi de yetkisini bu iki kaynaktan alır. Sonuçta ümmet dinî, ictimaî, siyasî, idarî, iktisadî, malî, hukukî, eğitim ve sanata dayalı teşkilatlı bir topludur. Bu ümmetin devlet biçimini, yönetim yapısını ve hukukunu, doğrudan İslam belirler. Bu açıdan İslam Devleti özel ve orijinal bir devlettir.

İslam devletin başında "halife" bulunur. Ona "imâm" veya "Emiru'l-Mü'minin" dendiği gibi, "başkan", "devlet başkanı" vb. isimler vermenin de hiçbir mahzuru yoktur. Asıl olan isimler değil, içerik ve icraattır. Bu Halife halkı, İslâm yasalarına göre yönetir. Halifenin görevini yerine getirebilmesi için bazı hak ve yetkileri vardır, ama bu "dokunulmazlık" gibi olağanüstü vasıflar taşımaz. O da toplumun bir ferdidir ve icraatlarından sorumludur. Ümmet içinde yönetenler ve yönetilenler diye bir sınıflaşma yoktur. Devlet başkanlığı ve sair kamu hizmetleri için insan seçilirken aranan vasıf ahlak ve ehliyettir. Bu işler büyük sorumluluk gerektirdiğinden,

doğrusu talep edilmesi hoş karşılanmamış, görev verilirse kabul edilmesi tavsiye edilmiştir.¹⁴¹

Netice itibariyle ümmet içindeki her fert, Allah'ın mükerrem kıldığı bir kuludur. Her kul, İslâm ölçüleri dahilinde kulluğunu yerine getirmekte ve eşit haklara sahip bulunmaktadır.

Bütün bunlardan çıkan tabii sonuç şudur; ümmetçilik ile ırkçılık asla yan yana gitmez. Bu yüzden ümmet düşüncesini dinden alan Müslümanlar asla ırkçı olamazlar. İrkçılar da asla ümmetçi olamaz. Bir insan hem ümmetçiliğe karşı çıkan bir ırkçı, hem de Müslüman olduğunu söylüyorsa, o adam ya yalancıdır. Kendini bir sebepten ötürü gizleyen bir münafıktır. Ya da İslam'ı bilmeyen bir cahildir. Cehalet ise en büyük düşman olarak kendisine en büyük zararı vermektedir ama bu ırkçının haberi yoktur. Çünkü şuarsuzdur, bilinçsizdir. Biz bugün bu şuarsuzluğun en acı neticelerini yaşamak zorunda kaldık ümmet olarak.

Çünkü Ümmet-i Muhammet I. Dünya Savaşı sonrasında ırkçıların devleti ele geçirme ve yönetememe, belki de düşmanla gizli açık, bilinçli bilinçsiz anlaşma sonunda mağlup sayılarak ülkeleri işgal edildi. Böylece birlik ve beraberliğini kaybetti. Devletini kaybetti. Gücünü kuvvetini kaybetti. İzzet ve şerefini kaybetti. Küçük küçük devletçikler halinde ama emperyalist batılı güçlerin güdüm ve kontrolünde yaşamaya mahkum oldular.

¹⁴¹ Bu konular için bkz. Cemal Nar, İslam'da Devlet ve Siyaset; İlim ve İktidar.

Bu dönemde sömürgeciler; ümmet bilincini, ümmet inancını kolaylıkla parçalayacak bir zemin buldular. İslâm ümmeti bünyesinde yaşanan içteki yabancılaşma, batı taklitçiliği, sömürgecilerin amaçlarını gerçekleştirmek için büyük kolaylıklar sağladı. Sömürgeciler devlet eliyle müslümanları istedikleri kalıplara döktüler, halkları köklerinden kopardılar. İslâm dünyasında ırkçılığı körükleyerek millî-ulus devlet kurmalarını sağladılar. Bu milli devletler eli ile ümmet arasına sonu gelmez sorunlar ektiler.

Daha önce başlayan batılılaşma hareketleri, emperyalistlerin fiili destekleriyle bütünleşince, İslâm toplumlarında dini, siyasi, hukuki ve kültürel alanlar öz değıştirerek iyice bozuldu. Birbirlerine düşman, birbirlerinden korkan, birbirlerine rakip, birbirlerine karşı ideolojiler içinde zayıf düşürölmüş bir sürü küçük devletler halinde yaşamak durumunda bırakılmış bir İslam dünyasında yaşıyoruz maalesef. Eli kolu bağı bir mahkumun, her ayağı kalkma çabasında üstüne çullanan eşkıyalar tarafından yeniden yıkılışının acı manzarasıdır yaşadığımız.

Bütün bu acı kayıpların ve mazlumiyetin altında sebep olarak ırkçılık yatmaktadır.

Mehmet Akif'in "Müslümanlık bizden evvel böyle zillet görmedi" diyerek anlattığı bu yaman vaziyetin neticesine bir bakınız; görölen odur ki bugünün dünyasında Müslümanlar için, müslümanca yaşama hak ve hukuku yoktur. İslâm ümmeti, İslâm medeniyeti bugün yaşanan bir gerçeklik olmaktan çıkmıştır. İçerisinde yaşadığımız dünyada kendi vatanımızda esir gibi yaşıyoruz. Bireysel anlamda inanma özgürlüğü varsa da; inandığımız

değerleri vicdanımızda hapsetmemiz istenmekte, onların dış dünyada harekete dönüşmesine izin verilmemektedir. Bu ise en temel insan haklarından bile mahrumiyet demektir. Utanç verici de olsa söylemek zorundayız ki, özgürlüğümüz yoktur bugün Müslümanlar olarak. İçerisinde yaşadığımız gayr-ı İslâmî yapılanmayı değiştirme ve toplumlarımızı İslâm toplumlarına dönüştürme siyaset ve yargı ile yasaklanmıştır. Onların koyduğu kurallar ile İslam devlet ve toplumunu inşa etmemiz de çabalansa da başarısız kalmaya mahkum oluyor. Müslümanların emekleri sürekli ziyan ediliyor. Giderek batı kültürünü taklide dayalı bir eğitim İslam'ı öğretmeyi yasaklıyor. Nesiller giderek din, düşünce, kültür ve sanat anlayışını, bakış açısını, sosyal ve siyasal yapılanmayı, bizim küfür saydığımız ilke, ideoloji ve sistemlerden almaya başlıyor. Bu acı vaziyet ise İslâmî bir değişimi, yeniden öze dönüşümü, yeni bir tecdit, yeni bir yenilenmeyi nerden bilecek, düşünecek, değerlendirecek de gerçekleştirmeyi başaracak?

Umutsuz değiliz, amacımız bu ırkçılığın bizden alıp götürdüklerini ve tamirinin ne kadar zorluğunu anlatabilmektir. Yeni bir bilinç hareketi, yeniden İslam'a dönüş ve diriliş hareketi ümmet içinde her zaman hüsnü kabul görebilir ve ümmet her zaman yeniden kendi devlet ve medeniyetine kavuşabilir. Nitekim yaşanan sevindirici olaylarda bunu müjdeleyen binlerce göstergeler vardır hamdolsun.

Bizim gibi coğrafi ve ırkî sınırları bulunmayan, ırklar ve uluslarüstü, ülkeler ve halklarüstü bir din ve dünya görüşüne, yani İslâm'a sahip bir ümmetin bu zillate katlanması kabul edilemez. Bugün coğrafi ve ırkî sınırlara hapsedilmiş ve ulusal ideolojilerle

özünden saptırılmış olmaklığa İslâm Ümmeti tahammül edemez. Batı medeniyetine teslim olmaktan başka bir fikri olmayan köksüz milli-ulusal ideolojilerin baskı ve denetimi altına alınmaya çalışılan İslâm'ın, bu esarete elbette isyanı olacaktır ve bu isyan başta ırkçılık olmak üzere kendisini denetim altına alarak ezmeye çalışan her kokuşmuş düşünceyi ayaklarının altına alarak çiğneyip ezecektir. Bu potansiyel ona Allah Teala tarafından ihsan edilmiştir.

Netice itibariyle bugün dünya dün bir kurtuluş saydığı ırkçılığın zararlarını görmüş, ondan vazgeçerek ırkçılığı yasaklamış ve kendisi için büyük birlikler oluşturmaya başlamıştır. Ama neye yarar ki verdikleri zarar hala devam etmektedir. Yani içinde yaşadığımız dünyayı denetim altına alan; ulusal birlik, ulusal egemenlik, ulusal devlet, vatan, bayrak gibi kavramlar, hala yüceltilen, kutsanan Batı kültürüne mahsus kavramlardır. Bu kavramlar yoluyla geçen zamanlarda, hatta yer yer bugün bile her ülkede halklar kendisinden olmayanları dışlamakta, aşağılamakta ve acı çektirmektedir. Oysa bu tanımlar, İslam'ın insana sunduğu değerlerin ve zenginliklerin yanında ne kadar da zavallı ve bayağı kalmaktadır!

Evet, ırkçılık yapmak, bölge, ulus, kabile, dil, renk asabiyet taassubu gütmek, insanlığı parçalayan, insanlığın kamplara bölünmesine neden olan, insanlığı fesâda veren bir düşüncedir. İnsanlık, gerçek anlamda İslam Dininin sunduğu Allah inancını tam olarak kabullenip ona teslim olduğu zaman, ırkçılık dahil bütün asılsız ve yapmacık ayırıcılık ve bölücülük kıymet ve ehemmiyetini yitirecektir. Bütün işlerinin ilkelerini yalnızca Allah'tan alan Müslümanlar, yeryüzünde gerçek bir örnek kardeşliği kurulabilirler.

Zaten yaşanmış bir tecrübedir ki ırk, renk, dil, bölge ve çıkar farklılıklarına göre düzenlenecek olan insanî ilişkilerin ahlâkî değerleri ve dayanakları, dolayısıyla başarı şansları da yoktur. Bu yüzden ırkçılık, kavmiyetçilik, ulusçuluk, milliyetçilik tarih boyunca her zaman düşmanlıklara ve savaflara neden olmuştur, bugün de olmaktadır. Bu ateşi gerçek manada ancak İslam söndürebilir.

“İslâm, evrensel bir âilenin adıdır” dense sezadır. İslâm, bütün ırkları, renkleri, dilleri, bölgeleri içeren bir din ve sistemin adıdır. İslâm tarihi boyunca birbirinden çok farklı etnik ve dinî topluluklar, hayatlarını şeriat hukuku içerisinde düzenlediler. İslam gayr-i müslim olanlara kendi dinlerini ve hukuklarını yaşama imkanı da vermiştir. Bu da onun insana verdiği değeri gösterir. Yine bunun gibi İslâm evrenin bütün imkânlarını herkesin istifadesine sunmuştur. Sosyal hayatta hukuk önünde eşitlik gibi imkan ve fırsatlardan yararlanma eşitliğini de sağlamıştır.

Tabiidir ki bu imkânlardan faydalanmanın ilim, tecrübe, çalışkanlık, teşebbüs, ahlakîlik gibi başka ölçüleri de vardır. Bütün bunların bir denenme, bir sınanma aracı olduğu, insanın zaman zaman imtihana tabi tutulduğu gerçeği de unutulmamalıdır.

Asabiyet

İrkçilikla ilgili temel kavramları açıkladıktan sonra sanırım söz sırası aynı anlamlar için kullanılan bir kavrama gelmiştir. Öyleyse şimdi de sözlükte anlam bakımından çok güzel, ama kullanışta tahrif ve tağyir edilerek, yani bozularak ve değiştirilerek anlamı kaydırılmış ve ırkçılık kadar kötü bir muhteva kazandırılarak

kendisine yazık edilmiş iki kelimeyi tanımaya çalışalım. Bunlardan birisi “asabiyet”, diğeri de “milliyetçilik”tir.

Asabiyet, Arapça kökenli bir kelime olup "Asebe" kökünden türemiştir. Sözlükte asabiyet, sinirlilik, akrabalık, soy yakınlığı, akraba, soy, kavim, vatan, millet, din gayreti gütmek, bir toplumun ileri gelenleri, bir kimsenin baba tarafından akrabaları, onlara aşırı düşkünlük ve bağlılık, onların kayırılması doğrultusunda aşırı çaba göstermek manalarına gelir.¹⁴²

Terim olarak asabiyat, bir kimsenin baba tarafından olan akrabalarını, yahut yaygın şekliyle kendi kabilesine mensup birilerini, veya modern zamanda olduğu gibi cemaat, grup, kulüp, dernek, vakıf, parti, meşrep ve mezhep gibi akraba ve kavim yerine geçen aid olduğu kişi ve kurumları haklı-haksız demeden bütün meselelerde başkalarına karşı korumayı, ona destek olmayı sağlayan kabilevi veya aidiyet his ve gayretlerini ifade eder.¹⁴³

Kişinin kendi akrabalarını ve içinde bulunduğu toplumu öne çıkarması, onlara ait olan şeyleri savunması, onlara yardımda öncülük tanınması asabiyet demektir. İslâm'dan önce yaşayan ve düzenli siyasî ve hukukî otoriteden mahrum câhiliyye Arapları kendi akrabalarına çok düşküdüler. Kabilecilik duygularıyla, başka kabileler tarafından tecâvüze uğrayan kendi akrabalarını korurlar, o tecâvüzün doğurduğu maddî ve mânevî zararları asabiye duygusu

¹⁴² Bkz. Abdurrahman Kurt, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, Asabiyet md; A.Kurt, Irkçılık. *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*; DİA *İslam Ansiklopedisi*, Asabiyet md.

¹⁴³ Bkz. A.Kurt, Irkçılık, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, Risale Yayınları: 1/82-83. ¹⁴³ A.g.e. III. 453-455.

ile giderirlerdi. Zulme ve haksızlığa uğradığını iddia edenin çağrısına kabilenin diğer üyeleri cevap verirlerdi. Hatta haklı da olsalar, haksız da olsalar; mutlaka kendi akrabalarının tarafını tutarlardı. Bu duygu sebebiyle çoğunlukla zâlimle beraber olup, mazluma karşı olurlardı.

Sosyal Bilimler Sözlüğü İbn-i Haldun'dan alarak asabiyet için şu tarifi yapar: "Bir topluluk, cemaat veya toplumun bireyleri arasındaki yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayan, direnme ve atılım yapabilmeyi mümkün kılan sosyal bağlılık duygusu. Gerek üretim gerekse sosyal-siyasal ilişkilerde birlikte eylem yapabilmeyi ifade eden asabiyet olgusu, kan bağından kaynaklanabileceği gibi, din, dil, kültür yahut gelenek birliğinin bir sonucu olarak da ortaya çıkabilir.

Bu konuda Mustafa Çağrıcı DİA İslam Ansiklopedisi için güzel bir madde yazmıştır. Biz bu maddeyi takip ederek bir hayli bilgilere ulaştık. Bu arada Şamil İslam Ansiklopedisi ve Sosyal Bilimler Ansiklopedisi de bu konuyu yeterince işlemişlerdir. Biz bunların bir kısmını iktibas edecek, bir kısmını da genişleterek alacağız.¹⁴⁴

Câhiliye döneminde, aralarında baba tarafından kan bağı bulunan akrabanın oluşturduğu topluluğa "Asabe", bu topluluğun bütün fertlerini birbirine bağlayan ve herhangi bir dış tehlikeye karşı koymak veya saldırıda bulunmak söz konusu olduğunda bütün topluluk üyelerinin harekete geçmesini sağlayan birlik ve dayanışma ruhuna da "Asabiyet" denilmekteydi.

Hukukun üstünlüğünün sağlandığı devletlerde belki de bunun değeri tam anlaşılamayacaktır, ama tarihin derinliklerinde

¹⁴⁴ A.g.e. III. 453-455.

böyle bir devletten ve yargıdan mahrum kalanlar için asabiyet can ve malı korumanın en büyük vesilesidir. Bu yüzden insanlar bu bağı güçlü tutmak ihtiyacı hissetmişlerdir. Hala bu nimetten mahrum coğrafyalarda asabiyet duygusunun nasıl canlı kaldığını görürüz. Çoğu zaman da bunu modern devlet ve toplumda yaşayanlar anlayamadıklarından çok yadırgar ve ilkel bularak gördüklerine, duyduklarına inanamazlar. Ama bu ülkenin doğusunda talebeler bile en ufak bir kavgayı aşiret çatışmasına dönüştürebiliyorlarsa, bunun altında yatan gerekçeleri irdelemek ve çözüm yollarını uygulayarak göstermek gerekir.

Asabiyet, esas itibariyle soy¹⁴⁵ birliğinden kaynaklandığından, aynı soydan olanlar arasında organik yakınlık arttıkça asabiyet de güçlenir, buna karşılık bu yakınlık aileden başlayarak aşirete, kabileye doğru yayıldıkça asabiyet de zayıflardı. Bu gerçek asabiyet yanında bir de hükmi veya itibari asabiyet vardır ki bu kan bağına dayanmayıp herhangi bir akid, antlaşma, kefalet vb. uygulamalarla kurulan asabiyettir. Bunlardan gerçek asabiyet, modern sosyolojinin temel kavramlarından olan ve ırk birliğini aşarak vatan, tarih, kültür, gelenek ve görenek gibi müştereklere dayanan milliyet fikrinden çok, yalnızca ırk birliğinden kaynaklanan kavmiyete benzemekte, ancak bugün anlaşıldığı manadaki ırkçılığa göre daha dar çerçeveli ve kabilevi bir karakter arz etmektedir.

Düzenli bir siyasî birlikten ve hukukî yapıdan mahrum olan Câhiliye döneminde, bir kabilenin veya kabileden bir kişinin başka kabile tarafından -hangi sebeple olursa olsun- tecavüze uğramasını önleyen veya herhangi bir tecavüzün vukuu halinde, bunun

¹⁴⁵ Müsned, II, 306, 488, 533.

doğurduğu maddî ve manevî zararın telâfisini sağlamaya sevkeden en önemli ve tesirli âmil asabiyet kanunu idi. Saldırıya mâruz kalan tarafın kendi kabilesini yardıma çağırması halinde bütün kabilenin galeyana gelerek bu çağrı uyarınca hareket etmesi asabiyet kanununun kaçınılmaz bir gereği idi. Câhiliye döneminde ardi arası kesilmeyen kabileler arası savaşların temelinde bu kanun vardı.

Asabiyetin siyasî ve hukukî alanlardaki otorite boşluğunu doldurmak, mal, can ve ırz güvenliğini sağlamak gibi olumlu yönleri yanında aile, aşiret veya kabilenin, yahut benzer bir topluluğun hak ve menfaatlerine tecavüz etmek, onlara karşı şiddete başvurarak üstünlük sağlamak gibi olumsuz ve zararlı yönleri de vardı. Böyle bir asabiyet anlayışı, Cündeb b. Anber b. Temîm'e isnat edilen¹⁴⁶ bir şiirde, "İster zalim ister mazlum olsun kardeşine yardım et" şeklinde ifade edilmiş, zamanla Arap atasözleri arasına giren bu ifade, yazısız bir kanun olarak telakki edilmişti.

Şair Asla' b. Abdullah'ın; "Kardeşim bir topluluğa karşı haksızlık yapınca ben ona yardım etmeyeceksem haksızlığa uğrayınca da yardım etmem" anlamına gelen beyti¹⁴⁷ başka bir şairin; "Senin gerçek kardeşin seninle birlikte hareket eder; sen zalim olursan o da seninle birlikte zalim olur" mânasındaki beyti¹⁴⁸ Câhiliye dönemindeki asabiyet anlayışının tipik ifadeleridir.

Kur'ân-ı Kerîm'deki "Asabiye" kelimesi geçmemekle birlikte ona yakın bir anlam ifade eden "Hamiye" kelimesi mevcuttur.¹⁴⁹

¹⁴⁶ Meydânî, II, 334.

¹⁴⁷ Ebü'l-Mehâsin eş-Şeybî, I, 325.

¹⁴⁸ Ebü'l-Hilâl el-Askerî, 1, 58-59.

¹⁴⁹ bk. el-Feth 48/26.

Yine Kur'ân-ı Kerîm'de her ne şekilde olursa olsun bu zihniyetin temelini teşkil eden soy üstünlüğü, kabilecilik ve kavmiyet davalarının tümüyle reddedildiği,¹⁵⁰ samimi dindarlık ve ahlâkî hassasiyet demek olan takva dışında bir üstünlük sebebi görülmediği, gruplar arasında baş gösterebilecek çekişmeleri - asabiyet gayretiyle daha da arttırmak yerine- öncelikle, adalet ve hakkaniyete dayanan uzlaşma yoluna gitme ve her durumda haksız tarafın karşısında olma vecibesinin getirildiği açıkça görülmektedir.¹⁵¹

Âl-i İmrân sûresinin 103. âyetinde müslümanlara hep birlikte Allah'ın dinine sarılmaları emredildikten sonra, Allah'ın -Câhiliye asabiyetinden kaynaklanan- düşmanlıkları nasıl kardeşliğe dönüştürdüğü ve böylece onları bir ateş çukuruna düşmekten nasıl kurtardığı hatırlatılır.

Başka bir âyette ise¹⁵² kötülük ve düşmanlık istikametinde dayanışma yasaklanarak “İyilik ve takva üzerinde yardımlasınız” emriyle dayanışmaya ahlâkî bir muhteva kazandırılmıştır. İleride bu ayetleri yazarak açıklamaya çalışacağımızda şimdilik işaretle geçiyoruz.

Hadislerde hem asabiyetin tarifi verilmiş, hem de asabiyet davasının İslâm'ın ruhuna aykırı olduğu açıkça ortaya konulmuştur.

¹⁵⁰ bk. et-Tekâsür 102/1-8.

¹⁵¹ bk el-Hucurât 49/9-13.

¹⁵² bk el-Mâide 5/2.

Buna göre asabiyet, bir kimsenin haksız olmasına rağmen kendi kavmine yardımcı olmasıdır.¹⁵³

Cübeyr b. Mut'im'in rivayet ettiği ve Buhârî'nin Şahîh'i dışındaki belli başlı hadis mecmualarında bazı varyantlarıyla yer alan aşağıdaki hadis, hem asabiyetin Câhiliye dönemindeki muhtevasını göstermesi, hem de Peygamberin asabiyet temayüllerinin müslümanlar arasında yeniden baş göstermesinden duyduğu kaygıyı hatıra getirmesi bakımından son derece önemlidir:

“Müslüman cemaatten ayrılan ve itaat yolunu terketmiş olarak ölen kimsenin ölümü Câhiliye ölümüdür. Ümmetime karşı harekete geçerek müminin imanına saygı duymaksızın ve sözleşmeli bulunduğu kimseye karşı olan ahbine vefa göstermeksizin suçlusuyla suçsuzuyla bütün ümmetimi vurmaya kalkışan kimse benim ümmetimden değildir. Asabiyet duygusuyla öfkelenen, asabiyet uğruna savaşırken yahut asabiyet davası güderken körü körüne açılmış bir bayrak altında ölen kimsenin ölümü Câhiliye Ölümüdür”¹⁵⁴

Hz. Peygamberin müslümanlar arasında asabiyetin yeniden ortaya çıkmasından duyduğu kaygıyı gösteren ve bu tehlikenin işareti gibi görünen bazı olayları yansıtan daha başka hadisler de vardır. Nitekim Müslim'in kaydettiği bir olay böyle bir işaret taşımaktadır. Câbir'in naklettiğine göre muhacirin ve ensardan iki genç aralarında kavga etmişler ve Câhiliye döneminde olduğu gibi

¹⁵³ Ebû Dâvûd, “Edeb”, 112.

¹⁵⁴ Müslim, “İmâre”, 57, Nesâî, “Tahrîm”, 28; İbn Mâce, “Fiten”, 7; Müsned, II, 306, 488.

“Yetişin ey muhacirler!”, “Yetişin ey ensar!” diyerek kendi taraflarını yardıma çağırışlardı. Olayı haber alan Resûlullah;

“Bu ne hal! Câhiliye davası mı?” sözleriyle taraflara çıkıştı. Olayın ayrıntılarını öğrendikten sonra:

“Kişi zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım etsin” şeklindeki ünlü Câhiliye atasözünü tekrar edip, zalime yardımın onun zulmüne karşı koymak demek olduğunu ifade ederek yukarıdaki meşhur söze yepyeni bir muhteva kazandırmıştır.

İbn Teymiyye bu hadisi zikrettikten sonra kişinin. Câhiliye halkının yaptığı gibi-haklısına haksızına bakmaksızın-kendi topluluğu lehine asabiyet davası gütmesinin caiz olmadığını, buna karşılık düşmanlık hisleri beslemeksizin ve hak kaygısıyla kendi yakınlarına yardım etmesinin gerekli [vacip] veya tavsiye edilebilir [müstehap] bir davranış olacağını belirtmektedir.¹⁵⁵

Asabiyet duygusu tıpkı ırkçılıkta olduğu gibi zulme, adam kayırmaya, emanetleri ehline vermemeye, liyakat ilkesini öldürerek kıyametin kopmasına sebep olur. Bu yüzden ileride açıklamaya çalışacağımız ırkçılığın zararları aynen asabiyet için de söz konusudur, geçerlidir.

Asabiyet kavramını ilk defa ilmî ve objektif bir metotla inceleyen İslâm mütefekkeri tarih ve devlet felsefesini açıklarken bu kavrama en büyük ağırlığı veren İbn Haldun'dur. İbn Haldun asabiyet teriminin kendi felsefesinde ihtiva ettiği mânâyı tam olarak

¹⁵⁵ İktî'ü's-sırâti'l-müstakim, s. 70.

ifade eden bir tarifini vermemiştir. Bu yüzden çeşitli araştırmacılar, asabiyet teriminin Mukaddime'de dayanışma ruhu, cemaat ruhu, grup duygusu, kabilecilik, kan bağı, sosyal dayanışma gibi kavramlardan biri veya birkaçı karşılığında kullanıldığını öne sürmüşlerdir.

Bununla birlikte İbn Haldun, asabiyeti dar mânada savunma veya saldırı maksadına yönelik mücadele enerjisi sağlayan toplumsal şuur şeklinde anlamaktaysa da, Mukaddime'nin bu konuyu işleyen ilk bölümlerinden anlaşıldığına göre asabiyeti ırkî bağların veya coğrafi, siyasî yahut da dinî sebeplerin doğurduğu birlik ve dayanışma ruhu olarak incelemiştir. Bu sebeple o asabiyeti şu veya bu dönemdeki ya da çevredeki uygulama biçimine göre değil, doğrudan doğruya beşerin fitrî bir özelliği ve en küçük içtimaî birliklerden en büyük devletlere kadar bütün toplulukların kuruluş, gelişme ve yıkılışlarında rolü bulunan bir kitle enerjisi olarak ele almakta ve öfke, şehvet vb. öteki biyolojik ve psikolojik yetenekler gibi asabiyetin de müsbet veya menfî yönlerinin mevcut olduğunu söylemektedir.

Buna göre Hz. Peygamber'in yerdiği asabiyet, haksız ve yanlış uygulamalarla ortaya çıkan Câhiliye asabiyetidir. Buna karşılık asabiyetin hakka ve Allah'ın emrini gerçekleştirmeye hizmet yolunda kullanılması arzu edilir bir şeydir. Esasen dinler ve şeriatlar bile asabiyet desteğiyle kurulur, bu destekten mahrum kalınca da yıkılırlar.¹⁵⁶

¹⁵⁶ Mukaddime, s. 180-181.

İbn Haldun'a göre asabiyet, en iptidai şekliyle, beşerin tabiatında bulunan zulüm ve düşmanlık temayüllerine karşı yine aynı tabiattan gelen akraba vb. yakınlarla acıma duygusunun doğurduğu yardımlaşma ve dayanışma eğilimidir.¹⁵⁷

Gerçekte soy birliğinden, başka bir deyişle organik yakınlıktan kaynaklanan, dolayısıyla en ileri derecede ilkel [bedevi] topluluklarda bulunan asabiyet, toplulukların yerleşik ve medenî [hadari] hayata geçmeleri nisbetinde gücünü kaybeder.¹⁵⁸ Zira bu durumda çeşitli nesep arasında homojenliğin ortadan kalkması soy birliğini olumsuz yönde etkileyecektir. Nitekim en güçlü asabiyet, birbirine en yakın akraba arasında bulunur ve nesep uzak akrabaya yayıldıkça asabiyet de zayıflar.¹⁵⁹

İbn Haldun, kendi dönemine kadar İslâm kültür ve medeniyetinin hâkim olduğu ülkelerdeki hanedan, kabile ve milletlerin tarihleri üzerinde yaptığı objektif inceleme ve tahlilleri neticesinde ilkel hayattan medenî hayata, aile, aşiret, kabile birliklerinden devlet yapısına, kaba kuvvet döneminden hukuk düzenine geçişin her safhasında rol oynayan temel faktörün asabiyet dinamizmi olduğu hükmüne varmaktadır. Hatta o devletin kurulmasından sonra bile asabiyetin bu fonksiyonuna ihtiyaç duyulacağı görüşündedir. Hükümdar veya hanedan siyasî prestijini korumak ve güçlendirmek için asabiyeti canlı tutmak zorundadır. Aksi halde daima pusuda bekleyen başka bir asabiyet grubu, güç üstünlüğünün kendisine geçtiğini anladığı anda hâkimiyeti ele

¹⁵⁷ a.e., s. 116-117.

¹⁵⁸ a.e., s. 118, 125.

¹⁵⁹ a.e., s. 119.

geçirebilir... Dolayısıyla, bir hâkimiyetin hatta peygamberlik veya herhangi bir ideolojinin başarıya ulaşması, öncelikle asabiyet ruhunun gücüne bağlıdır.¹⁶⁰

Bu güce olan ihtiyaç bakımından peygamber ile dinî mesaj taşımayan başka hâkimiyet hareketleri arasında fark yoktur. Hz. Peygamber'in;

“Allah, kavminin himayesinden destek almayan hiçbir peygamber göndermemiştir”¹⁶¹ anlamındaki sözü de bu gerçeği vurgulamaktadır.¹⁶²

Nitekim realitede de peygamberler risâletlerini tebliğ ederken kâfirlerin baskılarına karşı korunmalarını sağlayacak olan kabile asaletine asabiyet ve kudrete sahip olmuşlardır.

Bu suretle asabiyet peygamberin, dolayısıyla dinin başarıya doğru ilerlemesi için hareket enerjisi sağlarken din de asabiyete toplayıcı, kaynaştırıcı bir nitelik kazandırır; ilkel şekliyle maddî menfaatlere yönelik olan asabiyeti idealize ederek dinî öğretilerin yayılması, hakikatin gün ışığına çıkarılması, daha faziletli bir toplum kurulması gibi yüksek hedeflere yöneltir. Aynı şekilde din, israf ve ihtişam tutkusu ile itibar ve menfaat çekişmelerini dizginlemek suretiyle devlete süreklilik kazandırır. Ayrıca hâkimiyet ve iktidarın emniyet altına alınması için siyasî ahlâka riayet edilmesinin ve idareyi elinde bulunduranların siyasî erdemlerle donanmalarının gerekliliğini de vurgulayan İbn Haldun, böylece asabiyet

¹⁶⁰ a.e., s. 117.

¹⁶¹ Müsned, II, 533.

¹⁶² Mukaddime, s. 143.

diyalektiğini ahlâkî ve manevî unsurlarla yumuşatmış bulunmaktadır.

Nitekim ona göre en iyi siyaset Allah'ın hükümlerini uygulamakla gerçekleşir. Asabiyet mülkün kaynağı ve kuruluş sebebidir. Cömertlik, af, müsamaha, sabır, vefa, halkın sıkıntılarıyla ilgilenme, kanuna ve ilme saygı, haya, merhamet, doğruluk gibi dinî, ahlâkî faziletler ve hayırlar da mülkün devamını sağlayan hasletlerdir. Bunlarsız bir idare, uzuvları kesilmiş insan gibidir. Dolayısıyla kötülükler ve fenalıklar işleyen bir milletin iktidarı, Allah'ın koyduğu kanun gereğince yıkılıp gider.

Sonuç itibarıyla şöyle söyleyebiliriz; haksız da olsa kavim ve kardeşe sahip çıkma anlamında zulme aracılık yapan bir asabiyet yasaklanmıştır. Ama bu asabiyet, yani kızma ve koruma duygusu, sahibini diri ve canlı tutan sahiplenme ve yardım etme güdüsü iyilik için, hayır için, hakkın hakimiyeti için olursa, iyidir, övülür.

Ebû Hureyre (r.a.)'den rivayet edilen bir hadîste de asabiyet duygusuna kapılanların İslâm ve Allah nazarındaki durumları en güzel bir şekilde dile getirilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmaktadır:

"Allah cahiliyetten kalma bir duygu olan babalar ve atalarla övünmeyi yasaklamıştır. Bu atalar ister mü'min ve muttakî, ister fâcir ve günahkâr olsun farketmez. Siz Adem'in neslindensiniz ve Adem de topraktan yaratılmıştır. Sizden kavimlerle övünen bir kimse olmasın (kavimlerinize övünmeyesiniz). Atalarla övünenler Cehennem kömürlerinden bir kömürdürler. Onların bu hali Allah

nazarında burnuyla pislik yuvarlayan pislik böceğinden daha kötüdür.”¹⁶³

İrkçiliğin/ Ulusalçılığın/ Milliyetçiliğin Özet Tarihi

Milliyetçiliğin bir ideoloji olarak doğuşunu milletlerin ortaya çıkışı ile başlatmak mümkündür. Bu yönüyle milliyetçilik Batı kaynaklıdır. Feodalite çözüldürken milletleşme hareketleri güç kazandı. Bir ideoloji olarak milliyetçiliğin belirmesi XVIII. yüzyıl Batı Avrupası ve Kuzey Amerika'sında gerçekleşti. Amerika ve Fransız ihtilalleri bunun ilk belirlileridir.

Bu akım XIX. yüzyılın başlarında Güney Amerika'ya, Orta Avrupa'ya, yüzyılın ortalarına doğru güney ve güneydoğu Avrupa'ya sıçradı, XX. yüzyılın başlarında bazı Asya ülkelerinde kendini gösterdi. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlık hareketlerinin ortaya çıkmasıyla Asya ve Afrika ülkelerinde sosyalizm ile birlikte güçlendi.

Batıda milliyetçiliğin ortaya çıkışı kapitalizmin gelişmesiyle de yakından ilgilidir. Ticarî kapitalizmin doktrinini oluşturan Merkantalizm, devletlerin dış piyasalarda kendi tüccarıyla bütünleşmesini, bu da "millî şuurun" varlığını gerektirmiştir. Yine feodal toplumda Önemli olan din faktörünün Protestanlık ve Laisizm ile zayıflatılması içtimaî birliğin en önemli unsuru olarak vatan fikrinin güç kazanmasını sağladı. Kapitalizm Hıristiyanlığı kendi amaçları doğrultusunda reforma tabi tuttu; Protestanlık bunun sonucudur. Yine Protestanlığın bir varyantı olan Püritenliğin

¹⁶³ Ebû Dâvud, Edeb, 112.

XVII. yüzyıldan itibaren İngiliz milliyetçiliğinin temelini teşkil ettiği biliniyor. Tevrat ve Yahudi kültürünün bu yeni oluşumda büyük bir yeri vardır.

XVIII. yüzyıl, ülkelerinden sürülen veya buralardan kaçan kanundışı kişilerin yerleştiği Amerika'da milliyetçiliğin güçlendiği bir dönem oldu. Ferdietçiliği bayrak yapan hürriyete susamış bu insanlar T. Jefferson ve T. Paine gibi siyaset adamları ve ideologların fikirlerini rehber edindiler. Bu fikirler Fransız İhtilali'nde de etkili oldu. Milliyetçiliği Avrupa'ya ve oradan da Osmanlı ülkesine kadar yayan Fransız İhtilali'dir.

İhtilalin ilk dönemlerinde milliyetçilik, mutlak monarşileri, dinî cemaatleri hedef olarak almış, buna bağlı olarak "hürriyet mücadelesi"ni vurgulamıştır. İnsan ve Vatandaşlık Hakları Beyannamesi'nde yer alan "hakimiyet hakkının millete ait oluşu" "millî hakimiyet" ilkesi bir yönüyle millet ve milliyetçilik kavramlarını güçlendirirken millî menfaatleri savunan ve aynı zamanda yöneticilerin halkın destek ve oyu ile seçilmelerine imkân sağlayan millî siyasî-idarî yapılara da yol açmıştır.

İhtilalin, hürriyet, müsavat ve uhuvvet (özgürlük, eşitlik kardeşlik) sloganı ve İnsan Hakları Beyannamesi, liberalizm ve demokrasinin temelini oluştururken siyasî batılılaşma tarihîmizde önemli bir yere sahip oldular. Napolyon bu akımın Avrupa'da ilk ve etkili yayıcısıdır. Bu arada buna tepki olarak Alman milliyetçiliği doğdu. XIX. yüzyıl Batısında kapitalizmin getirdiği sosyal buhranlar sosyalizmle birlikte liberal ve demokratik ideallere bağlı milliyetçiliği geliştirirken Alman milliyetçiliği otoriter ve muhafazakâr bir temel üzerinde inkişaf etti ve gelişti.

XIX. yüzyılın sonlarında Avrupa'da hanedanlar çökerken milliyetçi akımlar Avusturya, Macaristan, Çekoslavakya, Yugoslavya gibi birçok devletin doğuşunda etkili oldu.

Milliyetçilik zaman içinde faşizm ve nazizme yol açarken komünizm gibi beynelmileliliği esas alan bir rakip de kazandı. Bununla beraber bağımsızlık hareketlerinde sosyalizm, hatta komünizm, milliyetçiliğin unsurlarından birini teşkil etti. Bazan ayrılıkçı hareketlerin benimsediği komünist düşünceler bu hareketlerin milliyetçiliğinden başka bir şey değildir. Yine Avrupa Topluluğu gibi beynelmilel bütünleşmelerin başarısızlığı milliyetçiliğe bağlanabileceği gibi komünist ülkeler arasındaki anlaşmazlıkların ve bölünmelerin temelinde de milliyetçilik vardır. Stalin, Tito, Enver Hoca ve Mao komünist olmakla beraber milliyetçi idiler, denebilir. Mao komünizminde milliyetçilik lafzen de bir düstur olmuştur.

Milliyetçilik hareketleri Osmanlı Devleti'nin yıkılış sebeplerinden biridir. Burada ilk milliyetçi adımlar müslüman olmayan azınlıklar tarafından atıldı. İktisadî yönden kaçakçılığın, fikrî yönden Fransız İhtilali'nin beslediği Rumlar, milliyetçilik akımına önderlik yaptılar ve ilk defa Yunanistan bağımsızlığını kazandı. Bulgarların ve Ermenilerin yürüttükleri milliyetçilik faaliyetleri yeni yeni doğmakta olan komünizmden kuvvet aldı. Hatta II. Abdülhamit döneminde Komünist manifesto Ermeniler tarafından Türkçeye tercüme edildi.

Müslüman unsurlardaki milliyetçi hareketler ise Batılı sömürgeciler, özellikle İngilizler tarafından oluşturulmuş ve kışkırtılmıştır. Arap milliyetçiliğine Hıristiyan Arapların önderlik

yapması bu açıdan sebepsiz değildir. Bütün İslâm ülkelerini ve Osmanlı Devleti'ni etkileyen bu hareketlerde "azınlık kategorisi" ile "bağımsızlık kategorisi" öne çıkmıştır. Kendilerini içinde yaşadıkları siyasî yapıdan ayırdetmek, geçmişi canlandırmak, etnik kökleri vurgulamak, millî dillere ve kültürlere ağırlık vermek bu kategorilerin en belirgin yönleridir.

Tanzimat'tan Mütareke yıllarına gelinceye kadar Osmanlı Devleti'nin uyguladığı siyasalar aslında yeni bir millet/milliyet anlayışı belirginleştirmek ve etkili kılmak uğruna geliştirilmiştir.

Bu asrın başlarına kadar Osmanlı ülkesinde millet ve milliyet kavramları, İslâm dini ve Osmanlı kültürü açısından müsbet anlamlara sahipti. Bunun en önemli sebebi millet kelimesiyle din kelimesinin eşanlamlı oluşları idi. Nitekim XIX. asrın ortalarından itibaren "nation" Osmanlıcaya "kavim" olarak aktarılmış, millet, din unsurunun belirleyici olduğu cemaatlar için kullanılmıştır. Bugünkü anlamda milliyetçilik için uzun yıllar "kavmiyetçilik"; ırkçılık anlamında ise "cinsiyet" geçmektedir.

II. Meşrutiyet devrini baştan aşağı kaplayan milliyetçilik tartışmaları, esas itibariyle milliyetçiliğin gittikçe Türkçülük - Turancılık çizgisine çekilmesinin bir sonucudur. Rusya'dan göç edip gelen Türk aydınlarla (Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu vb.) aslen Türk olmayan Osmanlı aydınlarının (bunlar arasında Moiz Kohen Tekinalp gibi Museviler de vardır) başı çektiği, ittihat ve Terakki iktidarının desteğine de sahip olan Türkçülük -Turancılık hareketi hem Osmanlıcılarının hem de İslamcılarının tenkitlerine muhatap oldu.

Osmanlıcılar (mesela Ali Kemal, Süleyman Nazif) daha çok

Osmanlı birliğinin dağılması, Türk kültürünün Osmanlı Devleti içindeki gayrimüslim veya gayritrk ve gayrimüslim tebeanın katkılarında mahrum kalmayacağı, İslâmiyet ncesi Türk kültürüne uzanmanın anlamsızlığı... gibi noktalardan milliyetçiliğe tenkitler geliştiriyorlardı.

İslamcılar ise -Osmanlıcıların tenkitlerini paylaşmanın yanında- milliyetçiliğin (kavmiyetin) İslam'a aykın bir düşünce ve siyaset olduğunu öne alarak harekete geçtiler. Bütün müslümanların kardeş olduğu, Arap, Türk, Acem vb. ayrımların ayet ve hadislerle ters düştüğü, üstünlüğün ancak 'takva"da olacağı, İslâmiyetin asabiyeti yasakladığı, milliyetçiliğin müslüman ülkeler ve milletler arasında parçalanmalara, kopmalara sebep olacağı, bu sebeple de Osmanlı-İslâm birliğinin bozulacağı gibi görüşler çok geniş ve yaygın bir şekilde ileri sürülmüş, tartışılmış ve savunulmuştur.

Milliyetçilik, Cumhuriyet Türkiyesi ideolojisinin de temelini oluşturdu. İslâm ncesi Türk tarihi ve kültürü ile batılılaşma veya "muasır medeniyet seviyesine ulaşma" arzusu bu milliyetçiliğin esasıdır. Türkiye toprakları böyle bir milliyetçiliğin coğrafyasıdır. Türk olduğunu ikrar eden herkes, gerçekte Türk olsun olmasın, Türk kabul edilir. Devrimler bu esaslar üzerine oturtulmuştur.

Bu erevede Türk milliyetçiliği cumhuriyetin kuruluşu ile başlatılmıştır. Bu resmi teze karşı, milliyetçiliği İslâm ncesi Türk tarihinin unsurlarından kaynaklandırn "ırkçı-Turancı" (Nihal Atsız); "doğu-batı sentezci (Peyami Safa)"; "İslamcı-Anadolucu (Nurettin Topçu)"; milliyetçi-mukaddesatçı (Necip Fazıl Kısakürek)" gibi görüşler geliştirilmiştir, bu görüşler de kendi aralarında sürekli

mücadele etmişlerdir.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Bkz. Sosyal bilgiler Ansiklopedisi, Milliyetçilik md.

İSLAM AÇISINDAN İRKÇILIK ULUSALCILIK MİLLİYETÇİLİK

İslam Ve İnsan

Bilindiği gibi Allah Teâlâ önce yerleri ve gökleri yarattı ve yaşamaya müsait kıldı. Sonra canlıları, en sonunda da insanları yarattı. Bütün bunlardan sonra da bu mükemmel evrende, bu güzel dünya içinde, bu en güzel kıvamda yaratılan insana, en büyük armağan olarak İslam'ı sundu. Ama iradî, yani isteğe bağlı olarak.¹⁶⁵

¹⁶⁵ “Biz emaneti göklere, yere, dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten kaçındılar, zira sorumluluğundan korktular, ama onu insan yükledi. İnsan bu emanetin hakkını gözetmediğinden cidden çok zalim, çok cahil bulunuyor.”(Ahzab, 72.)

“De ki: Hak Rabbinizden'dir. Artık bundan sonra dileyen inansın, dileyen inkâr etsin.” (Kehf, 29)

“Dinde zorlama yoktur. Artık doğru ile yanlış birbirinden ayrılmıştır. Artık her kim tâğutu inkar edip, Allah'a inanırsa, sağlam bir kulpa yapışmıştır ki, o hiçbir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işitir ve bilir.” (Bakara 256)

Dinin konusu, zorunlu fiiller, davranışlar değil; isteğe bağlı fiiller ve davranışlardır. İmtihan ve sonunda mükafat veya ceza ancak bu şekilde mantıklı ve hikmetli olabilir. İnsanın diğer varlıklara göre değeri ve şerefi de buradadır. Ancak “Dinde zorlama yoktur” ayeti, bazı tanrıtanımların sandığı gibi “insanlar din seçiminde özgürdürler. İsterlerse kafir de olabilir, dini kökten ret de edebilirler. Bunun dünya veya ahirette birceza veya

Yani muhteşem varlık insan, bu güzel evren ve dünyada mutlu olabilmek için İslam'a inanmalı ve yaşamalıdır. Allah Teâlâ bu ilahî din ile, insanlara en güzel bir şekilde rahat ve mutlu yaşamının şeklini, biçimini, ölçülerini, sınırlarını bildirdi. Ama icbar etmedi. İstedi ki insan akli ve iradesiyle gönüllü alsın ve yaşasın bu dini. Yaşasın ve görsün güzel neticesini.

İnananlar yaşadılar ve gördüler. Mutlu da oldular. İnanmayanlar da yaşadılar ve gördüler, mutlu da olamadılar. Azap içinde yaşadılar. Kat be kat karanlıklar şeklinde gerçekleşen zulümleri yaşadılar. Çekti acısını İslamsızlığın inkarcı insan. Ama ne acıdır ki ders ve ibret almadı bütünüyle. Hep yan yana yaşadı iman ve küfür, Müslüman ve kafir. Hatta bazen münafıklıkla iç içe oldu inanç ve inkar. Herkese gittiği yol şirin geldi.¹⁶⁶ Ama yaşanan azaplar ortadaydı ve ahirette daha da büyüğüyle tehditler vardı.¹⁶⁷

Allah Teâlâ'nın dininde "inananlar kardeştir" olduğu gibi "Küfür tek millettir" de.¹⁶⁸ İman insanları sevgiye, saygıya, adalete, insafa, ikrama, hizmete ve iyiliğe çağırırken, inkar da nefis ve şeytanla birleşerek hep hırsa, şehvete, zevke, toplamaya, düşmanlığa, ayrılığa, zulme, ırkçılığa, nifak ve tefrikaya çağırırdı.

İrkçilik, din açısından haram kılınan ve yasaklanan bir düşünce ve davranış biçimi olduğu kadar, akıl ve mantık açısından da aptal ve ahmak bir olguydu. Normalde insanın kabul edemeyeceği bir şeydi. Ama inkarın beslediği az önce sayılan

mükafatı yoktur" anlamına asla değildir. Çünkü bu, insanın sorumluluğunu inkar olur ki "emanet" anlayışına aykırıdır.

¹⁶⁶ Bkz. Müminun, 23/53.

¹⁶⁷ Bkz. "...çırası insanlarla taşlar olan kâfirler için hazırlanmış o ateşten sakının." Bakara, 2/24.

¹⁶⁸ Bu hadisin manasını şu ayet destekler: "Kâfir olanlar birbirlerinin dostlarıdır." (Enfâl: 73)

duygular, dürtüler ve güdüler devreye girince insan bu ahmaklık ve aptallığı görmezlikten geldi. “Aşırı sevginin gözü kör ettiği” gerçeğini artık bilmeyen yoktu.

Biz bu dinin insan sevgisi ve rahmet tarafını, birleştirici ve eğitici tarafını çok değişik makale ve yazılarımızda işledik. Ama ırkçılığı anlatan bu kitabımızda da sorunu temelden tanımamız ve çözüm sunmamız için bu konuyu dibaceye almamız gerekmekteydi. Şimdi burada yeniden benzer şeyleri yazma yerine daha önce yazdıklarımızı kısaca bir hatırlatmak istedik.

İnsanlar Eşit Yaratılmıştır

İslam öncesi cahiliye devrine baktığımızda Araplar arasında korkunç bir ırkçılığın hayat sürmekte olduğunu, eşitlik diye bir ilkenin asla söz konusu olmadığını görürüz. Alabildiğine kabile ve soy asabiyetine meftun bu cahiliye insanları arasında dolayısıyla haksızlık ve zulüm bitip tükenmiyordu. Zira bünyesinde iman ve fitrat kadar potansiyel olarak zulüm ve inkarı da barındıran insan, kendini ve yakınlarını sevme, koruma ve üstün görme güdüsüyle, temelinde duygusallık yatan ırkçılığa meyyaldi. Eğer bütün hayatını toptan değiştirecek etkinlikte ilahî bir mesajı almamış olsaydı, sırf akıl ve mantıkla bu duygu ve düşüncelerini bastırmak zor olacaktı. Nitekim tarih de bunun şahididir.

Bırakın başka ırkları, Araplar kendi kabileleri arasında bile büyük bir asabiyet ve ırk davası güderlerdi. İslâm, getirdiği evrensel kardeşlik ilkesi ile Cahiliye Döneminde şiddetle hüküm süren bu ırkçılık adetini ayaklar altına alarak ezip yok etti. Kendilerini soylu ve üstün gören Mekke aristokratlarının zulüm ve baskılarına rağmen İslâm, Romalı Süheyb, Habeşli Bilal ve İranlı Selman gibi aşağılanan insanların çabalarıyla başarıya ulaşarak imana dayanan

evrensel bir sevgi, kardeşlik, yardımlaşma ve merhamet toplumu oluşturdu.

İslam'ın temel inancı, insanı Allah Teâlâ yaratmıştır. Önce Hz. Adem, sonra ondan eşi, bu ikisinin izdivacından da evlatları, zürriyetleri yaratılmıştır.¹⁶⁹ Bu yüzden insanlara “Ben-î Âdem” denmiş ve “mükerrerem” kılınmıştır.¹⁷⁰

Hz. Ali (ra.) da bu yüzden bütün insanları “yaratılıştan kardeş” olarak nitelemiştir. Buna göre mü'minler iman sebebiyle, gayr-i müslimler de hilkat, yani yaratılış sebebiyle kardeşlerdir. Eskilerin “kavmiyetçilik”, yenilerin “ırkçılık” dediği durum ise bu inanca tamamen ters düşen bir durum, bir olgu, bir fık, bir sapkınlık ve küfürdür.

İşte bu inanç sebebiyledir ki, Asr-ı Saadette hiçbir kişinin, sınıfın, soyun, beldenin, dilin, rengin her ne surette olursa olsun bir ayrıcalığı, imtiyazı, üstünlüğü yoktur. İslâm ülkesinde yaşayan bütün insanlar, hukuken eşittirler. Köle veya zimmî (gayr-i müslim vatandaş) bile olsalar durum farklı değildir. O kadar ki bu dinin Peygamberi, ne kendisi için, ne de ailesi için pozitif bir ayrımcılık, özel bir statü ile korumacılık, hukukun üstünlüğünden ve kanunların herkese adil ve eşit olarak uygulanmasından bir dokunulmazlık zırhı ile istisna edilmeyi asla istememiştir.

Bu inanç ve duruşun temelleri hiç kuşkusuz Kur'an-ı Kerim ve sünnet-i seniyyeden kaynaklanmaktadır. Çünkü Kur'an, bütün insanların bir erkek ve bir dişiden yaratıldığını, saygınlığın da ancak

¹⁶⁹ Hucurat, 13; karş. Yunus, 19; Nisa, 1; A'raf, 189

¹⁷⁰ İsrâ, 70

takva ile olduğunu bildirir.¹⁷¹ Bir temel ilke de, inananların kardeş olduğudur.

Peygamberimiz (sav), çok yoğun biçimde bu kardeşlik ve eşitlik ilkesine dikkat çekmiş, Arab'ın Acem'e (Arap olmayana), Acem'in Arab'a asla üstünlüğünün olmadığını ısrarla vurgulamıştır.¹⁷² O'nun (sav) ifadesiyle insanlar "bir tarağın dişleri gibi" eşittirler.¹⁷³

Hz. Peygamber (s.a.s)'de câhilî bir âdet olan ırkçılığı sık sık gündeme getirerek eleştirmiş ve yasaklamıştır. Veda haccı sırasında, "Veda Hutbesi" olarak bilinen ünlü konuşmasında "Arab'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arab'a, beyaz renklinin siyaha, siyah renklinin beyaza bir üstünlüğü olmadığını, üstünlüğün yalnızca takva ile olduğunu" ilan etmiştir.¹⁷⁴

Mekke'nin fethinde, Kabe'yi tavaf ettikten sonra yaptığı konuşmada Hz. Peygamber (s.a.s) aynı gerçeği şöyle dile getirmiştir:

"Sizden câhiliyye ayıplarını ve büyülenmesini gideren Allah'a hamd olsun. Ey insanlar, tüm insanlar iki gruba ayrılırlar. Bir grup iyilik yapan, iyi olan ve kötülükten sakınanlardır ki bunlar Allah nazarında değerli olan kimselerdir. ikinci grup ise günahkar ve isyankar olanlardır ki bunlar da Allah nazarında değersiz olanlardır. Yoksa insanların hepsi Adem'in çocuklarıdır; Allah Adem'i de topraktan yaratmıştır."

İrk üstünlüğü düşüncesinin temelsizliği başka bir hadiste de şöyle ortaya konur "Hepiniz Adem'in oğullarısınız, Adem de

¹⁷¹ Hucurat, 10.

¹⁷² Aclunî, Keşfü'l Hafa, hn: 2847

¹⁷³ Ahmed, Müsned, 5/411

¹⁷⁴ Rudanî, Cemu'l Fevaid, 2/160 (3634)

topraktan yaratılmıştır. İnsanlar babaları ve dedeleri ile övünmekten vazgeçsinler. Çünkü onlar Allah nazarında küçük bir karıncadan daha değersizdirler."¹⁷⁵

Hız. Peygamber (s.a.s) insanların aynı kökten geldiklerini ve üstünlüğün yalnız takva ile ölçülebileceğini belirtmekle yetinmeyerek Allah'ın insanları ırklarına göre değerlendirmeyeceğini de ısrarla vurgular. Bir hadislerinde "Allah kıyamet günü sizin soyunuzdan-sopunuzdan sormayacaktır. Şüphesiz Allah katında en üstün olanınız kötülüklerden en çok sakınanınızdır." buyurmuştur.

Aynı anlam diğer bir hadiste de şöyle dile getirilir: "Allah sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz; fakat O sizin kalblerinize ve amellerinize bakar."²

Bütün bu gerçek ve uyarılar karşısında ırkçılık davası güden kişinin müslümanlık iddiasının bir anlamı yoktur. Hız. Peygamber (s.a.s), "ırkçılık davasına kalkışan bizden değildir, ırkçılık üzerine savaşa girişen de bizden değildir" buyurarak böyle bir kişinin yerini tespit etmiştir.³

Eğer Peygamber efendimizin (sav) ve halifelerinin ısrarlı tutumları olmasaydı, bu güzel ilke tez zamanda bozulabilirdi. Nitekim, Müseylemetü'l Kezzap yalancı peygamber olarak ortaya atılınca, kabilesinden bir adam şöyle demiştir: "Biz, Müseyleme'nin yalancı olduğunu biliyoruz. Fakat Rabî kabilesinin yalancısı, elbette Mudar kabilesinin doğru söyleyeninden daha iyidir."⁴

¹⁷⁵ Tirmizi Tefsir sure, 49.

² Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9

³ Müslim, İmare, 53, 54, 57

⁴ Mevdudî, a. g. e. s. 112

İşte ırkçılık budur. Yani ırkçılık, zalim de olsa, haksız da olsa, yanlış da olsa, suçlu da bulunsa her halükarda ırkdaşını desteklemek, sahiplenmek ve üstün tutmaktır. Bile bile yalanın ve yanlışın üstüne gerçek gibi oturma yani. Bu yüzden ırkçılığa "ahmaklık ve aptallık" diyoruz. Başka sebepleri de vardır bunun. Yeri geldikçe göreceğiz inşallah.

İşte bu taassubu kırmak için, kısmen Hz. Osman dönemi müstesna tutulursa halifeler bilerek kendi aile ve akrabalarını, hatta kabilelerini devlet yönetiminden ve görevlerinden uzak tutmuşlardır. Özellikle ilk iki halifenin bu konudaki uygulamaları, hayret verici ve nerdeyse, "eşitlik ilkesini tersinden bozmuşlar" dedirticidir.

Çok Boyutlu Eşitlik

İslâm'ın insana sunduğu sadece hukuk açısından "yargıda eşitlik" değildir. Devlet yönetiminde olduğu gibi, devletin sunduğu her türlü imkanlardan da edinim açısından insanlar eşittirler. Buna "fırsat eşitliği" de diyoruz. Sosyal adalet ve dengenin sağlanması, barış ve huzurun temini, asayiş ve emniyetin korunması, suç ve terörün önlenmesi için eğitimden ekonomiye kadar her alanda imkan ve fırsatlardan faydalanmada eşitlik sağlanmalıdır.

Kanun önünde eşitlik ve adam kayırmanın yasak kılınması ilkesi başta olmak üzere anlatılan bu fırsat ve imkanlarda eşitlik meselesi, doğrusu çok yakın zamanlara kadar dünyanın en önemli sorunlarından biri olmuş, hatta 20. asrın başlarında, insan hakları bildirgelerine girmesine rağmen, uygulamada geçerlilik sağlanamamıştır. Bugün insan hakları evrensel beyannamesine imza atmış birçok ülkeler, birçok sorunun, zulmün, kan ve gözyaşının kaynağını oluşturmaktadır. Daha düne kadar Kuzey Afrika'da ve Amerika'da zenci-beyaz çatışmaları sürerken, hatta

bugün dahi üstü örtülü devam ederken, İslâm daha başlangıcında, peygamberimizin ifadesiyle, "Habeşli bir zenci"ye bile devlet başkanı veya başka bir idareci olma fırsatı veriyor ve yasal zeminde kaldıkça ona itaatı emrediyordu.¹

Eşitlik esasının bir başka boyutu da, yöneten ve yönetilenlerin kanun önünde eşit olmalarıdır. Şer'i düzenlemeler, buradaki emir ve yasaklar herkese uygulanır. İdareciye bakış açısı şöyledir: O, mü'minlerden biridir. Mü'minlere helâl kılınanlar, O'na da helâl kılınmış, haram kılınanlar O'na da haram kılınmıştır. Öyleyse yönetenin yaptığı işler eleştirilebilir, onlardan dolayı sorumlu tutulabilir veya muhalefet edilebilir.

Çağımızda bile bu seviye yakalanamamıştır. Mesela mevcut anayasada devlet başkanı vatana ihanetin dışında icraatlarından dorumlu değildir, yargılanamaz. Bu dolunulmazlık hakkı sadece onda kalsa neye, ama devletin üst düzey bürokratlarının da böyle dolunulmazlıkları vardır. Hele bir "memurin muhakemat kanunu" var ki, evlere şenklik. Devlet izin vermezse, memur hakkında dava açılıp yargılanamıyor. İşte bu da devlet içinde derin yapılanmaların ve suç örgütlerinin oluşmasına sebep oluyor. Bu yapı bumerank gibi bir müddet sonra dönüp devleti vuruyor.

İşte son zamanlarda "Ergenekon Yerör Örgütü İddianamsı" ortada. Konu henüz yargı aşamasında. Neticelenirse sanırım çok taşlar yerinden oynayacak ve bu ülke bir daha eskisi gibi olmayacaktır. İnşallah.

Yöneticiler, gayet rahat bir şekilde dinimizin yüklediği bir görev olarak yöneten veya yönetilen bütün mü'minlerin birbiriyle

¹ Buhârî, Ahkâm 4, Ezân 54, 56

öğütleşme, hakkı ve iyiliği emredip kötülükten alıkoyma sorumluluklarını benimseyip kabul etmelidir.²

Devlet Başkanı ve umum yöneticilerin vaziyeti bu olunca, artık insanların genellikle eşitliği bozan güçler olarak kabul ettiği servet, makam, kalabalık ve şöhret çokluğunun bir dahli olmayacaktır.

Ancak insan fitrat ve cibiliyetinde, bedeninin kökleri ve ruhunun derinliklerinde iyiliklere olduğu kadar kötülüklerle de, bu arada ırkçılık ve üstünlük taslamaya karşı da büyük bir meyil ve muhabbet vardır. Adil bir imtihanın gereği de bu değil midir? İnsan, hayatını yaşarken muhtaç olduğu bu duygu ve huyların enerjisini, alması gereken eğitim ve terbiye süreciyle, olumsuzluklardan olumluluklara yönlendirecek, kendini düşürecek ve mutsuz kılacak duygu, düşünce, güdü ve huylardan kurtulacak, mutlu bir hayat için fitratına konan o özellik ve güzelliklerden yararlanacaktır. Yani bir yerde kötü huy, duygu, güdü, heves ve şehvet yoktur. Yaratılışımızda var olan bunların hepsi de bu hayat için gereklidir. Ama bunlar iyiliğe de kötülüğe de yönlendirilebilir. İşte iman, bilgi, eğitim ve terbiyenin amacı, bu iyiliğe yönlendirmeyi başarılı kılmak, kötülüğe yönlendirmeyi de engellemeye çalışmaktır, yani bunda başarılı olmaktır.

Bu yüzden gerek tarihin inkar devirlerinde, gerekse İslam'ın doğuşunda bir çok yerde olduğu gibi Araplarda ve Kureyşlilerde de çok çirkin, çok kaba bir ırkçılık vardı. Arap olmayanlarla, hatta Arabın fakirleriyle bile oturamayacak kadar gururlu ve kibirli insanlar vardı. Kur'an-ı Kerim bu olaylardan örnekler sunarak insanları uyarılmış, hatta Abese Surasının hemen başında Sevgili

² Nevin A. Mustafa, a. g. e. s. 97

Peygamberimiz'in bile dikkatini çekmiştir. Hikaye meşhur olduğu için anlatmayalım.

Buradan şunu anlıyoruz ki, eğer vahiy yoluyla ilahî yönlendirmeler olmasa, insan ne kadar erdemli olursa olsun, duygu, güdü, heves, istek, hırs ve şehvetlerini doğru yönlendirmede tam başarılı olamaz. Bu sorunları halletmenin yolu mutlaka dinden geçmelidir. Bu yüzden İslam Dini, insanlık için asla vazgeçilemezdir, birey ve toplum için olmazsa olmaz bir vaziyettir.

Madem gerçek budur, öyleyse eğer yeryüzünde fitne ve fesat olmasın, bozgunculuk kalmasın, kaos ve kargaşa yaşanmasın istiyorsak, orada İslam'ı hakim kılmak mecburiyetindeyiz. Bu bizim için hem ilahî bir görev, hem bir mutluluk şartı, hem de bunu tanımayan, dolayısıyla istemeyerek cahilliğine kurban gidenlere büyük bir hizmettir, ikram ve iyiliktir.

Bu ilahî bir görevi hatırlatan yüzlerce ayetten "iki şahit mahkemede yeter" kuralınca sadece ikisini yazalım isterseniz.

"Ey Ümmet-i Muhammed! Siz insanların iyiliği için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz: İyiliği yayar, kötülüğü önlemeye çalışırsınız, çünkü Allaha inanırsınız."¹⁷⁶

Hz. Muhammed ümmetinin ayrıca özelliği: Tevhid, iyiliği yayma ve kötülüğü önleme olarak bildirilip bu itibarla en hayırlı ümmet vasfını kazandığı vurgulanıyor. Görevlendirme de çok açık: "insanlar için çıkarılmış".

İyilik diye çevirdiğimiz ma'ruf: İslamın ve aklın meşrû ve makbul saydığı şeydir. Kötülük, yani münker ise: İslamın ve aklın gayri meşrû, kötü saydığı şeydir. Bu görev, yalnız yöneticilerin değil,

¹⁷⁶ Al-i İmran, 3/110

imkânlarına göre bütün müminlerindir. Hayırlı ümmet olmak için, çoğunluğun bu vasfı taşıması gerekir. Nitekim az önce geçen 104. ayet bunu ifade eder: “Ey müminler! İçinizden hayra çağıran, iyiliği yayıp kötülükleri önlemeye çalışan bir topluluk bulunsun. İşte selâmet ve felahı bulanlar bunlar olacaktır.” Ehl-i Kitabın kınanmasının sebebi, çoğunluğun kötü tarafta yer alıp, az olan iyilerin de bu görevi terketmeleri idi.¹⁷⁷

İkinci şahidimiz ise şu ayettir: “Bu işkence ortadan kalkıp din ve itaat yalnız Allaha ait oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer inkârdan ve tecavüzden vazgeçerlerse, bilin ki zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur.”¹⁷⁸

Buna çok benzediği için şu ayeti de görelim derim: “Dünyada fitne kalmayıp din, tamamen Allah'a ait oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer fitneden vazgeçerlerse, onları bırakın. Allah zaten onların yaptıklarını hakkıyla görmektedir.”¹⁷⁹

İslam'ın İrkçılığı Yasaklamıştır

Allah teala emanetleri ehline vermemizi emreder: “Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görücüdür.”¹⁸⁰

Ayetin emanet ve adalete riayet emri ebediyyen geçerli genel bir düstur olmakla beraber, güzel ve özel de bir nüzul sebebi vardır: Hz.Peygamber (s.a.) Mekke'yi fethedince, Kabe'ye bakan Osman b.

¹⁷⁷ Bkz. Ayetin mealine Suat Yıldırım'ın düştüğü not.

¹⁷⁸ Bakara, 2/193.

¹⁷⁹ Enfal, 8/39.

¹⁸⁰ Nisa, 58.

Talha kapıyı kilitlemiş, Kabe'nin üzerine çıkmış ve anahtarı vermeyi reddederek: "Senin peygamber olduğunu bilseydim onu verirdim" demişti.

Hız. Ali anahtarı zorla ondan aldı, kapıyı açtı, Hız.Peygamber içeri girerek iki rekat namaz kıldı, çıkınca amcası Abbas, anahtarı ve şerefli bir görev olan bakıcılığı kendisine vermesini istedi. İşte bu münasebetle yukarıdaki ayet nazil oldu. Efendimiz, Hız.Ali'ye "anahtarı eski vazifeliye vermesini ve ondan özür dilemesini" emretti. Bu olay Osman b. Talha'nın da müslüman olmasına sebep teşkil etmiştir.

Gerçekten de, ehliyetin en büyük düşmanı, dolayısıyla zulme girişin kapısı, dünya ve ahiret haraplığının başlangıcı, kıyametin esaslı sebeplerinden birisi, belki de birincisi ırkçılıktır, asabiyettir. Çünkü insan ırkçı oldu mu, gözünde hiçbir hak hukuk ve değer kalmaz. Onun için tek ölçü ırkçılığını tatmindir. O yürüsün de gerisi ne olursa olsun!.. Ne imanın, ne vicdanın, ne ilmin, ne ehliyetin, ne hakkın, ne hukukun, ne medeniyetin, ne insanlığın... gözünde hiçbir şeyin kıymeti kalmamıştır; asabiyet ve ırkçılık adına hepsini yakabilir, yıkabilir!..

O yüzden hep diyoruz ki, yeryüzünde ırkçılıktan daha akılsız, daha aptal, daha kör, daha duygusuz, daha deni, daha kaba, daha vahşi, daha saldırgan, kısacası daha değersiz ve düşük bir düşünce yoktur. Dolayısıyla ırkçılıktan daha zararlı bir düşünce yoktur.

Bu sebeplerden ötürüdür ki İslam, ırkçılığı şiddetle yasaklamıştır. Bilindiği gibi İslam'ın doğuşunda her yerde olduğu gibi Araplarda ve Kureyşlilerde çok çirkin, çok kaba bir ırkçılık vardı. Arap olmayanlarla, hatta arabın fakirleriyle bile oturamayacak kadar gururlu kibirli insanlar vardı. Hatta Peygamberimizden (sas) sadece kendilerine ayrılmış özel meclisler kurmasını ve fakirleri, yabancıları kendileriyle konuşurken uzaklaştırmalarını istemişlerdi.

Kur'an onların bu isteklerini kınamış ve Peygamberimizi faydalı olur ümidiyle öyle düşüncelere dalmaktan, öyle bir ırkçılığı uygulamaktan men etmişti:

“Sırf Allah'ın rızasını dileyerek sabah akşam Rab'lerine dua edenleri huzurundan kovma. Onların hesabından sen sorumlu değilsin, onlar da senin hesabından sorumlu değiller. Onları yanından kovduğun takdirde zalimlerden olursun.”¹

Bu ayetlerin iniş sebebi olarak şu olay anlatılır: “Rivayet ediliyor ki Kureyş'in ileri gelenlerinden birtakımları Hz. Peygamber'e uğramışlar, yanında Suheyb, Cenab, Bilâl, Ammâr, Selmân ve diğer fakir müslümanlar bulunuyormuş.

- "Ey Muhammed, sen kavminden vazgeçtin de bunlara mı razı oldun? Biz bunların arkasından mı gideceğiz? Bunları yanından kovsan biz senin meclisine gelir konuşuruz, belki de uyarız" demişler. Resulullah:

- "Ben müminleri kovmam"¹⁸¹ buyurmuş.

- "O halde biz geldiğimiz zaman bunları kaldır, gittiğimiz zaman yanında oturt" demişler. Hz. Ömer de

- "Ey Allah'ın Resülü yapsan bakalım ne olacak?" demiş.

Sonra onlar ısrar etmişler ve bunun yazılmasını istemişler, Resulullah da yazılması için bir sayfa ile Hz. Ali'yi çağırtmış ve bu âyet bu sebeple nazil olmuştur. Bunun üzerine Resulullah (sav) sayfayı atmış ve Hz. Ömer sözünden dolayı özür dilemiştir.

¹ En'am, 52

¹⁸¹ Şuarâ, 26/114

Selman ve Habbab (radiyallahu anhümâ) demişlerdir ki, "Bu âyet bizler hakkında nazil oldu, Resulullah bizimle beraber oturur ve biz kendisine dizimiz mübarek dizine dokununcaya kadar yaklaşırdık ve istediği zaman yanımızdan kalkardı.

Sonra Kehf sûresinde "Nefsini, sabah akşam, rızasını istiyerek Rablerine yalvaranlarla beraber tut"² âyeti nazil oldu ve bundan dolayı biz kalkmadan, kalkmayı terk buyurdu ve dedi ki: "Hamdolsun Allah'a ki, ümmetimden bir kavim ile beraber nefsimi sabrettirmemi bana emretmeden beni öldürmedi, hayat sizinle, ölüm sizinle".¹⁸²

Böylesi kaba saba insanlar, ham ruhlular, üstünlük ve şerefin bedende, soy sopta, maddi servette değil, imanda, ahlakta, ilimde, gönülde, yani manevi değerler ve zenginliklerde olduğunu nerden bilecekler!..

Nerden bilecekler insanda renklerin, dillerin, soyların, boyların ayrı ayrı olması,¹⁸³ Allah (azze ve celle)'in varlığının, birliğinin, ilminin, gücünün, kudretinin bir delilidir. Soysuzluk kötülenmiştir.¹⁸⁴ Ama, ırk üstünlüğüne inanarak ırkçılık yapmak,³ soy sopla öğünmek, şiddetle yasaklanmıştır.⁴

Kur'an'a kulak vermeyen kalbi kilitliler, Kur'an'ı tefekkür ve tedebbür etmeyen gözleri kör, kulakları sağır lanetliler,⁵ Allah (azze ve celle)'in isteklerini nerden bilecekler?

² Kehf, 18/28

¹⁸² Bkz. Elmalılı Hamdi Yazır, ilgili ayetin tefsiri

¹⁸³ Rum, 22; Fatır, 27-28; Furkan 4; Hucurat, 13

¹⁸⁴ Kalem, 13

³ Hucurat, 13

⁴ Tekasür, 1-7

⁵ Muhammed, 23-24

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ırkçılığı şiddetle reddetmiş, hatta lanetlemiştir: “Allah (azze ve celle) katında en şerefliiniz, takvada en ileri olanınızdır. Arabın aceme (arap olmayana) bir üstünlüğü yoktur. Acemin de Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Siyah derili olanın beyaz derili olana, beyazın da siyah üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva ileldir.”⁶

“İrkçılık davasına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dava yolunda mücadeleye girişen, bizden değildir.”⁷

“Kim cahiliye davasında (kavmiyetçilik, ırkçılık) bulunursa, cehenneme iki dizi üzerine çökmüş demektir.”

Dediler ki: “Ey Allah’ın Resulü, namaz kılsa, oruç tutsa da mı?”
“Evet: Namaz kılsa da, oruç tutsa da!”¹⁸⁵

Yasak olan, kavmini sevmek değildir. Peygamberimiz: “Kişi kavmini sever”¹⁸⁶ demekle, kavim ve kabile sevgisinin fitraten insan tabiatındaki yerine işaret etmişlerdir. Sıla-i rahim denilen akraba ilişkilerinin önemine ne kadar dikkat çekmiştir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) nesepleri öğrenmemizi ve korumamızı, ne kadar istemiştir. Buna aykırı olan zina ve benzeri çirkinlikler ne kadar da yasaklanmıştır...

Hz. Peygamber (sav) efendimizin en çok kötülediği, hatta lanetlediği ve yasakladığı, ırkçılıktır. Yani zulme, adaletsizliğe alet edilen asabiyet ve tarafgirliktir. İslam inananları kardeş kılmıştır. Ve kardeşler arasına bir hak hukuk koymuş, gözetilmesini, bozulursa

⁶ Rudanî, Cemu’l Fevaid, 2/160 (3634)

⁷ Ebu Davud, Edep, 121, (5121)

¹⁸⁵ Hakim, Müstedrek, 4/298

¹⁸⁶ Hakim, age. 3/131

da düzeltilmesini istemiştir.¹⁸⁷ Arap acem bütün müminler kardeş iken birisi kalkar da, haksız olarak ırkını, aşiretini savunur, haksızlıkta kavmine yardım ederse, ırkçılık yapmıştır.¹⁸⁸

Yersiz Atalarla Övünme

Bir de olur olmaz bahanelerle ecdad ile övünme, böbürlenme, tekebbür, yani büyükleme yasaklanmıştır. Hepimiz Adem (as)'in çocukları iken, inananlar kardeş iken, bu kardeşliği bozucu büyükleme, hele hele de kafir, sapık ve zalim atalarla övünme yerilmiştir. İşte böyle bir kimsenin kötü akıbeti: "... Bir kısım insanlar var ki, Cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla övünürler. İşte bunlar, ya bu öğrenmeden vazgeçerler, ya da Allah (azze ve celle) nezdinde pisliği burunlarıyla yuvarlayan mayıs böceklerinden daha değersiz olurlar."³

"Kim kafir atalarından dokuz tanesine izzet ve üstünlük niyetiyle intisap ederse, Cehennemde, onların onuncusu olur."⁴

İşte İbrahim⁵ ve Nuh,⁶ Peygamberler, kafir babalarına ve evletlerine sahip çıkmadılar. Eğer Müslümanlar Allah (azze ve celle)'in dinini atarak küfrü tercih etmiş olan ana baba, kardeş ve soy sopu severlerse ve onları din kardeşlerinin üzerine çıkararak kayırırlarsa, İslam'ı hiç anlamamış demektir. Konuyla ilgili peş peşe gelen iki ayet, yeterlidir sanırım:

¹⁸⁷ Hucurat, 7-10

¹⁸⁸ Ebu Davud, Edep, 121. (5117-5120)

³ Ebu Davud, edep, 120. (5116.); Ahmed, Müsned, 2/524

⁴ Heysemi, age. 8/85

⁵ En'am, 74; Meryem, 42-48; Enbiya, 52-57; Mümtahine, 4; Şura 69-82

vd

⁶ Hud, 45-46

“Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) veli edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin kendileridir.

De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah'tan, Resûlünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise, artık Allah emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah fâsıklar topluluğunu hidayete erdirmez.”¹

İrkçılık, insanlık tarihinde görülen en büyük ihtilaf ve tefrika sebebidir. Sırf ırkçılık yüzünden yaşlı dünya bir çok sürgün, savaş, istila, işgal, zulüm, katliam görmüş ve yüzyılımızda iki büyük dünya savaşına sahne olmuştur. Bu gün her akli başında insanın lanetlediği ırkçılık ve asabiyet, başka “görüntüler” altında hala tefrika, ayrılık, zulüm sebebi olarak varlığını sürdürmektedir. Bu görüntüler de mezhep, meşrep, parti, cemaat, ideoloji, düşünce asabiyetidir. Hatta iş, dernek, vakıf, oda, ocak, kulüp gibi cüzlere kadar düşmüştür maalesef.

Bu görüntüyü güzel yakalayan İbrahim Canan şunları söylemektedir: “Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in yasakladığı asabiyetin "zulümde kavmine yardım etmek" olduğu anlaşıldıktan sonra şunu söyleyebiliriz: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) zamanında insanları zulümde başkasına yardım etmeye sevkeden en mühim âmil kavmî beraberlik, kan bağı idi. Zamanımızda bunun yerini başka şeyler almıştır. Bu yeni şey, bâzan ideolojidir, bâzan siyasettir, bâzan bölgeciliktir, bâzan şu veya bu maksadla teşkil edilen gurubculuktur, bâzan grubculuklara karşı olmak bahâne ve yaftasıyla teşkil edilen gurubculuktur, bâzan da eskiden olduğu gibi kabilevî, ırkî birliktir. Sebep ne olursa olsun, ileri

¹ Tevbe, 23-24

sürülen bahâne ne gösterilirse gösterilsin, adâletin tatbikına, liyâkatlıların haklarını almasına mâni olan, lâyıki var iken liyâkatsizi iş başına getiren, mazluma karşı zâlimi koruyan her çeşit tarafgirlikler Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in diliyle lânetlenen, yasaklanmış olan asabiyyettir. Bu nokta-i nazardan asabiyyet tabirinin zamanımızdaki en uygun karşılığı tarafgirliktir. Zira tarafgirlik uğruna, değil aynı kabileden olanlar, aynı aileden olanlar bile birbirlerine düşman vaziyeti almakta, haksızlıklar işlemektedir.”¹

Az önce de gördüğümüz gibi İslam, inananları kardeş sayarak bir tarağın dişleri gibi eşit saymış ve ırkçılığı şiddetle yasaklamıştır. Bilindiği gibi İslam'ın iki temel kaynağı vardır: Kur'an ve Sünnet. Şimdi kısaca konumuz açısından bu iki asıl kaynağımıza bakalım isterseniz.

Allah Teâlâ insanların renklerin, dillerin, soyların, boyların ayrı ayrı olmasını,² Allah (azze ve celle)'in varlığının, birliğinin, ilminin, gücünün, kudretinin bir delili olarak zikreder. Soysuzluk kötülenmiş,¹⁸⁹ ırk üstünlüğüne inanarak ırkçılık yapmak,¹⁹⁰ soy soplâ öğrenmek de şiddetle yasaklanmıştır.¹⁹¹

Biz bu konuları derinlemesine incelemek isteseydik, ayetlerin tefsirine bakar, güncel uygulamalardan örnekler vererek konuyu genişletebilirdik. Ancak amacımız için verilen bilgileri yeterli görüyoruz. Aslında bizim amacımız PKK terörünün anlaşılmasıdır. Öyleyse dipnotlarda verdiğimiz ayetlerin tek tek ele alınmasını ve bir iki tefsirden yorumlu olarak okunmasını bile “Kur'an'da İrkçılık”

¹ İslam Işığında Anarşi, s.212

² Rum, 22; Fatır, 27-28; Furkan 4; Hucurat, 13

¹⁸⁹ Kalem, 13

¹⁹⁰ Hucurat, 13.

¹⁹¹ Tekasür, 1-7

konunun açıklanması ve değerlendirilmesi bakımından önemli buluyor ve okuyucularımıza önererek onları bu açıdan aktif hale getirmek istiyoruz.

Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ırkçılığı ısrarla reddetmiş, hatta lanetlemiştir. Bahsi tamamlamak için bu konuyla ilgili birkaç hadisi yorumsuz sunalım isterseniz:

“Allah (azze ve celle) katında en şerefli, takvada en ileri olanınızdır. Arabın Aceme (Arap olmayana) bir üstünlüğü yoktur. Acemin de Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Siyah derili olanın beyaz derili olana, beyazın da siyah üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir.”¹⁹²

“İrkçilik davasına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dava yolunda mücadeleye girişen, bizden değildir.”¹⁹³

“Kim cahiliye davasında (kavmiyetçilik, ırkçılık) bulunursa, cehenneme iki dizi üzerine çökmüş demektir.” Dediler ki: “Ey Allah’ın Resülü, namaz kılsa, oruç tutsa da mı?” “Evet: Namaz kılsa da, oruç tutsa da!”¹⁹⁴

Ebû Hüreyre'nin bir rivâyeti de şöyle gelmiştir: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

"Kim itaatten çıkar, cematten ayrılır (ve bu halde ölürse) cahiliye ölümü ile ölmüş olur. Kim de körükörüne çekilmiş (ummiyye) bir bayrak altında savaşır, asabiyet (ırkçılık) için gadablanır veya asabiyete çağırır veya asabiyete yardım eder, bu esnada da öldürülürse bu ölüm de cahiliye ölümüdür. Kim

¹⁹² Rudanî, Cemu'l Fevaid, 2/160 (3634)

¹⁹³ Ebu Davud, Edep, 121, (5121)

¹⁹⁴ Hakim, Müstedrek, 4/298

ümmetimin üzerine gelip iyi olana da, kötü olana da ayırım yapmadan vurur, mü'min olanlarına hurmet tanımaz, ahid sahibine verdiği sözü de yerine getirmezse o benden değildir, ben de ondan değilim."¹⁹⁵

Dikkat edilirse yasak olan, kavmini sevmek değildir. Peygamberimiz: "Kişi kavmini sever"¹⁹⁶ demekle, kavim ve kabile sevgisinin fitraten insan tabiatındaki yerine işaret etmişlerdir. Sıla-i rahim denilen akraba ilişkilerinin önemine ne kadar dikkat çekmiştir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) nesepleri öğrenmemizi ve korumamızı istemiştir. Buna aykırı olan zina ve benzeri çirkinlikler yasaklanmıştır. İnsanın hısım ve akrabalarını, kavim ve kabilesini, milletini sevmesi ve onların maddi manevi faydasına çalışması başka, ırkçılık başkadır.

İrkçılık, haksız da olsa bu sayılanları, haklı da olsa başka yabancılara karşı severek desteklemektir. Hz. Peygamber (sav) efendimizin en çok kötülediği, hatta lanetlediği ve yasakladığı bir kötülük ve suçtur bu. İrkçılık başlı başına bir zulüm ve cinayettir. Yeryüzünde en fazla kan dökülmeye sebep, ırkçılıktır. Yani zulme, sömürüye, adaletsizliğe alet edilen asabiyet ve tarafgirliktir.

Oysa İslam inananları kardeş kılmıştır. Ve kardeşler arasında bir hak hukuk koymuş, gözetilmesini, bozulursa da düzeltilmesini istemiştir.² Arap acem, bütün müminler kardeş iken birisi kalkar da, haksız olarak ırkını, aşiretini savunur, haksızlıkta kavmine yardım ederse, ırkçılık yapmıştır.³

¹⁹⁵ Müslim, İmâret 53, (1848); Nesâî, Tahrir 28, (7, 123); İbnu Mâce, Fiten 7, (3948)

¹⁹⁶ Hakim, age. 3/131

² Hucurat, 7-10

³ Ebu Davud, Edep, 121. (5117-5120)

Bir de ileride genişçe göreceğimiz gibi, olur olmaz bahanelerle atalar ile övünme, böbürlenme, tekebbür, yani büyüklenme yasaklanmıştır. Hepimiz Adem (as)'in çocukları iken, inananlar kardeş iken, bu kardeşliği bozucu büyüklenme, hele hele de kafir, sapık ve zalim atalarla övünme yerilmiştir. İşte böyle bir kimsenin kötü akıbeti:

“... Bir kısım insanlar var ki, Cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla övünürler. İşte bunlar, ya bu öğrenmeden vazgeçerler, ya da Allah (azze ve celle) nezdinde pislği burunlarıyla yuvarlayan mayıs böceklerinden daha değersiz olurlar.”⁴

“Kim kafir atalarından dokuz tanesine izzet ve üstünlük niyetiyle intisap ederse, Cehennemde, onların onuncusu olur.”¹

Tarih ve yaşadığımız günler bize öğretmiştir ki ırkçının gözünde hiçbir hak hukuk ve değer kalmaz. Onun için tek ölçü ırkçılığını tatmindir. Ne imanın, ne vicdanın, ne ilmin, ne ehliyetin, ne hakkın, ne hukukun, ne medeniyetin, ne insanlığın... gözünde hiçbir şeyin kıymeti kalmamıştır; asabiyet ve ırkçılık adına hepsini yakabilir, yıkabilir!..

İşte bu yüzden diyoruz ki, yeryüzünde ırkçılıktan daha akılsız, daha aptal, daha kör, daha duygusuz, daha deni, daha düşük, daha kaba, daha vahşi, daha saldırgan, kısacası daha değersiz ve alçakça düşünce yoktur.

Dolayısıyla insanlık için ırkçılıktan daha zararlı bir düşünce yoktur. Bunu en iyi bilenlerden birisi de onun zararlarını dünyanın

⁴ Ebu Davud, edep, 120. (5116.); Ahmed, Müsned, 2/524

¹ Heysemi, age. 8/85

her yerinde, özellikle de Balkanlarda ve ata yurdu olan
Arnavutluk'ta bizzat yaşayarak gören Mehmet Akif Ersoy'dur:

*Ey cemâat, uyanın, elverir artık uyku!
Yok mu sizlerde vatan nâmına hiçbir duygu?
.....
Yoksa, onsuz ne şu dünyâ kalır İslâm'a, ne din...
Kuşatır millet-i mahkûmeyi hüsrân-ı mübin.
Müslümanlık sizi gâyet sıkı, gâyet sağlam,
Bağlamak lâzım iken, anlamadım, anlıyamam,
Ayrılık hissi nasıl girdi sizin beyninize?
Fikr-i kavmiyeti Şeytan mı sokan zihninize?
Birbirinden müteferrik bu kadar akvâmı,
Aynı milliyetin altında tutan İslâm'ı,
Temelinden yıkacak zelzele kavmiyyetir:
Bunu bir lâhza unutmak ebedî haybettir.
Arnavutlukla, Araplıkla bu millet yürümez...
Son siyâsetse bu, hiç böyle siyâset yürümez.
Sizi bir âile efrâdı yaratmış Yaradan;
Kaldırın ayrılık esbâbını artık aradan.
Siz bu da'vâda iken yoksa, iyâzen-billâh,
Ecnebîler olarak sâhibi mülkün nâgâh.
Diye dursun atalar: "Kal'a, içinden alınır. "
Yok ki hiçbir işiten... Millet-i merhûme sağır!
Bir değil mahvedilen devlet-i İslâmiyye...
Girdiler aynı siyâsetle bütün makbereye.
Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez;
Toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.
Bırakın eski hükûmetleri meydandakiler
Yetişir, şöyle bakıp ibret alan varsa eğer.
İşte Fas, işte Tunus, işte Cezayir, gitti!
İşte İrân'ı da taksîm ediyorlar şimdi.
Bu da gâyetle tabî'i, koşanıdır meydan;*

*Yaşamak hakkını kuvvetliye vermiş Yaradan.
Müslüman, fırka belâsıyla zebun bir kavmi,
Medenî Avrupa üç lokma edip yutmaz mı?
Ey cemâat, yeter Allâh için olsun, uyanın...
Sesi pek müdhiş öter sonra kulaklarda çanın!¹⁹⁷*

İslam Dünyasında İrkçiliğin Hortlaması

İslam'ın ırkçılığa bakışı ve asr-ı saadette uygulaması bu iken, çok geçmeden İslam Dünyasında ırkçılığın tekrar hortladığını görüyoruz.

Bu nasıl olmuştur?

Maalesef İslam Dünyasında hilafetin gidip saltanatın gelmesinin çok kötü sonuçları olmuştur. Bunların en kötü sonuçlarından birisi de, İslam'ın en fazla değer verdiği eşitlik ve kardeşlik ilkesi, yani inananların birbirlerine eşit kardeşler sayıldığı, üstünlüğün takvada arandığı merhamet toplumu ülküsünün öldürülmüş, onun yerine İslam'ın lanetleyerek yasaklayıp yok ettiği ırkçılığın, kabile taassubunun, adam kayırma mantığının hortlatılmış olmasıdır.

Nasıl oldu bu?

Araplar, Arap olmayan diğer müslüman kardeşlerini aşağılarken, onları da Ümeyye Oğulları (Emeviler) aşağılamış, mübarek merhamet toplumunu en ilkel düşünce ve davranışlara kurban etmişlerdir.¹ Ne yazık ki Emeviler döneminde İslam

¹⁹⁷ Safahat, "Süleymaniye Kürsüsünden".

¹ Mevdudî, bunların geniş bir tahlilini yapar, örneklerle izah eder. Bkz.age. s. 207-277

egemenliğinin yerini alan saltanatla birlikte birçok cahiliye adeti gibi ırkçılık da yeniden canlandı. Arap olmayan müslümanlar tümünden mevali sayılıyor, Kureyş dışındaki Araplar bile küçümseniyordu.

Emevilerin sürdürdüğü ırkçı politika kısa zamanda Arap olmayan müslümanlar arasında da ırkçı eğilimlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Özellikle Farslar ve Türkler arasında başlayan bu eğilim giderek Şuubiye olarak anılan ırkçı, ulusalcı hareketlere dönüştü. Emevilerin yıkılmasında önemli bir etken olan Şuubiye hareketi Abbasiler döneminde etkisini yitirmekle birlikte bütünüyle yok olmadı.

Saltanat yönetimindeki Emeviler sanki bir İslam devleti değil de bir Arap iktidarı gibi davranmaya başladılar. Size çok tanıdık gelen bir sözle sanki “her şey Arap için, Araba göre, Arap tarafından” diyorlardı. İrkçilik o kadar yaygınlaşmıştı ki, bırakın bir kimseyi vali, kadı, komutan yapmayı, mahalledeki cami imamlığı için bile Arap olup olmadığı araştırılıyordu. Said b. Cübeyr gibi bir insan Küfe’ye “kadı” tayin edilince “Arap değildir” diye ortalıkta bir gürültü kopmuştu. Sonunda Ebu Musa el-Eş’arî’nin oğlunu O’nun yerine kadı olarak atadılar.¹

Herhalde yaşadığınız günlerde bu davranış da bir hayli tanıdık geliyordur.

Bu pis anlayış İslamlaşma hareketini de baltalamaya başlamıştı. Çünkü fethedilen topraklarda insanlar daha önceleri Müslümanlığı seçerken, şimdi “Araplara köle mi olacağız? Müslüman olsak bile bizi kendilerine denk görmüyor ve aşağılıyorlar” diyor ve vazgeçiyorlardı.

¹ İbn Hallikan, 2.den nakleden, Siret Ansiklopedisi, 4/112.

Burada İslam toplumunun, sanki Hindistan'daki "kast" sistemi gibi nasıl bir bölünmüşlük ve parçalanmışlık içine atıldığını biraz daha yakından görelim isterseniz.

En ilkel, en anlamsız, en saçma ama aynı zamanda duygular için en cazip ve en tehlikeli insan düşüncelerinden birisi olan ırkçılık hakkında, "Emevi Devletinin Yıkılış Nedenleri Üzerine Bazı Mülâhazalar" başlığı altında bir çalışma yapan Ali Delice,² "Arapçılık Taassubu Ve Emevî Devletinin Mevâlî Politikası" başlığı altında şu bilgileri verir:

"Velâ" kökünden gelen ve "velî, âzâd edilen, âzâd eden, anlaşmalı, asabe" gibi birçok anlamlara gelen¹ Mevlâ-Mevâlî kelimesi cahiliye döneminde daha çok "anlaşmalı" anlamında kullanılıyordu. Cahiliye döneminde sosyal tabaka, Hürler, Mevâlî ve Köleler olmak üzere üç gruptan oluşmaktaydı.² Kölelerin üzerinde bir yer edinen Mevâlî, anlaşma, azad edilme ya da evlilik bağı ile kabileye bağlanabiliyordu. Ancak buna rağmen Araplar, kızlarını köleleriyle, azad ettikleri kimselerle hür de olsalar, Arap olmayanlarla evlendirmezlerdi.³

Cahiliye döneminin aksine İslam döneminde Mevâlînin konumu, inanç bağı ile birlikte artmıştır. İnananların kadın erkek birbirlerinin velisi oldukları belirtilmiş,⁴ hiç bir ayırım yapılmamıştır.⁵

² Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi Bilim Dalı Öğretim Üyesi. Arş. Gör. Ali Delice,

¹ İbn Manzur, Lisanu'l-Arab, Beyrut, ty, XV, 408-409

² Mahmud Mikdâd, el-Mevâlî ve Nizâmü'l-Velâ mine'l-Cahiliyye ila Evâhiri'l-Asri'l-Ümevî, Şam 1988, s. 33; Abdülaziz Muhammed el-Lümeylim, Vad'ul Mevâlî fi'd-Devleti'l-Ümeviyye, Beyrut 1991, s. 18

³ Mikdâd, s. 76; Lümeylim, s. 33-44; Neşet Çağatay, İslam'dan Önce Arap Tarihi ve Cahiliyye Çağı, Ankara 1957, s. 120

⁴ Tevbe, 71

⁵ Tevbe, 71

Hız. Peygamber de bunu Medine'ye hicret ettiğinde inananları sosyal statülerine bakmaksızın muâhât-kardeşlik müessesesini kurarak tatbikata geçirmiştir.⁶ Ayrıca cahiliyye döneminde yaygın olan ve Mevâlîden aşığı tabakada bulunan kölelerin durumunda da iyileştirilme yoluna gidilmiştir. Özellikle Kur'an'ın köleleri azad etme yönündeki teşviki⁷ ve Hız. Peygamberin uygulamasıyla toplumdaki ümmet birliğı sağlanmak istenmiştir. (Bu konuda Hız. Peygamber'in, Ebû Zer'i, Bilal-i Habeşî'yi ırkından dolayı ayıplamasını cahiliyye adeti olarak nitelemesi, halasının kızı Zeyneb bnt. Cahş ile azadlı kölesi Zeyd b. Hâris'i evlendirme teşebbüsünü örnek olarak verebiliriz.). Köleler, ya hiç bir karşılık almaksızın, ya şartlı olarak, ya da efendisiyle arasında gerçekleştirilen bir anlaşma sonucunda serbest bırakılırdı.¹

Hulefâ-i Râşidîn döneminde idarî ve siyâsî hayatta daha çok Arapların hakim olduğunu, Mevâlînin ise pek fazla etkisinin olmadığını görmekteyiz. Ancak sosyal hayatta, Hız. Peygamber döneminin devamı sağlanmıştır. Fakat Halife Osman'ın sıla-i rahime fazlaca önem vermesi ve bunu sonuçta da kendi kabilesine yansıtması, Araplardan diğerkabilelerde hoşnutsuzluğa, Mevâlî tarafında da huzursuzluğa sebep olmuştur. Hız. Osman döneminde meydana gelen olaylarda ve halifenin öldürülmesinde Mevâlînin rolünün olduğunu söyleyebiliriz.²

⁶ İbn Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, Kahire 1336, II, 109-110

⁷ Beled, 11-14

¹ Vecdi Akyüz vd., "Asr-ı Saadette Kölelik ve Cariyelik", Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadette İslam, İstanbul 1994, I, s. 505-509

² Mikdâd, s. 175. Hız. Peygamber ve Hulefâ-i Râşidîn döneminde Mevâlînin konumu için bkz. Lumeylim, s. 18-26; Mustafa Alemüddin, el-Müctemeu'l-İslâmî fi Merhaleti't-Tekvîn, Beyrut 1992, s. 120-124

İrkçılık İsyân Sebebidir

Emevî Devletinin kuruluşu ile asr-ı saadet dönemi bitmiş, maaleef “ısıricı melikler” dönemi başlamıştır. Bu aynı zamanda İslam’ın kamu yönetim hukukunun da büyük bir darbe almasının, belki de yok olmasının başlangıcıdır. Bundan sonra hilafet bitmiş, saltanat başlamıştır. Bu tarihten sonra iktidarlar babadan oğula geçen veliahtlık usulü ile belirlenmiştir. Bundan sonra devletin başına seçilenlere “halife” denmesi, halkı kandırmak için kullanılan boş bir kelimedir. Yani hilafet aslında Türkiye Cumhuriyetinin ortadan kaldırmasından çok daha evvel Emevilerce yürürlükten kaldırılmış idi. Cumhuriyet kuru kütük haline gelmiş hilafeti tarihe gömmüş oldu.

Emevî Devletinin kuruluşu, kabilecilik üzerine te’sis edilmiş ve bu yüzden iktidara geçen hemen hemen bütün halifeler muhalefet cephesiyle sürekli mücadelelerle uğraşmak zorunda kalmıştı. Öyle ki bu kabilecilik sadece Arap-Mevâlî arasında değil, bizzat Araplar arasında da meydana gelmişti.¹ Yani kendi aralarında asabiyet mücadelesi veren Araplar, Arap olmayanlar karşısında kendilerinin üstün millet olduklarını belirterek ırkçılık yapıyorlardı. Mevâlî, İslam öğretilerinde bulamadıkları bu ayrımcılıkla Emevî Devletinde karşılaştıklarında, ilk dönemde olduğu gibi Araplarla aynı statüye tabii tutulmalarını beklemişlerdir.²

¹ Andre Miquel, İslam ve Medeniyeti, çev. Ahmet Fidan vd., Ankara 1991, I, 107-110; en-Neccar, s. 202

² Vagleri, “Raşid Halifeler ve Emevî Halifeleri”, İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti”, çev. İlhan Kutluer, İstanbul 1989, I, 102. Von Grunebaum da Peygamber’in sosyal ve ekonomik yönden eşit tuttuğu Mevâlînin daha sonraları istismar edildiğini belirtir. Von Grunebaum, Classical Islam: A History, 600 A.D.-1258 A.D, Chigago 1970, s. 73

Hiç şüphesiz bu Arapçılık taassubu, iki tarafı da keskin bir kılıca benzemektedir. Bir taraftan Arapların dış güçlere karşı birlik içerisinde olmalarını sağlarken, diğer taraftan, Arap olmayan toplumların kendi içlerinde bir başka asabiyetin oluşmasına neden olmuştur. Sonuçta devlete karşı kin ve nefretin olduğu “Şuûbiyye” hareketini beraberinde getirmiştir.³

Bu durum, o dönemde olduğu gibi günümüzde de bütün toplumlarda aynı sonucu vermektedir. PKK'nın çıkışı için ileri sürdüğü acı gerçekleri bir düşünün ve değerlendirin lütfen. Tarih nasıl tekerrür ediyor. Akif'in dediği gibi:

*Geçmişten adam hisse kaparmış... Ne masal şey!
Beş bin senelik kıssa, yarım hisse mi verdi?
“Târîh”i “tekerrür” diye ta’rîf ediyorlar;
Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?”*

deseydik, acaba bu PKK ve daha başka ırkçılık belasının altında inlemeye gerek kalır mıydı?

Emevîler döneminde idârî ve siyâsî alandaki Mevâlînin konumu hakkında iki aşırı taraf bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, Mevâlînin hilafet hariç idari bütün görevlerde buldukları görüşüdür. Görüşlerini, Emevî iktidarı tarafından getirildikleri valilik, komutanlık, katiplik, vergi ve zekat toplama ve divanlar gibi görevlere atanan Mevâlîleri göstererek desteklemektedirler.¹

³ Şuûbiyye konusunda geniş bilgi için bkz. Mustafa Kılıçlı, Arap Edebiyatında Şuûbiyye, İstanbul 1989

¹ Geniş bil. bkz. Mikdad, 254-260; Cemil Abdullah Muhammed el-Mısrî, el-Mevâlî Mevkıfu'd Devleti'l-Ümeviyye minhum, Amman, 1988, s. 44-55; Lumeylim, s. 83-92, 125 vd., Abdulaziz ed-Dûrî, İktisat Tarihine Giriş, çev. Sabri Orman, İstanbul 1991, s. 59-62; İrfan Aycan “Emevîler Döneminde Mevâlî ve Zimmîlerin İdaredeki Rolü” (Necdet el-Hammâş'ın

Ancak onların görevlere getirilmesi, devletin ihtiyaç duyduğu ve istihdam edilmeleri uygun görülen alanlarda gerçekleşmiştir.² Gerçekten de Mevâlînin Arapların çoğunlukta olduğu önemli valiliklere atanmadıklarını görmekteyiz. Daha çok Mevâlînin kendi memleketlerine atanması da, oradaki siyâsî otorite boşluğuna sebebiyet vermemeye matuftur. Onların buralara atanışı, Arap kabilelerinin nüfuzunun zayıf olması ve İslâmî eğilimin ağır basması şartına bağlanmıştır.³ Arap ordusunun kabilelere dayanmasından dolayı, komutanlık görevine getirilmeleri de pek mümkün olmamıştır.⁴

İkinci görüş ise, Mevâlînin Emevî Devletinde idârî ve siyâsî alanda resmî görevlere getirilmediği görüşüdür. Bu konuda Hasan İbrahim şöyle demektedir: “İçlerinden Emevîlerce yüksek idarî görevlere getirilmiş, harac toplamak işinde istihdam edilerek nüfuzlarından faydalanılmış, Araplara “ulûc”¹ (işbilir kuvvetli kişiler) diye isimlendirilen İranlı büyük arazi sahipleri Dihkânlar tabakasını istisna edecek olursak (Çünkü devletin bu politikasından Dihkânlar (Toprak Ağası) istifade ediyorlardı²) bu Mevâlî, İslâm’ı kabul

el-İdare fi'l-Asri'l-Ümevi, Şam 1988, s. 337-357 arası çeviri) A.Ü.İ.F.D., XXXVII, Ankara 1997, s. 175-189; Adnan Demircan, İslam Tarihinin İlk Döneminde Arap-Mevâlî İlişkisi, İstanbul 1996, s. 92-117. Lumeylim, bu bağlamda Emevîlerin Mevâlîye karşı olumsuz bakışını, özellikle Emevîlere düşman olan Abbâsîler döneminde yazılmış kitaplara bağlamaktadır. Lumeylim, s. 89-90

² Demircan, Arap-Mevâlî ilişkisi, s. 92

³ Mikdâd, s. 258, Dûrî, İlk Dönem İslam Tarihi, çev. Hayrettin Yücesoy, İstanbul 1991, s. 128

⁴ Mikdâd, s.259

¹ el-Ezherî, Tehzîbü'l-Lüğa, thk. Abdesselam Muhammed Harun vd., Mısır 1964, I, 373

² Gerlof Von Vloten, Emeviler Devrinde Arap Hakimiyeti Şia ve Mesih Akideleri Üzerine Araştırma, çev. M.Sait Hatipoğlu, Ankara 1986, s. 24-25; Şükrü Fayal, Hareketü'l-Fethi'l-İslâmî fi'l-Karni'l-Evvel, Beyrut 1982, s. 103-104.

etmelerinin, kendilerini Araplarla eşit seviyeye getirmedığıne inanıyorlardı”³

Rahman da bu konuda Mevâlînin Araplarla teorikte eşit olduğunu, pratikte ise, kesinlikle bunun kabul görmediğini ve Arapların sosyal üstünlük ve düşük vergilerin tadını çıkararak bir idareciler aristokrasisi kurduklarını belirtir.⁴

Yine aynı yazar, Emevîlerin Arap ırkçılığı yaptıklarını, Mevâlîye efendinin köleye bakışı gibi baktıklarını ve bunun da Mevâlînin ruhunda ırkçılık duygularını harekete geçirmesi sonucu, devlete karşı girişilen her harekete katıldıklarını belirtmektedir.⁵

Wellhausen, Emevî Devletinin Mevâlî politikasını eleştirerek “Gerçekte İslam, sosyal tabakalaşmayı ortadan kaldırmasına rağmen, Emevîler bunu daha da canlandırdılar. Emevî Devletinin yıkılış hareketi İran asıllı ve Arap düşmanı kalmış olan Maverâünnehirliilerden değil, tam aksine müslüman olmuş, ancak haksızlıklara uğramış olan Horasanlılardan başlamıştır” demektedir.⁶

İrkçılık eğilimleri İslâm dünyasında ondokuzuncu yüzyılın sonlarında yeniden canlanmaya başladı. Batılı devletlerin Osmanlı Devletinin parçalama planlarının bir parçası olarak canlandırmaya çalıştıkları bu düşünce, Araplarda “Arapçılık”, Farslılarda “Farsçılık”, Kürtlerde “Kürtçülük” olurken, Türklerde ise “Türkçülük” olarak yayılıyordu. İttihad ve Terakki yönetiminin benimsediği “İrkçi-

³ H.İbrahim, II, 298; Gerlof, s. 24

⁴ Rahman, s. 139

⁵ H.İbrahim, II, 250. Bkz. Cemal Nar, İslam’da Devlet ve Siyaset, s.

⁶ Wellhausen, s. 237

Türkçü” politikaların da etkisiyle ayrılıkçı hareketler güç kazandı ve koca Osmanlı Devletinin yıkılışına zemin hazırladı.

Osmanlı Devletinin parçalanmasından sonra oluşan birçok yeni devlet gibi Türkiye Cumhuriyeti de ırkçılıktan önemli ölçüde etkilendi. Zaten onun kurucuları da çoğunlukla yıkılmasına sebep olan İttihad ve Terakki Cemiyetinin kadrolarıydı. Yeni devletin özellikle dil ve kültür politikalarında etkili olan ırkçı eğilimler zamanla “Türkçülük”, “Turancılık”, “Milliyetçilik” adıyla bilinen bağımsız bir politik hareket haline geldi. Bu hareket çeşitli parti ve örgütler içinde varlığını günümüzde de sürdürmektedir.

Bu tarihi alt yapının üstünden bu güne baktığımızda şimdi de görünen manzara pek farklı değildir. Bugün de gerek PKK, gerekse başka örgütler adıyla devlet ve toplum aleyhine girişilen isyan ve başkaldırıların ve terörist faaliyetlerin altında sebep olarak yine aynı ırkçılık, yine benzer “asabiyetçilik” ve “adam kayırmacılık”, yani yine zulüm, yine haksızlık ve hukuksuzluk, yine fitne ve fesat, yine kan dökücülük yatmaktadır. Acı ama gerçek budur.

“PKK düşünce ve değerlerden uzak eli kanlı taşeron bir örgüttür” diyerek bu görüş çürütülemez. Evet ama eğer bu bataklık ortamı olmasaydı PKK taşeron bile olsa ne kendine militan, ne de destek veren sempatizan bulabilirdi. Tez zamanda bitip tükenirdi...

Bu konuyu ırkçılardan çok çeken ve milleti bu konuda uyandırmaya çalışan Mehmet Akif’in, sözünü dinlemeyen Arnavut ırkçılarının yüzünden baba yurdu Arnavutluk’un ve oradaki Müslümanların başına gelen felaketleri önce ağlayarak, ağlatarak anlattıktan sonra sözü ırkçılara getiren mısralarıyla bitirelim:

*İlâhî, altı yüz bin müslüman birden boğazlandı...
Yanan can, yırtılan ismet, akan seller bütün kandı!*

*Ne ma'sûm ihtiyarlar süngüler altında kıvrandı!
Ne bîkes hânümanlar işte, yangın verdiler, yandı!
Şu küllenmiş yığınlar hep birer insan, birer candı!*

.....

*İşte, ey unsur-i isyan,¹⁹⁸ bu elîm izmihlâl,
Seni tahrîk eden üç beş alığın ma'rifeti!
Ya neden beklemiyordun bu rezîl âkıbeti
Hani, milliyetin İslâm idi... Kavmiyyet ne!
Sarılıp sınıksız dursaydın a milliyetine.
"Arnavutluk"¹⁹⁹ ne demek Var mı şerîatte yeri
Küfr olur, başka değil, kavmini sürmek ileri!
Arabın Türke; Lâzın Çerkese, yâhud Kürde;
Acemin Çinliye rüchânı mı varmış? Nerde!
Müslümanlık'ta "anâsır" mı olurmuş? Ne gezer!
Fikr-i kavmiyyeti tel'în ediyor Peygamber.
En büyük düşmanıdır rûh-i Nebî tefrikanın;
Adı batsın onu İslâm'a sokan kaltabanın!
Şu senin âkıbetin bin bu kadar yıl evvel,
Sana söylenmiş iken doğru mudur şimdi cedel
Artık ey millet-i merhûme, sabâh oldu uyan!
Sana az geldi ezanlar, diye ötsün mü bu çan?
Ne Araplık ne de Türklük kalacak aç gözünü!
Dinle Peygamber-i Zîşân'ın İlâhî sözünü.
Türk Arapsız yaşamaz, kim "yaşar" der delidir,
Arabın, Türk ise hem sağ gözü, hem sağ elidir.
Veriniz başbaşa; zîrâ sonu hüsrân-ı mübin:
Ne hilafet kalıyor ortada billâhi, ne din!
"Medeniyyet!" size çoktan beridir dış biliyor;
Evvela parçalamak sonra da yutmak diliyor:*

¹⁹⁸ Osmanlı'dan "muhtariyet", bugünkü meşhur adıyla "özerklik" isteyen ve bu yüzden devlete baş kaldıran isyancıları seslenen.

¹⁹⁹ Burada "Arnavutluk" yerine şimdi "Kürdistan" koyun ve okuyun, sorunu daha rahat anlarsınız.

*Arnavutlar size ibret olacakken, hâlâ,
Ne bu şûrîde siyâset, ne bu fâsid da'vâ?
Görmüyor gittiği yanlış yolu, zannım, çoğunuz...
Size rehberlik eden haydudu artık kovunuz!
Bunu benden duyunuz, ben ki, evet, Arnavudum...
Başka bir şey diyemem... İşte perişan yurdum!..²⁰⁰*

İslam ve Birlik

İslam, önce kalplerde kurduğu birlik ve beraberliği, aile ve topluma yayarak hayatın her alanına taşımıştır. Zaten inancı bir, ibadetleri bir, davranışları bir olan toplumlarda, birlik kendiliğinden oluşur. Çünkü din kadar akıl ve mantık da birlik ve beraberlik ister. Çünkü birlik ve beraberlik güç demektir, kazanç demektir, barış ve huzur demektir, mutluluk demektir.

Kur'an, kardeş saydığı inananlarını İslam etrafında birlik ve beraberliğe çağırıyor, tefrikadan sakındırıyor:

“Hep birlikte Allah'ın ipine (kitabına, dinine) sımsıkı sarılın. Dağılıp parçalanmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani siz birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki, doğru yola eresiniz.”²⁰¹

Ayette dikkat çekilen daha önceki bölünmüş ve parçalanmışlık, hem Mekke'de vardı, hem de Medine'de. Allah, göklerden sarkıttığı sağlam ipine, Kur'an'a sarılıp sıkı sıkı tutunan Müslümanlara, birlik ve beraberlik nimetini ihsan etti de, daha

²⁰⁰ Safahat, “Hakkın Aealeri”. Allah Kürtçülere veya onların yanlışlarından dolayı sair Müslümanlara böyle feryat ettirmesin.

²⁰¹ Al-i İmran, 103.

önceki ayrılıklardan, düşmanlıklardan, kavgalardan eser kalmadı. Ama bu konu gaflete gelmez. Gönüllerdeki muhabbet ateşi küllenir de eller Kur'an'dan pırtarsa, zaten uyumayıp her an fırsat bekleyen şeytanlar ve düşmanlar, fitne, fesat ve tefrikanın bin bir çeşidiyle inananlara abanarak birlik ve beraberliklerini parçalayıp dağıtabilirler.

Bu ayetlerin gelmesine sebep olduğu söylenen şu olay, kıyamete kadar Müslümanlara bir ders ve ibret kaynağıdır:

"Rivayet olunuyor ki, Şemmas b. Kays isminde bir yaşlı yahudi varmış. Küfrü ve müslümanlara karşı hiddeti, kini ve çekememezliği pek şiddetliymiş. Bir gün Evs ve Hazrec kabilelerinden birtakım ashab-ı kiram bir mecliste oturmuş konuşurlarken bu yahudi yanlarından geçmiş, cahiliyye zamanında aralarında şiddetli düşmanlık ve hasımlık bulunan bu kimselerin İslâm'dan sonra aralarındaki bu üflet ve muhabbeti, derlenip toparlanmayı, barış ve düzelmeyi ve nihayet sevgi ve saygıyı görünce: "Allah'a yemin ederim ki bunlar böyle toplandıkça, bizim buralarda rahatımız kalmaz." demiş ve yanındaki bir yahudi delikanlısına: "Haydi şunların yanlarına otur, "buas gününü" ve daha öncekilerini hatırlarına getir ve o zaman söyledikleri şiirlerden bazı parçalar da okuyuver." diye tenbih etmişti.

"Buas günü" ise İslâm'dan önce yüzyirmi sene kadar birbirleriyle düşmanlık ve hasımlık üzere yaşamış olan Evs ve Hazrec kabilelerinin savaş yaptıkları ve Evs'in Hazrec'e galip geldiği son bir gün idi.

Delikanlı dediğini yapmış ve derken bir münakaşa kapısı açılmış, iki taraf öğünmeye başlamışlar, nihayet bir çekişme, bir ağız kavgası olmuş, Evs'ten Evs b. Kayzî, Hazrec'den Hübar b. Sahr sıçramışlar, birbirlerine söz atmışlar, birisi diğerine: "İsterseniz bugün yine öyle bir gün yaparız" demiş. İki taraf öfkeye gelmiş:

"Haydi yaptık, silâh silâh, haydi zahireye, harre meydanına!" demişler, sözün kisası Evs kabilesi birbirleriyle, Hazrec de birbirleriyle birleşmişler.

O sırada durum Peygamberimize ulaşmış, O da yüce huzurlarında bulunan Muhacir ashab-ı kiramla birlikte onların yanlarına gelmiş ve şöyle nasihat etmişti:

"Ey müslümanlar topluluğu!.. Allah Allah! Ben aranızda bulunurken de cahiliye davası mı yapıyorsunuz? Cenab-ı Allah sizi İslâm'a hidayet ettikten ve küfürden kurtarıp kerem ve yardımıyla cahiliyenin kökünü kestikten ve aranızı bulduktan sonra, yine eski küfre mi dönüyorsunuz?"

Bunun üzerine olaya karışanların hepsi de düştükleri tehlikenin bir şeytan tuzağı olduğunu anlayarak derhal ellerindeki silahlarını bırakmışlar, gözlerinden yaşlar dökerek birbirlerine sarılmışlar, kucaklaşmışlar ve Resulullah'a itaat ederek beraberce gitmişlerdi. Cenab-ı Allah bu şekilde Şemmas'ın fitne ateşini söndürmüştür.

Birlik ve beraberlik için önce kalplerin birliği gerekir. Bu da aynı inanca sahip olmak, aynı dine inanmakla sağlanır. Başka başka inanç ve kanaatta olanların ister istemez davranışları da başka başka olacaktır. Bu ise sürekli bir iftilaf, münakaşa, kavga ve karmaşa demektir. Bu yüzden kafirlerin birliği ancak menfaat ile olur. Bu da çok çabuk değişken ve kişilere göre farklı olabileceğinden onların birliği her an tehlikede demektir.

Ama İslâm'a iman edenlere gelince, onların iman sayesinde kalplerinde birlik oluşmuştur. İstekleri, arzuları, davaları aynıdır. İbadet ve hayat tarzları da aynıdır. Hatta sünnet-i seniyye sayesinde dünyanın şarkında veya garbında yaşasın farketmez, bütün Müslümanların yeme, içme, yatma, uyuma, giyinme, ziyafet,

misafirlik, hatta öksürme veya tuvalete girip çıkması dahi birlik içindedir. Bu birliği bu iman ve ona dayalı hayat devam ettikçe hiçbir dış etki, dış düşman da bozamaz. Her hücum iman dolu kale gibi göğüslere çarparak dağılır. Bū yüzden yüce Rabbimiz her şeyi öğrettiği gibi, birlik ve beraberlik için gerekenleri de bize öğretiyor:

“Allah'a ve Resulü'ne itaat edin.” İşte bu kadar. İş bu kadar basittir.

Ayete devam edelim: "Birbirinizle didişmeyin. Sonra içinize korku düşer ve kuvvetiniz elden gider. Sabırlı olun, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir."²⁰²

Kendi içinde ihtilafli bir milletin havası gider, balonu söner, ağırlığı kaybolur. “Su uyur, düşman uyumaz” denmiştir. Sonuçta saldırmak için uygun şartları bekleyen düşmana belki mağlup olunur ve devlet elden gidebilir. Bütün bunların olmaması için Müslümanca yaşamada sabırlı olmalı, nefis ve şeytana karşı mücadele etmede dayanmalı ve direnmeli, dış düşmana karşı da güç ve kuvvet biriktirerek savaşa, cihada her an hazır olmalıyız. Gerekiyorsa savaşmalı, onun zorluklarına da katlanmalıyız. Çünkü zafer Allah katındadır, o da kesinlikle sabredenlerle beraberdir. Beraber olduğu için de zaferi sabredenlere ihsan edecektir.

Başka bir tecelli de olabilir. Bunun da elbette sebepleri vardır. Akla ilk gelenler, eğer bir mağlubiyet varsa bu ya bir imtihandır, denenme ve sınanma vardır orada. Ya da zafer şartlarına riayet edimemiştir. Zaferin şartlarını kısaca söylersek, düşmanla karşılaşılırken direnmek, Allah'ı sürekli anarak O'na bağlanmak, Allah'a ve peygamberine itaat etmek, çekişme ve tartışmadan uzak

²⁰² Enfal, 46.

durmak, savaşın doğurduğu ağır zorluklara sabretmek, çalım satmaktan, gösterişten ve aşırılıktan kaçınmak.²⁰³

Bu ayetin tefsirinde Seyyid Kutup güzel yorumlar getirir: “İnsanlar ancak birden fazla komuta ve direktif merkezine uymak durumuyla karşı karşıya kaldıklarında, görüş ve düşünceleri yönlendirici olarak insan arzusuna itaat ettiklerinde, çekişmeye düşerler.

İnsanlar Allah'a ve Peygamberine teslim oldukları zaman - karşılaşılan soruna ilişkin olarak birbirinden farklı bakış açılarına sahip olsalar bile- aralarındaki çekişmenin en başta gelen sebebi ortadan kalkmış olur.

Çünkü çekişmeye neden olan insanların farklı görüşlere sahip olmaları değildir. Gerçek ortaya çıktığı halde insanı, görüşünde ısrara sürükleyen ihtirastır, arzudur. Bu da, insanın kendi "şahsını" terazinin bir kefesine, "gerçeği" de bir kefesine koyması ve daha baştan "şahsını" tercih etmesidir.

Savaşla karşı karşıyayken Allah'a ve Peygamber'e itaat etmeye ilişkin bu direktifin yer alması bu yüzdendir. Hiç kuşku yok ki, bu direktif, savaş esnasında son derece gerekli olan "kontrol" işlemlerinden biridir. Burada en yüce yol göstericilik, en üstün komuta merciine itaat sözkonusudur. Kitleye komutanlık eden kişiye itaat de bundan kaynaklanır. Bu, gönülden gelen derin bir itaattir.

Allah için cihad etmeyen ve komutana olan bağlılığı Allah'a bağlılıktan kaynaklanmayan ordularda görülen askeri itaat gibi

²⁰³ Biz bu konuda çok zaman evvel “Hak Batıl mücadelesi Ve Zafer Şartları” diye bir kitap yazdık ama henüz bastıramadık.

göstermelik bir disiplin değildir. Bu ikisinin arasındaki mesafe korkunçtur.”

Resulullah (sav) Efendimiz de Kur'an gibi hep birliğe çağırmış, kardeşlik için emirler ve yasaklar getirmiş, cemaat olmaya teşvik etmiş, bazı ibadetlerde cemaati şart koşmuş, birliğin güç ve rahmet olduğunu söylemiş, ayrılıklara sebep olacak düşünce ve davranışlardan ümmetini sakındırmış, “sürüden ayrılanı kurt kapar” diyerek uyarmıştır.²⁰⁴

Onun bize bildirdiğine göre “Allah bu ümmeti dalalet üzerinde birleştirmez.” “Allah'ın rahmet eli daima cemaat üzerinedir. Cemaatten ayrılan, Cehenneme ayrılır.” “cemaat rahmet, ayrılık azaptır.” “Cemaatten bir karış ayrılan, İslam bağına boğazından atmış olur.” “Ayrılan, bölen, parçalayan bizden değildir.” “Müslümanların derdi ile dertlenmeyen onlardan değildir.” “Şeytan yalnız kalanladır.”

Bugün dünyanın gelişmiş ülkeleri değişik birliklerle güç kazanırken, Müslümanların inançlarına aykırı ideoloji ve sistemlerle kalbî birliklerini, ırkçı ve bölgeci anlayışlarla da coğrafi birliklerini parçalanmış ve bölünmüş görmek içler acısıdır. Ardır ve ayıptır. Oysa dinimiz gibi aklımız, ilmimiz, ekonomimiz, siyasi gerçeklerimiz ve tarihi tecrübelerimiz de birlik olmamızı gerektiriyor. Bu halimizden bir an evvel sıyrılmalı, dün olduğu gibi yine insanlığa bu konuda da bizler örnek olmalıyız.

Birlik önündeki en büyük engel, cehalettir. Bu cehalet sebebiyle imanın kıymetini, kardeşliğin faziletini, birliğin dirlik ve esenlik oluşunu bilemiyoruz Gurur, kibir, kendini beğenmişlik, şahsi çıkar, mal, makam, baş olma sevdası gözlerimizi kör ediyor da, kendimizden başkasını göremiyor, kardeşlerimizin hayırlı işlerini

²⁰⁴ Ebu Davud, salat, 46.

takdir edemiyoruz. Dedikodu, koğuculuk, kusur araştırma, yalan, dolan, iftira ile kardeşlerimizi kaçırıyor, kazanılamayacak gereksiz tartışmalarla enerjimizi boşa harcıyor, zayıf düşünce de bir kurtarıcı gibi düşmanlarımıza sarılıyor. Oysa onlar, bizi bölüp parçalamak ve parçaları da bir araya getirmemek için ne oyunlar sergiliyor, ne tuzaklar hazırlıyorlar.

Çare, cehaletten kurtulma, yani kendi dinimizi, kültürümüzü, tarihimizi iyi bilme, kardeşlik hak ve hukukunu gözetme, her türlü ayrımcılık ve ırkçılıktan uzaklaşma, hata ve kusurlara af ve musamaha ile yaklaşma, faydasız münakaşalardan kaçma ve sabırla çalışma, çabalama, gayret etmedir. Laf değil, iş üretmedir. Hareket berekettir. Her şeyi temizleyen suyun bile durgun olup akmadığında kokuştüğünü görmek bize ibret olmalı değil mi?

Bu konular en fazla bilinen ve konuşulanlar olduğundan sözü çok uzatmak istemiyoruz. Sonucu söyleyelim, yetsin; bütün bunlardan çıkan sonuç, birlik ve beraberliğin en büyük düşmanı ırkçılıktır, kavmiyetçiliktir. Öyleyse samimi olarak Müslüman olan bir kişi asla ırkçı olamaz.

Ama kimileri de vardır ki, ırkçı olduğunu asla kabul etmez, fakat bal gibi, yok yok biber gibi, sirke gibi ırkçıdır. Mesela “Tanrı Türkü korusun. Herşey Türk için, Türke göre, Türk tarafından” diyen birisine bu durum sorulduğunda, “bu ırkçılık değildir. Bu milletini sevmek ve esirgemektir” diyor.

Ama aynı cümleleri değiştirerek bir Kürt veya Arap veya Fars kullanırsa ona tepki gösteriyor. Bu çifte standart ne demek şimdi? Sen yapınca başka, onlar yapınca başka oluyor öyle mi?

Ne diyordu Sevgili peygamberimiz hadisinde: “Bir Müslüman kendisi için istediğini (veya istemediğini) din kardeşi için de dilemedikçe (tam) Müslüman olamaz.”²⁰⁵

İşte ölçü bu! Üstelik bu kadar da basit!

“Müslümanlık bizden evvel böyle zillet görmedi” diyerek İslam Tarihinin en acı günlerine şahitlik yapan ve İslam Medeniyetinin taş taş yıkıldığını görerek feryat eden büyük alim, mütefekkir ve şair Mehmet Akif Ersoy bir yerde şöyle haykırarak uyarmaya çalışır Müslümanları:

*Sizin felaketiniz: Târumâr olan 'Vahdet' -
Eğer yürekleriniz aynı hisle çarparsa;
Eğer o his gibi tek, bir de gayeniz varsa;
Düşer düşer yine kalkarsınız, emîn olunuz!
Demek ki birliği te'min edince kurtuluruz -
O halde vahdete hâil ne varsa çiğneyiniz!
Bu ayrılık da neden? Bir değil mi herşeyiniz?
Ne fırka herzesi lazım, ne derd-i kavmiyyet;
Bizim diyânete sığmaz sekiz, dokuz millet!
Bütün bu tefrikalar, etsenizdi istiknâh,
Görürdünüz nereden geldi - - - Yâ ibâdallah!
Huzur-ı Hak'ta nasıl toplu durdunuzdu demin?
Günahdır, etmeyin artık, ayıptır, eylemeyin!
Şu ihtirâsa uyup az mı verdiniz kurban?
Şikâk için mi eder sade, kalbiniz daraban?
Neden uhuvvetiniz böyle münhasır namaza?
Çıkınca avluya herkes niçin boğaz boğaza?
Ne Müslümanlığıdır, anlamam ki, yaptığınız?
Çıkar yol olmayacak, korkarım, bu saptığınız!
Görünce fesli, atılmak, tasarlayıp bıçağı;*

²⁰⁵ Buharî Enes'ten rivayet etmiştir.

*Görünce şapkalı, sinmek, değiştirip sokağı;
Gönüller ayrı oluş, sîneler bir olsa bile■■■
Nifak alameti bunlar, kuzum tamamıyla; (Haşır/14)
Nifâka buğzediniz hâlisen li-vechillâh;
Halâs eder sizi ihlasınızla belki ilâh■■■*

Birlik Sebepleri

Müslümanların birlik ve beraberlik içinde yaşamaları için dinî, siyasî, ictimai, idarî, hukukî, iktisadî, terbiyevî, tarihî, coğrafî, emniyet ve asayiş, milli savunma ve daha başka bir çok bakımlardan o kadar çok sebepler vardır ki, bütün bunları bırakıp da sayılanlar için en büyük zarar olan “kavmiyyet, asabiyyet ve ırkçılık” düşüncesi ile bölünme ve parçalanmaya gitmeleri, üstelik bunu yaparken de dinin ve diğer sayılanların en çok yok etmek istediği şeyleri alet etmeleri, ne dinin kabul edebileceği, ne de aklın alabileceği bir şey değildir.

Kitabımızın hacmi elverseydi biz sayılan hususlar bakımından ırkçılığın haram kılınmasının hikmet-i teşriini, zararları bilinsin ve terkedilsin amacıyla burada derli toplu olarak tek tek yazmak isterdik. Ama başka başka yerlerde bunlar az çok işlenmiştir. Tekrardan kaçınmaya çalıştık.

Ancak burada duyurmak istediğimiz bir güzellik var. Bediuzzeman Said Nursi “Mektubat” isimli eserinin 26. Mektub’un 3. Mebhas’ında bu konuyu işlemiştir. Biz de hemen başında yazdığı o birlik sebeplerini buraya almak istedik. Neden mi?

Çünkü bu ifadeler gayet güzeldir ve zaman zaman biz de sayarız onları benimsediğimizden; “Allah’ımız bir, Peygamberimiz bir, dinimiz bir, kiblemiz bir...” diyerek. Hatta bazılarımız buna ilaveler de yapar: “Mazlumiyetimiz bir, mağduriyetimiz bir, makhuriyetimiz bir...”

En iyisi sözü sahibine bırakalım da şu birlik sebeplerini kısaca görelim.²⁰⁶ Üstat söze bir ayet meali ile girer: Allah Teâlâ'nın şu ayeti malumdur:

"Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık; sonra da, birbirinizi tanıyasınız diye milletlere ve kabilelere ayırdık."²⁰⁷

Bediuzzaman der ki: "Yani, "sizi taife taife, millet millet, kabile kabile yaratmışım, tâ birbirinizi tanımalısınız ve birbirinizdeki içtimaî hayata ait münasebetlerinizi bilirsiniz, birbirinize muavenet edersiniz. Yoksa, sizi kabile kabile yaptım ki, yekdiğerinize karşı inkârla yabanî bakasınız, husumet ve adâvet edersiniz değildir."

Şu Mebhas Yedi Meseledir.

Birinci Mesele: Şu âyet-i kerimenin ifade ettiği yüce hakikat içtimaî hayata ait olduğu için, içtimaî hayattan çekilmek isteyen Yeni Said lisanıyla değil, belki İslâmın hayat-ı içtimaiyesiyle münasebettar olan Eski Said lisanıyla, Kur'ân-ı Azîmüştâna bir hizmet maksadıyla ve haksız hücumlara bir siper teşkil etmek fikriyle yazmaya mecbur oldum.

İkinci Mesele: Şu âyet-i kerimenin işaret ettiği teârûf ve teâvün düsturunun beyanı için deriz ki:

Nasıl ki bir ordu fırkalara, fırkalar alaylara, alaylar taburlara, bölüklere, tâ takımlara kadar tefrik edilir. Tâ ki, her neferin muhtelif ve müteaddit münasebâtı ve o münasebâta göre vazifeleri tanınsın, bilinsin -tâ, o ordunun efradları, düstur-u teâvün altında hakikî bir vazife-i umumiye görsün ve içtimaî hayatları düşmanın hücumundan masun kalsın. Yoksa, tefrik ve kısımlara ayırma, bir

²⁰⁶ Maksat anlaşlısın diye çok az bir sadeleştirme yapılmıştır.

²⁰⁷ Hucurat, 13.

bölük bir bölüğe karşı rekabet etsin, bir tabur bir tabura karşı muhasemet etsin, bir fırka bir fırkanın aksine hareket etsin değildir.

Aynen öyle de, heyet-i içtimaiye-i İslâmiye büyük bir ordudur; kabâil ve taifelere ayrılmış. Fakat bin bir bir birler adedince vahdet yönleri var: Hâlıkları bir, Rezzakları bir, Peygamberleri bir, kıbleleri bir, kitapları bir, vatanları bir, bir, bir, bir, binler kadar bir, bir...

İşte bu kadar bir birler uhuvveti, muhabbeti ve vahdeti iktiza ediyorlar. Demek, kabâil ve tavâife inkısam, şu âyetin ilân ettiği gibi, teârûf içindir, teâvün içindir; karşılıklı tanımama için değil, hasım olma için değildir.

Üçüncü Mesele: Fikr-i milliyet şu asırda çok ileri gitmiş. Hususan derras Avrupa zalimleri, bunu İslâmlar içinde menfi bir surette uyandırıyorlar, tâ ki parçalayıp onları yutsunlar.

Hem fikr-i milliyette bir zevk-i nefsanî var, gafletkârâne bir lezzet var, şeâmetli bir kuvvet var. Onun için, şu zamanda içtimai hayat ile meşgul olanlara "Fikr-i milliyeti bırakınız" denilmez. Fakat fikr-i milliyet iki kısımdır:

Bir kısmı menfidir, şeâmetlidir, zararlıdır. Başkasını yutmakla beslenir, diğerlerine düşmanlıkla devam eder, müteyakkız davranır. Şu ise, hasımlaşmaya ve keşmekeşe sebeptir. Onun içindir ki, hadis-i şerifte ferman etmiş: "İslâm dini kendinden önceki bâtil olan fiil, hareket, âdet ve inanışları keser, kaldırır."

Ve Kur'ân da ferman etmiş: "Kâfirler, kalblerine cahiliyet taassubundan ibaret olan o gayreti yerleştirdiklerinde, Allah, Resulünün ve mü'minlerin üzerine sükûnet ve emniyetini indirdi ve

onlara takvâda ve sözlerine bağlılıkta sebat verdi. Zaten onlar buna lââyık ve ehil kimselerdi. Allah ise herşeyi hakkıyla bilir."²⁰⁸

İşte şu hadis-i şerif, şu âyet-i kerime, kat'î bir surette menfi bir milliyeti ve fikr-i unsuriyeti kabul etmiyorlar. Çünkü müsbet ve mukaddes İslâmiyet milliyeti ona ihtiyaç bırakmıyor.

Evet, acaba hangi unsur var ki, üç yüz elli milyon vardır? Ve o İslâmiyet yerine o unsuriyet fikri, fikir sahibine o kadar kardeşleri, hem ebedî kardeşleri kazandırırın?

Evet, menfi milliyetin tarihçe pek çok zararları görülmüş. Ezcümle, Emevîler, bir parça fikr-i milliyeti siyasetlerine karıştırdıkları için, hem âlem-i İslâmı küstürdüler, hem kendileri de çok felâketler çektiler.

Hem Avrupa milletleri şu asırda unsuriyet fikrini çok ileri sürdükleri için, Fransız ve Almanın çok şeâmetli ebedî adâvetlerinden başka, Harb-i Umumîdeki müthiş hâdiseleri dahi, menfi milliyetin beşer nev'ine kadar zararlı olduğunu gösterdi.

Hem bizde, Hürriyetin başlangıcında, Babil Kalesinin harabiyeti zamanında "tebelbül-ü akvam" tabir edilen teşâub-u akvam ve o teşâub sebebiyle dağılmaları gibi, menfi milliyet fikriyle, başta Rum ve Ermeni olarak pek çok kulüpler namında kalplerin ayrılış sebebiyle, muhtelif mülteciler cemiyetleri teşekkül etti. Ve onlardan şimdiye kadar ecnebîlerin boğazına gidenlerin ve perişan olanların halleri, menfi milliyetin zararını gösterdi.

Şimdi ise, en ziyade birbirine muhtaç ve birbirinden mazlum ve birbirinden fakir ve ecnebî tahakkümü altında ezilen unsurlar ve İslâm kabileleri içinde, fikr-i milliyetle birbirine yabancı bakmak ve

²⁰⁸ Fetih, 26.

birbirini düşman telâkki etmek öyle bir felâkettir ki, tarif edilmez. Adeta bir sineğin ısırması için, müthiş yılanlara arka çevirip sineğin ısırmasına karşı mukabele etmek gibi bir divanelikle, büyük ejderhalar hükmünde olan Avrupa'nın doymak bilmez hırslarını, pençelerini açtıkları bir zamanda onlara ehemmiyet vermeyip, belki mânen onlara yardım edip, menfi unsuriyet fikriyle şark vilâyetlerindeki vatandaşlara veya cenup tarafındaki dindaşlara adâvet besleyip onlara karşı cephe almak, çok zararları ve tehlikeleriyle beraber, o cenup efradları içinde düşman olarak yoktur ki, onlara karşı cephe alınsın. Cenuptan gelen Kur'ân nuru var; İslâmiyet ziyası gelmiş; o içimizde vardır ve her yerde bulunur. İşte o dindaşlara adâvet=düşmanlık ise, dolayısıyla İslâmiyete, Kur'ân'a dokunur. İslâmiyet ve Kur'ân'a karşı adâvet ise, bütün bu vatandaşların dünya hayatlarına ve uhrevi hayatlarına bir nevi adâvettir. Hamiyet namına hayat-ı içtimaiyeye hizmet edeyim diye iki hayatın temel taşlarını harap etmek, hamiyet değil, hamâkattir!

Dördüncü Mesele: Müsbet milliyet, hayat-ı içtimaiyenin ihtiyac-ı dahilîsinden ileri geliyor. Teâvüne, tesanüde sebeptir; menfaatli bir kuvvet temin eder, uhuvvet-i İslâmiyeyi daha ziyade teyid edecek bir vasıta olur.

Şu müsbet milliyet fikri, İslâmiyete hâdim olmalı, kale olmalı, zırhı olmalı; yerine geçmemeli. Çünkü İslâmiyetin verdiği uhuvvet içinde bin uhuvvet var; âlem-i bekada ve âlem-i berzahta o uhuvvet bâki kalıyor. Onun için, milliyet kardeşliği ne kadar da kavî olsa, onun bir perdesi hükmüne geçebilir. Yoksa onu onun yerine ikame etmek, aynı kalenin taşlarını kalenin içindeki elmas hazinesinin yerine koyup, o elmasları dışarı atmak nev'inden ahmakane bir cinayettir.

İşte, ey ehl-i Kur'ân olan şu vatanın evlâtları! Altı yüz sene değil, belki Abbasîler zamanından beri, bin senedir Kur'ân-ı Hakîmin

bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyup Kur'ân'ı ilân etmişsiniz. Milliyetinizi Kur'ân'a ve İslâmiyete kale yaptınız. Bütün dünyayı susturdunuz, müthiş hücumları def ettiniz. Tâ ""Allah öyle bir topluluk getirecektir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı sever. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı izzet sahibidirler ve Allah yolunda cihad ederler."209

âyetine güzel bir mâsadak oldunuz. Şimdi Avrupa'nın ve frenk-meşrep münafıkların desiselerine uyup şu âyetin evvelindeki hitaba mâsadak olmaktan çekinmelisiniz ve korkmalısınız.

Dikkat Çekici Bir Hal: Türk milleti İslâm unsurları içinde en çok olduğu halde, dünyanın her tarafında olan Türkler ise Müslümandır. Sair unsurlar gibi müslim ve gayr-ı müslim olarak iki kısma inkısam etmemiştir. Nerede Türk taifesi varsa Müslümandır. Müslümanlıktan çıkan veya Müslüman olmayan Türkler, Türklükten dahi çıkmışlardır (Macarlar gibi). Halbuki, küçük unsurlarda dahi hem müslim ve hem de gayr-ı müslim var.

Ey Türk kardeş! Bilhassa sen dikkat et. Senin milliyetin İslâmiyetle imtizaç etmiş; ondan ayrılmaya uygun değil. Tefrik etsen, mahvolursun. Bütün senin mazideki iftiharların İslâmiyet defterine geçmiş. Bu mefâhir, zemin yüzünde hiçbir kuvvetle silinmediği halde, sen şeytanların vesveseleriyle, desiseleriyle o mefâhiri kalbinden silme.

(İki meseleyi atlayalım.)

Yedinci Mesele: Menfi milliyette fazla hamiyetperverlik gösterenlere deriz ki: Eğer şu milleti ciddî severseniz, onlara şefkat ederseniz, öyle bir hamiyet taşıyınız ki, onların ekserîsine şefkat sayılsın. Yoksa, ekserîsine merhametsizcesine bir tarzda, şefkate

²⁰⁹ Maide, 54.

muhtaç olmayan az bir kısmın muvakkat, gafletkârâne hayat-ı içtimaiyelerine hizmet ise, hamiyet değildir. Çünkü, menfi unsuriyet fikriyle yapılacak hamiyetkârlığın, milletin sekizden ikisine muvakkat faydası dokunabilir; lâyük olmadıkları o hamiyetin şefkatine mazhar olurlar.

O sekizden altısı ya ihtiyardır, ya hastadır, ya musibetzededir, ya çocuktur, ya çok zayıftır, ya pek ciddî olarak âhireti düşünür müttakîdirler ki, bunlar hayat-ı dünyeviyeden ziyade, müteveccih oldukları hayat-ı berzahiyeye ve uhreviyeye karşı bir nur, bir teselli, bir şefkat isterler ve hamiyetkâr mübarek ellere muhtaçtırlar. Bunların ışıklarını söndürmeye ve tesellilerini kırmaya hangi hamiyet müsaade eder?

Heyhat! Nerede millete şefkat, nerede millet yolunda fedakârlık?²¹⁰

İrkçılık Bölücülüktür

Yukarıdan beri okuduklarımızı düşünürsek kesin olarak anlarız ki ırkçılık ayrışma, bölünme ve parçalanma demektir. Bu ise izzetten zillete, efendilikten köleliğe, zenginlikten fakirliğe, bilgi, sanat, kültür ve medeniyetten, cahilliğe, ilkelliğe ve medeniyetsizliğe düşmeye sebeptir.

Peygamber Efendimiz ırkçılık ruhlarına işlenmiş bir kavimin Müslümanlarını iman kardeşliği etrafında, Gayr-ı Müslimlerini de hukukun üstünlüğünde birleştirdi. Bırakın Araplar arasındaki kavim ve kabileleri, İslamiyet ruhlarına öyle bir etkili oldu ki, daha sonra Müslüman olan Türler, Kürtler, Farslar Çeçenler, Çerkezler,

²¹⁰ Said Nursî, Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, s.499 vd.

Arnavutlar, Afganlar, Hintliler, evet, bütün bu ırklar din kardeşliği içerisinde birlik ve beraberlik halinde yaşadılar.

Peygamber Efendimiz nesep ile övünmeyi, ırklar arasındaki üstünlük meselesini, yok denecek bir seviyeye indirdi. Irkçılığı bir cahiliye adeti olarak ayaklarının altına aldı ve ezdi. Bundan sonra üstünlük artık hasep ve nesepte değil, imanda, ilimde, İslam'ı yaşamakta, güzel ahlakta, kısacası takvada idi. Habeşli bir zenci olan Bilal'in yanında nice Arap kabilelerinin reisleri geride kalmıştı. Bizans'tan gelen Süheyb-i Rumî, İran'dan gelen Selman-ı Farisî, İslam sayesinde toplumun en saygın insanları haline gelmişti.

Bu güzel haller Peygamberimizin hayatında olduğu gibi raşit halifeler döneminde de böyle devam etti gitti. Yapılan inkılap, asırlara muhtaç iken, çok kısa bir dönemde gerçekleşmişti. İnsanlık alemi, böyle bir başarıya hayal bile edemezdi.

Fakat ne kadar acıdır ki, insanlardaki dünya sevgisi ve yönetme arzusu, zaman içinde bu muhteşem seviyeyi süratle düşürerek eski haline indirdi. Bu da insanın zalim ve cahil tarafı olsa gerekti.

Raşid Halifelerden hemen sonra gelen Emevî Devleti maalesef Arapçılık asabiyetine tutulmuştu. Yöneticiler kendilerini Arap ahaliden üstün görüyorlardı. Arap halk da kendilerini yeni Müslüman olmuş diğer ırklardan üstün görmeye başladı. Sonuçta kıyamet koşturdu. Emevi Devletini değiştiren ve düşüren Araplık asabiyet olmuştur. Abbasi Hilafetini zayıflatan ise Acemlik, yok eden de Türklük asabiyetidir denmiştir.

Sonuçta tarihin hangi devresine bakarsanız görürsünüz ki nerde bir ırkçılık varsa orada bölünme ve parçalanma vardır. İslam tarihinin de en büyük bölünme, parçalanma ve yok olmalar hep bu ırkçılık hastalığından sonra olmuştur.

Adaletsizliğin, eşitsizliğin, adam kayırmacılığın ilk adımları hep bu ırkçılıkla atılmış, giderek bu asabiyet ile zulümler son haddine varmıştır. Bundan daha tabii ne olabilir? Irkçılık zulümü, zulüm de vahşeti getirdi. Sonuç bölünme ve parçalanmadan başka birşey değildir. Bunun sonu ise acıdır, ıstıraptır, zillettir, yokluktur, yoksulluktur, horluktur, hakirliktir, fakirliktir, aşağılanmaktır, horlanmaktır.

Bugün yaşadığımız bu büyük bela, bu korkunç musibet ve felaketlerin arkasında da yine maalesef o ırkçılık vardır. Tabii ki bundan kurtuluşun yegane yolu, izzet ve şerefin biricik kaynağı, sağlıklı refah ve kalkınmanın imkanı ancak birlik ve beraberlikten geçmektedir. Bunun çaresi de bizim için İslam kardeşliğinden başka bir şey olamaz. Öyleyse Müslümanlar iman davası etrafında birleşerek yeniden bir ümmet ve büyük bir devlet olabilirler. Bunun birinci şartı ise ırkçılığı ve ulus devlet düşüncesini reddetmektir.

Son iki yüz yıldır ümmeti yiyen bitiren tefrika derdi ve asabiyet hastalığı, ırkçılık belası olduğu gibi, bugün de Müslümanların başındaki en büyük felaket ve musibet yine maalesef odur. Mehmet Akif Ersoy bunu bizzat yaşamış büyük bir muzdarip olarak canhıraş haykırmaktadır:

*Sen! Ben! Desin efrâd, aradan vahdeti kaldır;
Milletler için işte kıyâmet o zamandır.
Mâzilere in, mahşer-i edvârı bütün gez:
Kânûn-i ilâhî, göreceksin ki, değişmez:*

.....
*"Turan İli" namıyla bir efsane edindik;
"Efsane, fakat gaye!" deyip az mı didindik?
Kaç yurda veda etmedik artık bu uğurda?
Elverdi gidenler, acıyın eldeki yurda!*

Akif'in iki mısrası hem derdi, hem de devayı içermekte müthiş başarılıdır:

*Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez;
Toplu vurdukça yürekler, onu top dindiremez.*

Öyleyse zarar gördüğümüz delikten ders alarak bir kere daha sokulmayalım ve birlik ve beraberliğimizi iyi koruyalım. Bu yangınlardan ancak böyle kurtulabiliriz.

Bugün dünyanın gelişmiş ülkeleri değişik birliklerle güç kazanırken, Müslümanların inançlarına aykırı ideoloji ve sistemlerle kalbî birlikteliklerinin, ırkçı ve bölgeci anlayışlarla da coğrafi birliklerinin parçalanmış ve bölünmüşlüğü görmeye içler acısıdır, ardır ve ayıptır. Düşman bunu yapıyor, neyse o düşmandır, bir yerde vazifesidir. Ya bize ne oluyor da onun tuzaklarına göz göre göre düşüyoruz? Neden her düşüten bir yürüyüş öğrenemiyoruz? Nereye gitti ümmatin aklı, idraki ve imanı?

Oysa dinimiz gibi aklımız, ilmimiz, ekonomimiz, siyasi gerçeklerimiz ve tarihi tecrübelerimiz de birlik olmamızı gerektiriyor. Bu halimizden bir an evvel sıyrılmalı, dün olduğu gibi yine insanlığa bu konuda da bizler örnek olmalıyız.

Birlik önündeki en büyük engel, eğitimsiz nefislerimizdir, cehaletimizdir.

*“Ey hasm-ı hakiki seni öldürmeli evvel,
Sensin bize düşmanları üstün çıkaran el.”*

Bu cehalet sebebiyle imanın kıymetini, kardeşliğin faziletini, birliğin dirlik ve esenlik oluşunu bilemiyoruz.²¹¹ Gurur, kibir, kendini beğenmişlik, şahsi çıkar, mal, makam, baş olma sevdası gözlerimizi kör ediyor da, kendimizden başkasını göremiyor, kardeşlerimizin hayırlı işlerini takdir edemiyoruz. Dedikodu, koğuculuk, kusur araştırma, yalan, dolan, iftira ile kardeşlerimizi kaçırıyor, kazanılamayacak gereksiz tartışmalarla enerjimizi boşa harcıyor, zayıf düşünce de kolaya kaçarak sanki bir kurtarıcı gibi düşmanlarımıza sarılıyor. Oysa onlar, bizi bölüp parçalamak ve bu parçaları da bir araya getirmemek için ne oyunlar sergiliyor, ne tuzaklar hazırlıyorlar.²¹²

Dünyanın “süper” denilen güçleri bugün enerji merkezi olan İslam Dünyasını yeniden bölme ve şekillendirmeye çalışıyorlar. ABD ve AB ülkeleri bizim dünyamızda etkin güçleriyle cirit atıyorlar. Şu haberi dikkatle okuyalım isterseniz:

“Amerikan düşünce kuruluşu Alman Marshall Fonu (GMF), Türkiye'nin Kuzey Irak'ı işgal etmesi olasılığını önlemenin en iyi yolunun bölgeye NATO gücü konuşlandırmak olduğunu savundu. ABD'nin eski BM Daimi Temsilcisi ve Kıbrıs Özel Temsilcisi Richard Holbrooke ve GMF Direktörü Ronald D. Asmus tarafından kaleme alınan raporda, Kuzey Irak'a yerleştirilecek NATO gücünün yararları şöyle sıralandı:

"Türkiye'de Güneydoğu'ya sürekli saldırılarda bulunan PKK terör örgütünün ortadan kaldırılması için Kuzey Irak'ın işgalinden açıkça sözedener var. Bu riski azaltmanın en iyi yolu Kuzey Irak'a

²¹¹ Bu konularda yazılmış bir kitap için bkz. Cemal Nar, İmanın Kıymeti Ve Korunması, Beyan/Toprak y.; Cemal Nar, İlim Ve Özgütlük, aynı yerden. Cemal Nar, Alimin Önderliği, Ukde y.

²¹² Bu konularda yazılmış bir kitap için bkz. Cemal Nar, İnançta Kirlenme, Beyan/Toprak y.

NATO gücü konuşlandırmak. Böyle bir konuşlandırma diğer bazı amaçlara da hizmet edebilir. Kürt liderlerle yapılacak bir anlaşma PKK'yı sınırlandırır. Bu, Türkiye'nin askeri operasyonunu önlemenin en iyi yoludur.”

Oysa bu NATO bizim ortağımızdır. Bizim çıkarlarımızı kendi çıkarları gibi koruması gerekir değil mi? Ama ABD ve AB ülkeleri bunu yaptı. Irak'ı işgal ettiler. Orada ayrılıkçı Kürtleri beslediler ve PKK'yı büyüttüler, korudular. Hala bu oyun devam etmektedir. Bizi sözde müttefiklerimiz ve stratejik ortaklarımız arkadan vuruyor. Biz de zayıflığımızdan bunu anlamazlıktan geliyoruz. Çünkü anlam demenin zilleti dayanılmaz acılar vermektedir. Bilerek lades! İşte zillet bu! Çıkış yolu İslam Birliği ama onu da biz kapatmışız kendimize. Neden? Acaba bu da mı düşman korkusundan?

Kuzey Irak'ta yaşayan Kürt liderler şu anda büyük bir zafer (!) sarhoşluğu içindeler. Bu sarhoşlukla boylarından büyük laflar ediyorlar. Yapmadıkları saygısızlık yok gibi. Bağlı oldukları İslam Dünyasına ve onun medeniyetine sırt çevirmişler.

Aynen yüz yıl geriye gitmiş de tarih içinde seyrettiğimiz filmi yeniden seyrediyor gibiyiz. Bu kadar beceriksiz politikalar, Kürt tarihinin en parlak günleri olarak sunulmaktadır. Dinlerine bağlı olarak bilinen Kürtler süratle ırkçı düşüncelerle dinlerinden uzaklaştırılmakta, İslam topraklarında Amerika ve Avrupa uydu su laik, sosyalist, İslam'a ve Müslümanlara vuran ikinci bir İsrail devleti oluşturulmakta. Bunlar akli başında her Kürt'ü utancından yerin dibine geçirir işlerdir, ama oralarda ve maalesef buralarda yaşayan din ve devlet adamı kisvesindeki Bel'am'ların ve Haman'ların anlattıkları yüzünden bu duygular kaybolmaktadır.

Bilemem, Mehmet Akif'in ikazı bunları gaflet ve dalalet uykusundan acaba uyandırır mı?

*Gebermek istemezsen, yoksa izmihlâl için niyyet,
 "Şu vahdet târumâr olsun!" deyip saldırma İslâm'a;
 Uzaklaşsan da îmandan, cemâ'atten uzaklaşma.
 İşit, bir hükm-i kat'î var ki istînâfa yok meydan:
 "Cemâ'atten uzaklaşmak, uzaklaşmaktır Allah'tan.
 Nedir îman kadar yükselterek bir alçak ilhâdı,²¹³
 Perîşân eylemek zâten perîşan olmuş âhâdî?
 Nasıl yekpâre milletler var etrâfında bir seyret?
 Nasıl tehvîd-i âheng eyliyorlar, ibret al, ibret!*

İrkçi Bel'am'ların Çirkin Fetvaları

İslam kadar ayrılığa, bölünme ve parçalanmaya, dolayısıyla ırkçılığa karşı bir din ve düşünce yoktur. Peygamber Efendimiz (Aleyhi's Salatu ve's Selam) ırkçılığı lanetlemiş, "ırkçılık için savaşan bizden değildir" demiş, bu uğurda savaşanları cahiliyye – küfür - üzere ölmekle tehdit etmiştir. Bunları yukarıda gördük.

Bu dini inslara kim anlatacak?

Hiç şüphesiz Peygamber makamına oturarak onun mirasını alan alimler. Onlar bu toplum için olmazsa olmaz zümredirler ve dünyanın kıvamı onlara bağlıdır.²¹⁴ Onlar, toplumun bozulmaması için tuz gibidirler. Peki ama her şeyi bozulmaktan koruyan tuzun kendisi bozulmuş ise ne olacak?

²¹³ İrkçılık yaparak Müslüman milleti bölüp parçalamak, dolayısıyla yok olmalarına sebep olmak, Akif'in yanında "ilhâd"dır. Lügatlerde "İlhâd": Dinden çıkmak. Dinsizlik. Dinden dönmek. Allahın varlığına, birliğine inanmamak. İmânsızlık manalarına gelir.

²¹⁴ Konu hakkında bkz. Cemal Nar, Alimin Önderliği, Ukde y. Cemal Nar, İlim Ve Özgütlük, Toprak y.

Hiç şüpheniz olmasın, kıyamet kopacaktır. Evet, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) ihbarı var, kıyametten önce ilim kaldırılacak. Bu alimlerin ölmesi, yerine cahillerin geçmesi ile olacak. Çünkü onlar İslam diye batıla fetva verecek, halk da onlara uyacak, sapacak ve saptıracaklardır.

Bunları niçin mi söylüyorum?

Çok güvendiğimiz bazı Doğulu alimlerden duyduğumuza göre Güney Doğuda ve Kuzey Irak Kürt bölgesinde yaşayan bir çok medrese alimleri, şu ya da bu sebepleri öne sürerek malesef ırkçı olmuş, Kürt Irkçılarına, yani Kürtçülere destek vermişlerdir.

Hatta Peygamber Efendimiz (Aleyhi's Salatu ve's Selam) "Yarım kelimeyle de olsa bir adamın öldürülmesine sebep olanın, katillik günahını aynen yükleneneğini" ifade eden hadislerinden çekinmeden, ırkçılık yolunda terör estirerek adam öldürmeye "caizdir" diye fetva verecek kadar, değil sadece Müslümanlıktan, aynı zamanda akıl, mantık ve iz'andan, yılanın kavından çıktığı gibi sıyrılıp çıkmış mel'unlar hoca kisvesinde dolaşmaktadırlar.

Oysa Allah Teala insan öldürmek hakkında bakınız ne buyuruyorlar: "Kim, bir cana kıymamış veya yeryüzünde fesat çıkarmamış birisini öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de birisinin hayatını kurtarırsa, bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur..."²¹⁵

İslâm alimleri, "kâtil için tevbe var mıdır?" meselesinde münakaşa ederler. İbnu Abbas örneğinde olduğu üzere, tevbe olmayacağına hükmedenler olmuştur. İbnu Abbas (radiyallahu

²¹⁵ Maide, 32

anhümâ), böyle bir katile "Sen bir bardak soğuk su iç, artık cennete gidemezsin" demiştir.

Muaviye İbnu Ebi Süfyan (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Her günahı Allah'ın mağfiret buyurması muhtemeldir. Ancak bilerek mü'mini öldüren veya kâfir olarak ölen kimse hariç..."²¹⁶

Büreyde (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Mü'minin öldürülmesi, Allah katında dünyanın zevalinden daha büyük (bir hâdise)dir."²¹⁷

Ebu'l-Hakem el-Becelî anlatıyor: "Ebu Hüreyre ve Ebu Said (radiyallahu anhümâ)'i dinledim. Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şöyle söylediğini müzâkere ediyorlardı: "Eğer semâ ve arz ehli bir mü'minin kanına (haksız yere dökmede) iştirak etselerdi, Allah her ikisini birden cehenneme atardı."²¹⁸

Ancak, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ulemâsı, çoğunluk itibarıyla, "Kâtilin durumu Allah'a kalmıştır, dilerse affeder" diye hükmetmiştir. Onlar bu hükme giderken, Ashabın, Furkan suresine bakarak,²¹⁹ "Kâtile cehennem vacib olmuştur (tevbesi yoktur)" diye hükmettikleri bir sırada, "Allah kendisine şirk koşmayı mağfiret etmez. Bunun dışındaki günahları dilediğinden mağfiret eder..."²²⁰

²¹⁶ Nesâî, Tahrim 1, (7, 81).

²¹⁷ Nesâî, Tahrim 2, (7, 83)

²¹⁸ Tirmizî, Diyat 8, (1398)

²¹⁹ İlgili ayetler şunlardır: "“Onlar Allah'ın yanısıra başkalarını da ilah edinip onlara kulluk etmezler. Allah'ın haram ettiği bir cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Kim bu günahları işlerse cezasını görür. O kimse kıyamet günü kat kat azaba uğrar. Hor ve hakir olarak o azabın içinde ebediyen kalır.” (Furkan, 68-69)

²²⁰ Nisa, 48

mealindeki ayetin inzal buyrulmasını te'yid eden rivayeti esas almıştır. Bu hükmü te'yid eden başka rivayetler de mevcuttur. Bunlardan biri de “doksan dokuz kişiyi öldürdükten sonra günahından tevbe imkanı arayan İsrailî zatın affıyla ilgili” kıssadır.²²¹

Tirmizî, Abdullah İbnu Ömer (radiyallahu anhümâ)'den rivayet eder: "Dünyanın tamamının zeval bulması, Allah nazarında bir Müslümanın haksız yere öldürülmesinden daha hafiftir." Bu mânâyı te'yid eden hadisler çoktur.²²² Bir tanesi az önce geçmişti.

İbnu Mes'ud (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Yeryüzünde haksız yere öldürülen bir insan yoktur ki kâtilin günahından bir misli Hz. Adem'in ilk oğluna (Kabil'e) gitmemiş olsun. Çünkü o, haksız öldürme yolunu ilk açandır."²²³

Buradan anlaşılıyor ki, bir insanın haksız yere öldürülmesine teşvik eden, fetva veren, öğreten katilin günahına ortak olur. Çünkü meşhur kaidedir; “hayra veya şerre delalet eden, aynen yapan gibidir.”

PKK ve başka terör örgütlerine masum insanları öldürebilecekleri fetvasını veren sözde alim ve hocalara ne denir?

“Zalimler için yaşsın cehennem.”

PKK niçin öldürüyor? Allah için mi? Değil! Öyleyse nasıl fetva verilir buna?

²²¹ Bkz. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 14/131-133.

⁵ Bkz. İbrahim Canan, a.y.

²²³ Buhârî, Diyât 2, Enbiya 1, İ'tisam 15; Müslim, Kasâme 27, (1677); Tirmizî, İlm 14, (2675); Nesâî, Tahrim 1, (7, 82).

Şu hadise bir bakın ve hükmünüzü verin allah aşkına: "İbnu Mes'ud (radıyallahu anh) anlatıyor:

"Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "(Kıyamet günü) bir adam bir başkasının elinden tutmuş olarak gelir ve:

"Ey Rabbim! Bu, beni öldürdü!" der. Aziz ve celil olan Allah da:

"Onu niye öldürdün?" diye sorar. Adam:

"İzzet senin için olsun diye öldürdüm!" der. Rab Teâla:

"İzzet benim içindir!" buyurur. Bir başka adam da bir başkasının elinden tutmuş olarak gelir ve:

"Ey Rabbim! Bu, beni öldürdü!" der. Aziz ve Celil olan Allah:

"Onu niye öldürdün?" diye sorar. Adam:

"İzzet falancanın olsun diye öldürdüm!" der. Rab Teala:

"İzzet falancanın değildir!" buyurur. Adam (öbürünün) günahıyla döner." ²²⁴

İyi bilinsin ki ırkçılık ve sosyalizm, Marksizm, Leninizm, Maoizm, Kemalizm ve sair beşeri ilke ve ideolojiler din değildir, şariat değildir ve "izzet Allah için olsun" diye bir amaçları yoktur. Onlar İslam'ı amaçlamamaktadırlar. Fetva ile bunların işi ne Allah aşkına?

² Nesâî, Tahrim 2, (7, 84)

Hani dedik ya, meşhur meseldir; her şeyin kokmasını tuz önlermiş. Peki ya tuz kokarsa?

Bırakın Kuzey Irak'ı, bu topraklarda bile, daha önceleri "Yeryüzünde devlet olarak Müslümanların tek yüz akı bir İran kalmıştır. O'nu büyük şeytan ABD ve Siyonistlere karşı savunmalıyız. Bu bir dini vecibedir" dediklerini kulaklarımla duyduğum kimi Kürt hocalar, lanet ırkçılığın etkisinde kalarak, İran'ın PEJAK ve PKK yı bombalamasına kızdıklarından, "Amerika ile bir olup Tahran'ı bombalayacağız" diyecek kadar Allah'tan korkmaz, kulundan utanmaz bir sersemliği sergiler olmuşlardır. İrkçilik insanı böyle alçaltır işte. Maalesef bölgenin en korkunç tehlikesi de, bu tip ırkçıların hoca sıfatıyla kendilerine inanan ve güvenen halkı kandırmaları olmuştur.

Daha önceleri Seyyid Kutup ve benzeri İslam düşünürlerinin kitaplarını okuyan ve "İslam dışı bir yönetimi desteklemek küfürdür" diyen ve bu yüzden Türkiye'deki partilere oy vermeyen bu tip akıllarını ırkçılıkla bozmuş "hoca" lakaplı zavallılar, şimdi Amerika güdümünde laik, sosyalist bir devlet kurmaya çalışan Talebani, Barzanî ve benzerlerine, tıpkı Öcalan'a yaptıkları gibi alkış tutmakta ve desteklemektedirler. Türkiye'de sosyal demokratlara, ya da demokratik solculara sıcak bakmayanlar, kuzey Irakta böyle sosyalist bir oluşuma alkış tutuyorlarsa, veya PKK'nın bu ülkede "Sosyalist Kürdistan" kurması kuruntusuna fetva verip destekliyorlarsa, bunun altında bırakın dini imanı, acaba akıl ve iz'an var mıdır dersiniz?

İşte ırkçılık öyle mel'un bir düşüncedir ki, hisler akılları bürüyor ve bu batıl heyecan insanda dinin, aklın ve sosyolojinin bütün kanunlarını sanki iptal ediyor. Biz de nice din tahsili görmüş, bu cahiliyye asrında dine, imana, insanlığa hizmetini beklediğimiz arkadaşlarımızı, hatta etrafta el öptürerek dolaşan güya "muktedâ

bih", güya "eyh, mrit", güya "kanaat önderi" geçinenleri, sözlü uyarı, nasihat ve tavsiyelerden, hatta son bir ikaz olur düşüncesiyle kalbî ve hiss uzaklamalardan sonra, baktık ki bunların hiçbir faydası yok, sırf ırkılıkları yüzünden onları "Allah rızası için" terkettik.

Kaybettiğimiz insanlara, potansiyellere, emeklere ve enerjilere iimiz sızlayarak, kalbimiz parçalanarak, benlik ve eytaniyyete lanetler ederek maalesef terk etmek zorunda kaldık o insanları. Bugün tövbe ettiklerini bilsek, belki yine kucaklarız, ama onlar şeytanın yollarına saptıkları sürece, dostluklarımızdan teberr ettik, eytan görsün yüzlerini. Yine de ıslahlarına dua ederiz.

Herhalde Mehmet Akif de bunun gibi insanlar ve olaylar için söylemiştir:

*Fırka, milliyet, lisan namıyla daim ayrılık
En samimi kimseler arasında ciddi açık...
Enseden arslan kesilmek , cepheden yaltak kedi
Müslümanlık bizden evvel böyle zillet görmedi...*

Korkunç Bir İhanet

Kuzey Irakta Amerika ayısıyla aynı çuvala girmiş o zavallılar, Amerika oraya ayak basar basmaz, o kafirlere kılavuzluk yaparak, önce oralardaki samimi Müslüman Kürt kardeşlerini, kardeşlerimiz olan "Ensaru'l İslam" ve benzeri oluşumları bombalayarak ve kurunlayarak ehit ettiler. Onlar Kürt değil miydi Ey sersem Krtler!

Irkçı, laik ve sosyalist Kürtler, Amerika silahları ve desteğiyle İslamcı Kürtleri öldürürken, bizim mollalar ağlayacakları yerde, öldürülenlerin yanlılıklarını anlatıyorlardı. Şimdi, "Kuzey Iraktakiler PKK yı durdurmalıdırlar" denince, "Kürt Krd vurmaz" diyorlar.

Peki, Amerika ile bir olarak İslamcı Kürtleri nasıl vurmuşlardı peşmergeler ve PKK'lılar? Bu alçaklığa ne diyecekler?

İrkçilik ve asabiyetin her çeşidini önleyecek din ve onu tebliğ ederek öğretecek olan hocalar iken, hocalar dini bu yeryüzünün en ilkel, en basit, en saçma, en kötü ve en bozguncu fikrine alet ederlerse, bu fitnenin önü zor alınır demektir.

Aklı olan herkes, şöyle bir durup, yeniden düşünmelidir. Bunu önce kendini alim zannedenlerden beklemek boşuna değildir umarım. Zannedenler diyorum, çünkü gerçek alimler, hayatları pahasına da olsa dinden ve imandan asla ayrılmazlar ve dini tağyir ve tahrif etmez, yani değiştirmez ve bozmazlar. Hele hele dini küfre asla alet etmezler...

Bu coğrafya yaralı bir coğrafyadır. Çok badireler atlattı. Bu ırkçı fitne dalgasını da atlatır Allah (azze ve celle) ın izniyle. Ama buradan korkunç bir utanç kalır geriye. O da insanlara doğru yolu göstermesi gereken hocaların, kafirler önderliğindeki eğri yolu gösterme utançları. İslam alimleri bu zamana kadar böyle bir ihaneti – istisnalar kaideyi bozmaz - yapmamışlardı. Çok korkunç bir ihanettir bu!

Amerika ve Avrupa kafirlerinin Müslümanları daha da küçük devletlere bölme ve güçsüz kılma planlarını bilmeyen yok. Bu onlar açısından normaldir. Çünkü onlar, düşmanlarının zayıf ve güçsüz olmalarını ister. Herkes düşmanına karşı ister bunu. Asıl buna alet olan yerlilere, bizden olanlara yazıklar olsun...

Haber şöyle devam ediyor: "İkinci olarak NATO askerleri Irak'taki iç savaşın hala barış içinde olan, istikrarlı ve yarı demokratik parçasına (Irak'ın kuzeyine) yayılmasını önler."

Irak'ın kuzeyindeki NATO gücünün ayrıca gerektiğinde ülkenin diğer bölgelerinde kullanılmak üzere tutulabileceği ileri sürülen raporda, benzer operasyonların Kuveyt'ten yapılmasının daha zor olacağına dikkati çekildi.”

Tarihte binlerce kez yaşanmıştır. ABD bölgede işi bitene kadar kendisine yardımcı ahmaklar arar ve onlara mavi boncuklar dağıtır. Kesesinden ne çıkıyor, “ark altından bostanlık da bağışlar.” Abisine güvenerek mahalle çocuklarına caka satan küçükler gibi Amerika'ya güvenerek etrafa kabadayılık taslayan çocuk kalmış büyükler, bir gün ABD oralardan giderse, yine etraflarındaki komşularıyla baş başa kalacaklardır. Bu akılları büyümemiş çocuk ruhluların bunu hesaplamaları gerekmez mi?

Bazıları “kaygı değil. ABD buradan giderken bize bütün silahları bırakacak. Biz de İsrail gibi güçlü olacağız” diyebilirler. Unutmasınlar ki Kürtler müslümandır. Hiçbir zaman Yahudiler gibi arkalarında sürekli destek bulamazlar. İş bitince işleri de bitmiştir. Silahlara gelince, kullanacak adam olamayınca ve arkası da gelmeyince, başa bela olur o silahlar...

Çare, cehaletten kurtulma, yani kendi dinimizi, kültürümüzü, tarihimizi iyi bilme, kardeşlik hak ve hukukunu gözetme, her türlü ayırimcılık ve ırkçılıktan uzaklaşma, hata ve kusurlara af ve musamaha ile yaklaşma, faydasız münakaşalardan kaçma ve sabırla çalışma, çabalama, gayret etmedir. Laf değil, iş üretmedir. Hareket berekettir. Her şeyi temizleyen suyun bile durgun olup akmadığında kokuştüğünü görmek bize ibret olmalı değil mi?

Yine Mehmet Akif'e kulak verelim isterseniz:

*Ey millet-i merhûme, güneş battı... Uyansan!
Hâlâ mı, hükûmetleri, dünyâları sarsan,
Seylâbelerin sesleri, âfâkın enîni,*

A'sâra süren uykun için gelmede ninni
Efrâdı hemen milyar olur bir sürü akvâm,
Te'mîmin-i bekâ nâmına eyler durur ikdâm.
Bambaşka iken her birinin ırkı, lisânı,
Ahlâkı, telâkkîleri, iklimi, cihânı,
Yekpâre kesilmiş tutulan gâye için de,
Vahdetten eser yok bir avuç halkın içinde!
Post üstüne hem kavgaların hepsi nihâyet,
Hâlâ mı boğuşmak Bu ne gaflet, ne rezâlet!
Hürriyeti aldık! dediler, gaybe inandık;
Eyvah, bu baziçede bizler yine yandık!
Cem iyyete bir fırka dedik, tefrika çıktı;
Sapsağlam iken milletin erkanını yıktı.
Turan İli namıyla bir efsane edindik;
Efsane, fakat gaye! deyip az mı didindik
Kaç yurda veda etmedik artık bu uğurda
Elverdi gidenler, acıyın eldeki yurda!

Sonsöz

İçinde yaşadığımız dünya ve zaman diliminde ırkçılık hala insanlığın en büyük sorunlarından birisi olarak varlığını sürdürmektedir. Bunun bizim coğrafyamızda da olması doğrusu biz Müslümanlar için bir ayıptır. Çünkü İslam bu illetin belini kırmıştı. Ama nasıl oldu da çok yakın bir zamanda, daha Emevîler zamanında yeniden canlandı, o da hayret doğrusu.

Bize göre bunun sebebi eğitilmemiş insandır. Ten kafesindeki insan nefsi önce “emmare”dir. Yani “kötülüğü emredicidir”. Din, ahlak, kanun, kural tanımadan keyfince yaşamak ister. Zevkleri, şehvetleri, duyguları kendisini nereye sürüklüyorsa, oraya gider.

İşte ırkçılık da eğitilmemiş insanın içinde yaşayan bir izzet ve şeref, iftihar ve öğünme duygusudur. Fakat bu duygular din, ilim, ahlak, sanat, kültür, medeniyet ve ictimaiyyatın meselelerini halletmek gibi yüceliklerdeki başarıdan kaynaklanırsa çok yerindedir ve insana haklı bir izzet, şeref ve mutluluk verir. Ya hiç de kendi elinde olmayan bir takdir ile herhangi bir ırktan olmada ne izzet ve şeref, veya tam tersi vardır? İnsan niçin kendi iradesi dışında gerçekleşen bir durumdan dolayı övünsün veya dövünsün? Bunda akıl ve mantık var mıdır?

Biz bu kitapta ırkçılığı İslam açısından tanıtmaya ve eleştirmeye çalıştık. Ama asıl amacımız yaşadığımız günlerdeki

soruna dikkat çekmek idi. Bu yüzden bu konuyu çok uzatmadık. Bizce bu kitapta verilen İslamî bilgiler, ırkçılığı mahkûm etmeye yeter. Ancak dinimizin bu konuda söyleyeceği daha çok şeyler vardı. Onları es geçmedik elbette. Kur'an ve sünnet açısından ırkçılık ve asabiyet üstüne büyük iki kitap yazdık. Orada konuyu İslam açısından daha geniş olarak inceledik. Okuyucularımız onları da okuyabilirler.

Tekrar emeği geçenlere teşekkür ederken son sözümüzü söyleyelim: Hamd-u senalar olsun âlemlerin rabbi Allah Teâlâ'ya.

Kaynaklar

Kitaplar

- Abdulkadir Badıllı, Bediüzzeman Said Nursi, I. 111, timaş y. İst. 1990 c 1 s. 273
- Acluni, İsmail b. Muhammed, Keşf'ül Hafa ve Müziyl'ül İlbas, 1-2 Dar-u İhya-it Turas'il Arabi, Beyrut 1351 h.III. baskı.
- Cemal Nar, İslam'da Devlet Ve Siyaset, Toprak y. İst. 2007
- Cemal Nar, Alimin Önderliği, Ukde y. Kahramanmaraş, 2006
- Cemal Nar, İmanın Kıymeti ve Korunması, Toprak y. İst. 2008
- Cemal Nar, İlim ve İktidar, Toprak y. İst. 2007
- Cemal Nar, İlim Ve Özgürlük, Toprak y. İst. 2008
- Cemal Nar, İnançta Kirlenme, Toprak y. İst. 2008
- Cemal Nar, İnançta Arınma, Toprak y. İst. 2008
- Cemal Nar, Hak Batıl Mücadelesi- Yazmadır Henüz Basılmadı.
- Hilmi Ziya Ülken, Türkiyede Çağdaş Düşünce Tarihi, Seiçuk y. İst. 1966.
- İbrahim Canan, İslam Işığında Anarşi, Cihan y. 2. Baskı, İst. 1984
- Canan, İbrahim Prof. Dr. Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi 1-18 Akçağ 1. Baskı Ankara.
- Kur'an-ı Kerim
- Komasyon, Kütüb-ü Tis'a, Çağrı y. İst, 1981
- Mehmet Akif Ersoy, Safahat.
- Muhammed b. Muhammed b. Süleyman Rudanî, Cem'ul Fevaid; Büyük Hadis Külliyyatı 1-5 ter. Naim Erdoğan, İz y. İst. Ty
- M. Ertuğrul Düzdağ, Türkiye'de İslam Ve Irkçılık Meselesi, Türdav, İst. 1983.
- M. Serhan Tayşi, Ali Emiri izinde, Timaş y. İst. 2009.
- Mustafa A. Nevin, İslam Siyasi Düşüncesinde Muhalefet , ter. Vecdi Akyüz, İz .y. İst.1990.
- Suat Yıldırım, Kur'an-ı Kerim Meali.
- Şamil İslam Ansiklopedisi "ırkçılık" md.
- TDV İslam Ansiklopedisi, İst. 2001.

Yüksel Kanar, Batının Doğusu, Kitabevi y. İst. 2006.

Dergiler

Kadir Canatan, Said Nursi'nin Demokratik Toplum Tasavvuru, Köprü Dergisi, Yaz 2010 Yaz 2010 Sayı 111.

İnternet Siteleri

<http://www.arastiralim.com/kuzmanin-hikayesi.html>
http://www.habervaktim.com/haber/200048/tesettur_seferberligi_rahatsiz_etti.html Yusuf Gezgin,
<http://www.yusufgezgin.com/turkculerle-kurtculerin-mukayesesi/>
http://www.ihlassondakika.com/gazete_baslik_detay.php?hd=414292&id=40373
http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/aas_122.html
 (15.10.2011)
<http://www.rojname.com/show-all-last-minute-news.php?nuce=10571>
<http://www.haber7.com/haber/20101108/Ozal8217in-kuyrugular-mi-diye-bakanlar.php/reklam.php>
<http://haber.ekolay.net/Haber/2908/813678/canakkalede-askerlerin-cogu-arapti.aspx>;
<http://www.timeturk.com/tr/2011/10/17/osmanli-araplarinin-birinci-dunya-savasi-ndaki-sirlari.html>
<http://www.harbiforum.org/genel-kultur/85228-canakkale-savasinda-sehit-dusen-askerlerin-illere-gore-dagilimi.html>
<http://yenisafak.com.tr/diziler/arap/index.html>
<http://siyaset.milliyet.com.tr/-yerel-yonetimlere-ozerklik-vaadi-ak-parti-de-de-var/siyaset/siyasetdetay/27.05.2011/1395375/default.htm>
 Yazanlar, Hüsamettin İNAÇ, Yrd.Doç.Dr., Dumlupınar Üniversitesi
 ĐDBF Kamu Yönetimi; Feyzullah ÜNAL, Arş. Grv. Gazi Üniversitesi
 Sosyal Bilimler Enstitüsü .
<https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:0lq8ai8twXwJ:sbe>.

dpu.edu.tr/17/1-
24.pdf+Yerel+Y%C3%B6netim+ve+%C3%96zerklik&hl=tr&gl=tr&pi
d=bl&srcid=ADGEESjeUmZjhcwL7RaxZ1HYTYq9-
_lpH2D8TM7bOpUCbqwRz9NgyPsl2efNh8HIPWmCxx1jSKVui-
RZDDo5ReEmR-8C4qHmdJMHOu6rwyvoidlMiLx2-
EvZOiA8oV5kgnNop58AVkDd&sig=AHIEtbRVqpHau3AgKZGzZg3-
VswXgCuGtg&pli=1 (15.10.2011)
<http://www.sorularlailamiyet.com/article/12754/allah-dinini-bazen-zalimlerin-eliyle-yceltir-seklindeki-szn-kaynagi-nedir-neyi-ifade-ediyor.html>
http://www.bugun.com.tr/haber_detay.asp?haberID=46528
. http://tr.wikipedia.org/wiki/Abdullah_%C3%96calan#cite_note-2

